Bilag B

EM2026/7
J.nr. 01.31.11-00026
J.nr. 01.25.01/26EM-LABU-00007

Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik
Departementet for Finanser

NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

Inatsisartuts Finans- og Skatteudvalg
Imaneq 2
3900 Nuuk

Brevdato: 09-10-2026
Sagsnr. 2026 - 4150
Akt id. 26880455

P. O. Box 1037
3900 Nuuk
Tel. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 34 63 50
E-mail: oed@nanoq.gl
www.naalakkersuisut.gl

Svar på udvalgets spørgsmål vedrørende forslag til finansloven for 2027
Den 8. september fremsendte udvalget en række spørgsmål og bemærkninger til forslag til finansloven for 2027. Spørgsmålene er besvaret i det følgende.

Der er til brug for besvarelsen indhentet bidrag til svar fra samtlige departementer. Departementet for Finanser har herefter samlet disse bidrag i nærværende, samlede skrivelse.

Besvarelsen er opbygget således, at udvalgets bemærkninger og spørgsmål indledningsvist er citeret, hvorefter besvarelsen er indsat.

Naalakkersuisut ser frem til den videre proces med finanslovsarbejdet i samarbejde med udvalget.

Samfundsmæssig robusthed tæt på borgerne
1. Indledning
Naalakkersuisut oplyser, at der med finanslovsforslaget lægges en ansvarlig kurs, hvor de offentlige finanser skal være i balance, og hvor midlerne målrettes indsatser, der kan mærkes af borgere, virksomheder og lokalsamfund. (s. 157)

1.1. Udvalget noterer sig med tilfredshed Naalakkersuisuts tilkendegivelse om at følge budgetlovens krav om, at den samlede budgetstilling skal være i balance eller udvise overskud. Udvalget noterer sig samtidig, at der budgetteres med underskud i finansåret og det efterfølgende år, men med overskud i de to sidste budgetoverslagsår, således at budgetlovens krav samlet set kan overholdes.

SVAR
Naalakkersuisut takker for udvalgets bemærkning. FFL 2027 er tilrettelagt med underskud i 2027 og 2028 og overskud i 2029 og 2030. Samlet udviser drifts- og anlægssaldoen overskud over de fire år. Det er afgørende, at de forudsatte indtægter og udgiftstilpasninger realiseres.

2. Samfundsmæssig robusthed som politisk ramme

Naalakkersuisut anvender på side 157 til 158 overskriften *Samfundsmæssig robusthed som politisk ramme.*

2.1. Udvalget ønsker en uddybning heraf med fokus på, hvordan borgerne konkret forventes at kunne mærke virkningerne af de nævnte indsatser.

SVAR

Borgerne vil især mærke prioriteringerne gennem bedre adgang til uddannelse, mere ensartet behandling på handicapområdet og mere stabil transport og forsyning. Der prioriteres også tidligere hjælp til udsatte børn og familier. Investeringer i et nyt IT-skattesystem og andre administrative funktioner skal mindske risikoen for driftsnedbrud og sikre grundlaget for velfærden.

2.2. Hvad menes der med en prioritering, hvor der skabes balance mellem ansvarlig økonomisk styring og en styrket indsats på de områder, hvor borgerne, lokalsamfundene og samfundets kritiske funktioner mærker virkningerne mest direkte?

SVAR

Hermed menes, at Naalakkersuisut især har vægtet målrettede forbedringer frem for generelle bevillingsforhøjelser. Midlerne skal anvendes, hvor de bedst understøtter borgernes hverdag og samfundets nødvendige funktioner. Samtidig skal udgifterne kunne finansiers. Nye ønsker må derfor som udgangspunkt dækkes gennem omprioriteringer, udgiftsreduktioner eller højere indtægter.

2.3. Agter Naalakkersuisut at undersøge, hvilke omkostninger sygefraværet i den offentlige administration i såvel kommunerne som Selvstyret medfører? Agter Naalakkersuisut endvidere at undersøge årsagerne til det høje sygefravær samt arbejde for at nedbringe sygefraværet i den offentlige administration?

SVAR

Naalakkersuisut ønsker naturligvis generelt, at sygefraværet er så lavt som muligt. Dette følger allerede af, at Naalakkersuisut som arbejdsgiver vægter trivsel, fastholdelse og et godt arbejdsmiljø. Naalakkersuisut har herudover ikke forholdt sig til det eventuelle behov for en sammenlignende undersøgelse af sygefravær på tværs af selvstyret og kommunerne. HRU-afdelingen under Formandens Departement gennemfører og følger op på målinger af trivsel og arbejdsmiljø i centraladministrationen. Det kan desuden oplyses, at Grønlands Statistik ikke fører nogen samlet statistik over sygefravær over den offentlige sektor i Grønland. For Grønlands Selvstyre specifikt og alene vil der i en vis udstrækning kunne udtrækkes oplysninger om sygefravær fra tidsregistreringssystemet Webtas. Der

er imidlertid tale om et ældre system, med begrænset datapålidelighed, og et sådant udtræk vil derfor skulle anvendes med en vis forsigtighed. Selvstyret har herudover ikke noget nærmere kendskab til sygefraværet i kommunerne. Dette følger af at kommunerne er selvstændige arbejdsgivere.

Såfremt der er politisk ønske om nærmere indsigt i området er det tænkeligt, at der indenfor arbejdsmarkedsområdet vil kunne gennemføres nærmere studier af sygefravær inden for den samlede offentlige sektor omfattende selvstyret og kommunerne.

2.4. For udvalget er det vigtigt at undgå, at borgere mister lysten til at arbejde som følge af et dårligt arbejdsmiljø, eller fordi borgeren foretrækker sociale ydelser, som gør, at det ikke altid kan betale sig at være i beskæftigelse. Er dette forhold en del af Naalakkersuisuts overvejelser, når tanken går på samfundsmæssig robusthed?

SVAR

Naalakkersuisut deler opfattelsen af, at samfundsmæssig robusthed indebærer, at så mange som muligt deltager aktivt på arbejdsmarkedet og bidrager til fællesskabet. Robusthed handler ikke alene om at tiltrække arbejdskraft, men også om at sikre, at der eksisterer ordninger som skal understøtte beskæftigelse, selvforsørgelse og tilknytning til arbejdsmarkedet.

Naalakkersuisut vurderer derfor, at samfundsmæssig robusthed også kan fremmes gennem løbende vurdering og tilpasning af arbejdsmarkeds- og sociale ydelser, så ordningerne understøtter både arbejdsudbuddet og den enkeltes mulighed for at opnå varig tilknytning til arbejdsmarkedet.

Naalakkersuisut er enig med udvalget i, at det er vigtigt, at hverken indretningen af de sociale ydelser eller et dårligt arbejdsmiljø medfører, at borgerne mister lysten eller incitamentet til at arbejde.

2.5. Der ses eksempler på udenlandsk arbejdskraft uden for Norden, som har fundet både arbejde og bolig i Grønland, samtidig med at der er betydelig boligmangel blandt den lokale befolkning. Hvordan vurderer Naalakkersuisut denne problemstilling, og har Naalakkersuisut overvejet, om der er behov for tiltag, der kan forbedre den lokale arbejdskrafts adgang til både beskæftigelse og boliger?

SVAR

Naalakkersuisut deler ønsket om, at grønlandske borgere i videst muligt omfang får del i de beskæftigelsesmuligheder, der skabes i Grønland. Når virksomheder rekrutterer arbejdskraft uden for Norden, skyldes det ofte et konkret behov for kvalifikationer eller mangel på tilgængelig arbejdskraft her i landet.

Naalakkersuisuts fokus er derfor først og fremmest at sikre, at den hjemmehørende arbejdskraft har de nødvendige kompetencer og muligheder for at besætte ledige stillinger.
Naalakkersuisut finder det vigtigt løbende at styrke mulighederne for, at hjemmehørende arbejdskraft kan komme i beskæftigelse. Dette sker blandt andet gennem indsatser inden for uddannelse, opkvalificering, arbejdsformidling og beskæftigelsesfremmende tiltag i f.eks Majoriaqs og brancheskolernes tilbud, som skal bidrage til, at flere ledige kan matche virksomhedernes behov.

Samtidig anerkender Naalakkersuisut, at adgang til en passende bolig kan have betydning for den enkelte borgers mulighed for at tage imod arbejde. Derfor kan initiativer, der styrker arbejdskraftens mobilitet og adgang til bolig, også være relevante redskaber til at øge den lokale beskæftigelse. Naalakkersuisut arbejder løbende med tiltag, der kan understøtte både virksomhedernes behov for arbejdskraft og den hjemmehørende arbejdskrafts muligheder for at opnå og fastholde beskæftigelse.

3. Prioriterede temaer i finanslovsforslaget
Naalakkersuisut oplyser i tabel 1 de centrale prioriteringer under temaerne *Styrket uddannelse og arbejdsudbud*; *Udsatte borgere, retssikkerhed og velfærd*; *Mobilitet, kritisk infrastruktur og regional sammenhængskraft*; *Styrket udenrigsområde og arktisk interessevaretagelse* og *Digital og administrativ robusthed.* (s. 158-159)

3.1. Udvalget ønsker Naalakkersuisuts uddybning af de prioriterede indsatser.

SVAR (ISINNN)
Besvarelsen tager udgangspunkt i de tiltag der er blevet prioriteret på arbejdsmarkedsområdet. I tabel 1 er Pilersitsiviit og Majoriaq nævnt under tema "Styrket uddannelse og arbejdsudbud".

Naalakkersuisuts initiativ med at styrke Majoriaq-indsatsen sker ved at tildele midler til modulopbygget opkvalificeringsforløb, som tager udgangspunkt i den enkelte vejledningssøgende og arbejdssøgendes behov for at få tilført boglige kompetencer forud for uddannelse eller arbejde. Det er et fleksibelt forløb, som baner vejen for en kortere vej til uddannelse.

Vedr. Pilersitsiviit, er der fortsat behov for at støtte kommunernes implementering af Pilersitsiviit, og derfor vigtigt at der er afsat midler til at kunne implementere Pilersitsiviit fuldt ud. Kommunernes implementering af disse forløb foregår i forskellige tempo.

SVAR (AN)
Naalakkersuisut har besluttet, på baggrund af anbefaling fra Skattestyrelsen, at det nuværende skattesystem (eSkat) skal udskiftes. Der er foretaget en uvildig teknisk vurdering af systemet, der vurderer, at eSkat når sin tekniske udløbsdato inden for få år. Det vil tage adskillige år at udskifte systemet, hvorfor processen skal startes inden før det er for sent. Det nye system vil i modsætning til det eksisterende forventeligt blive opbygget i en række moduler, som hver især kan fungere uafhængigt, for på den måde at undgå at skulle udskifte det samlede skattesystem grundet løbende ændringer i skattelovgivningen.

For øvrige temaer henvises til det vedlagte Bilag 1, der indgår i Naalakkersuisuts 1. prioriteringsoplæg, hvor de pågældende ønsker er nærmere uddybet.

4. Styrket uddannelse og arbejdsudbud
Naalakkersuisut oplyser: *Driften af en ny erhvervsskole med gymnasiale fag i Ilulissat er en væsentlig prioritering, fordi den kan styrke erhvervskompetencegivende uddannelser, efteruddannelse og lokale uddannelsesveje i en region med betydelig erhvervsaktivitet og -potentiale.* (s. 159)

4.1. Hvordan vil Naalakkersuisut sikre sig, at den nye erhvervsskole med gymnasiale fag i Ilulissat giver bedre kapacitetsudnyttelse, og hvordan påvirker det ledige pladser på kysten?

SVAR
Naalakkersuisut skal indledningsvis bemærke, at beskrivelsen af den kommende erhvervsskole i Ilulissat i finanslovsforslagets almindelige bemærkninger muligvis kan misforstås. Naalakkersuisut ønsker derfor at tydeliggøre, at driften af en ny erhvervsskole i Ilulissat er en væsentlig prioritering, fordi den vil styrke erhvervskompetencegivende uddannelser, efteruddannelse og opkvalificering samt sikre lokale uddannelsesveje i en region med betydelig erhvervsaktivitet og -potentiale.

SVAR
En erhvervsuddannelsesinstitution i Ilulissat vil kunne udfylde mange af regionens og erhvervslivets behov for uddannelse, og sikre at intentionerne i Holdbarheds- og vækstplan 2 efterleves.
Den kan tilbyde flere lokale erhvervsuddannelser, praktikrettede forløb samt opkvalificering og efteruddannelse og dermed give unge og voksne, som ellers ikke påbegynder eller gennemfører en uddannelse, bedre adgang til uddannelse tæt på deres hjemsted.

Samtidig kan et tæt samarbejde med de eksisterende GUX sikre, at de elever der måtte få brug for det, fortsat får adgang til de nødvendige gymnasiale fag, uden at Naalakkersuisut opbygger endnu en selvstændig gymnasial organisation. Gymnasiale fag skal således tilrettelægges i samarbejde med GUX på GUX, mens erhvervsuddannelsesinstitutionen skal koncentrere sine ressourcer og sin faglige kapacitet om erhvervsuddannelserne og erhvervslivets behov og ønsker.

Skolen skal først og fremmest målrettes unge og voksne fra Ilulissat og de omkringliggende byer og bygder, som ikke er i arbejde, ikke har en uddannelse, og som søger en erhvervsrettet uddannelse eller opkvalificeringsmuligheder.
Denne model giver mulighed for at styrke uddannelsestilbuddet i Ilulissat uden at øge den eksisterende overkapacitet på kysten, idet det ikke er samme segment, der søges i.
Den understøtter samtidig en mere fleksibel arbejdsdeling mellem uddannelsesinstitutionerne, hvor de eksisterende gymnasiale miljøer udnyttes, mens Ilulissat får en stærkere lokal erhvervsuddannelseskapacitet.

På den baggrund er det økonomisk og uddannelsespolitisk ansvarligt, at Naalakkersuisut etablerer en erhvervsuddannelsesinstitution i Ilulissat med et forpligtende samarbejde med GUX frem for at etablere en ny selvstændig erhvervsgymnasial overbygning.

Dette først og fremmest for en hensigtsmæssig udnyttelse af den samlede uddannelseskapacitet på kysten, så eksisterende lærere, faglige kompetencer og undervisningsmaterialer samt kollegier vil kunne bruges på tværs. Dermed kan man undgå at opbygge to parallelle gymnasiale miljøer med for få elever.

Dette er vigtigt, fordi der allerede er betydelig ledig kapacitet på flere uddannelsessteder. GUX Aasiaat har eksempelvis plads til omkring 480 elever, men har i 2026 kun lidt over 220 elever. Det betyder, at en ny institution i Ilulissat, hvis den konkurrerer direkte om de samme gymnasieelever, kan gøre kapacitetsproblemet endnu større i Aasiaat.

Naalakkersuisuts model er derfor designet til at få den nye skole til primært at rekruttere unge og voksne, som i dag ikke er i uddannelsessystemet, samt tilbyde erhvervsuddannelser, kurser, opkvalificering og efteruddannelse til den øvrige arbejdsstyrke. På den måde kan Ilulissat få et nyt og for regionen nødvendigt uddannelsestilbud uden at flytte et stort antal elever fra de eksisterende skoler.

Naalakkersuisuts hensigt er derfor klar: Organiseringen af den nye skole og dens udbud skal tilsikre, at Ilulissat bliver et supplement til de eksisterende skoler og uddannelser.

4.2. Hvordan vil Naalakkersuisut sikre sig, at optaget på de gymnasiale uddannelser og på de videregående uddannelser kan koordineres, så der er sammenhæng mellem antallet af dimittender på de studieforberedende uddannelser og optagelsespladser på de videregående uddannelser.

SVAR
Naalakkersuisut vil sikre bedre sammenhæng ved at etablere en løbende koordinering mellem de gymnasiale uddannelser og de videregående uddannelser.

Det vil ske blandt andet gennem:

- Fælles kapacitetsplanlægning, hvor forventede antal dimittender fra gymnasierne sammenholdes med behovet og antallet af studiepladser på de videregående uddannelser.
- Årlige prognoser for optag, frafald og dimittender, så kapaciteten kan justeres i tide.
- Tættere dialog mellem Naalakkersuisut, gymnasierne, de videregående uddannelsesinstitutioner og arbejdsmarkedets parter om fremtidige kompetencebehov og muligheder for samarbejde.
- Fleksible optagelsesrammer, så antallet af studiepladser kan øges på uddannelser, hvor der forventes et stort antal kvalificerede ansøgere og et samfundsmæssigt behov.
- Bedre vejledning af eleverne, så de får kendskab til mulighederne for videre uddannelse og arbejdsmarkedets behov allerede under deres gymnasiale uddannelse.

På den måde kan Naalakkersuisut arbejde mere strategisk med uddannelseskapaciteten, så antallet af unge, der afslutter en studieforberedende uddannelse, i højere grad svarer til mulighederne for at fortsætte på en videregående uddannelse. Det vil samtidig kunne mindske risikoen for, at kvalificerede unge ikke kan komme videre på grund af manglende studiepladser.

Naalakkersuisut oplyser: *Herudover prioriteres indsatser i Pilersitsiviit og Majoriaq, som skal understøtte unge og voksne, der har behov for tættere vejledning, brobygning og opsøgende indsats.* (s. 159) Det oplyses, at denne prioritering vil bidrage til reduktion af antallet af unge uden uddannelse og beskæftigelse i områder, hvor dette problem er meget udtalt i dag.

4.3. Hvilke tanker har Naalakkersuisut i forhold til byggeplaner og bevillingsønsker?

SVAR
Naalakkersuisut har ingen byggeplaner i forhold til prioriteringen af de prioriterede tiltag indenfor Pilersitsiviit og Majoriaq-området.

Ordvalget brobygning i nævnte sammenhæng betegner den indsats, der hjælper elever eller unge med at gå fra ét uddannelsesniveau eller tilbud til et andet, fx fra folkeskolen til en ungdomsuddannelse. Formålet er at skabe en glidende overgang, afklare uddannelsesvalg og mindske risikoen for, at unge falder ud af uddannelsessystemet.

Uddannelsesstrategien 2024-2030 har overgangen fra folkeskole til ungdomsuddannelse som et selvstændigt hovedspor (Hovedspor 2). Strategien peger især på, at overgangen skal styrkes gennem målrettet vejledning og brobygning, så flere unge gennemfører folkeskolen, samt påbegynder og gennemfører en ungdomsuddannelse. Derfor arbejdes der i øjeblikket på flere niveauer med at udvikle disse områder.

Her kan nævnes

- Udviklingen af grundforløbet, der bliver et springbræt fra folkeskolen til erhvervene. Her kan de unge stifte bekendtskab med forskellige erhvervsretninger og prøve dem af, inden de vælger uddannelse og retning.
- Udvikling og ændring af vejledningsindsatsen i folkeskolerne i forlængelse af udviklingen af grundforløbet, samt ændring af vejlederuddannelserne. Dette så vejlederne alle steder vejleder i uddannelsesmuligheder, adgangskrav og karriereveje.
- Beskrivelse og udvikling af Mentor og støtteordninger for elever der har behov for ekstra hjælp i overgangene
- Øget samarbejde og flere lokale brobygningsprojekter mellem folkeskoler, GUX, erhvervsskoler og virksomheder, så overgangen bliver mere sammenhængende, og eleverne får større kendskab til de eksisterende muligheder.

Rent bevillingsmæssigt for vejledningsområdet betyder det, at der allerede nu er behov for flere midler til udviklingen af vejledningsindsatsen og uddannelse af vejlederne hos AQQUT idet denne indsats nødvendigvis skal opstartes nu for at kunne være klar til grundforløbet implementeres. Dette ønske om ekstra bevilling følger i et ændringsforslag til 2. behandlingen af FFL2027, og er i gang med at blive udarbejdet.

Et af målene er at flere unge skal lykkes med overgangen, og gå direkte fra folkeskolen videre til en ungdoms- eller erhvervsuddannelse. Det kræver flere ressourcer til vejledning, brobygning, praktik og individuel støtte.

Brobygning på tværs af folkeskoler, uddannelsesinstitutioner og virksomheder kræver også ekstra koordinering, transport, ophold og personale.

Behovet for tildeling af midler til etablering af det kommende grund-forløb beskrives særskilt i oplægget om Grundforløbet, der forventes at ligge klar i foråret 2027.

En større investering tidligt i uddannelsesforløbet kan mindske frafald og behovet for senere støtteforanstaltninger. Bevillingen kan derfor ses som en investering i, at flere unge bliver selvforsørgende og kommer videre i uddannelse eller arbejde.

4.4. Har Naalakkersuisut erfaret misbrug af jobsøgningsydelse, og hvordan kan man i bekræftende fald følge op på dette forhold?

SVAR
Naalakkersuisut har ingen erfaring med at der foregår egentlig misbrug af jobsøgningsydelse. Kommunerne melder dog, at der kan være jobsøgende borgere, der ikke vil tage imod anviste jobs. Naalakkersuisut er i løbende dialog med kommunerne om udfordringen, og planlægger at revidere Inatsisartutlov om jobsøgningsydelsen på baggrund af disse erfaringer.

4.5. Specialklasser bliver mere og mere almindelige. Hvilke økonomiske konsekvenser følger af denne udvikling?

SVAR
Specialklasser er en del af skolens samlede undervisningstilbud på lige fod med de almene klasser. Elever er forskellige og har forskellige forudsætninger og behov, og nogle elever har behov for en særlig tilrettelagt undervisning, mere støtte og tættere lærerkontakt.
En øget anvendelse af specialklasser vil typisk medføre højere udgifter pr. elev, da tilbuddene ofte kræver flere personaleressourcer, særlige kompetencer og i nogle tilfælde særlige fysiske rammer eller materialer. En udvikling på området kan derfor lægge et øget pres på kommunernes skolebudgetter.

5. Udsatte borgere, retssikkerhed og velfærd

5.1. Hvilke erfaringer har Naalakkersuisut med effekten af socialøkonomiske virksomheders arbejde på at styrke arbejdsløses tilknytning til arbejdsmarkedet?

SVAR
På nuværende tidspunkt er der alene én socialøkonomisk virksomhed, Siu-Tsiu, som gennemfører forløb for unge mellem 16 og 24 år, der visiteres fra Majoriaq.

De seneste års erfaringer har indikeret, at Siu-Tsiu har været dygtige til at skabe netværk og samarbejdsrelationer med en række lokale virksomheder og

organisationer med henblik på at styrke især de unges vej til arbejdsmarkedet. Aktiviteterne har været bredt funderet i tilknytning til bl.a. sprog, service- og turismeerhverv, sikkerhed og sejlads, håndværk og byggeri samt natur- og kulturformidling. Siu-Tsiu arbejder løbende med trivsel og stabile rammer kombineret med kompetencegivende kurser og anden relevant undervisning, som danner fundamentet for praksisnære og meningsfulde erhvervsforløb. Tal fra 2024 viser, at der via Siu-Tsiu's arbejde var tilknyttet henholdsvis 15 unge til aktiviteterne i Tasiilaq og 15 unge til aktiviteterne i Qaqortoq. Tal fra 2025 bekræfter en målsætning om et lignende antal elevtal på uddannelserne fremadrettet. En undersøgelse hvor tidligere elever blev fulgt viste, at ca. 70% af de unge var i arbejde efter endt uddannelse. Siu-Tsiu har tidligere tilkendegivet en forventning om åbning af endnu et aktivitetscenter i en tredje by. Naalakkersuisut er ved at kigge nærmere på eventuelle barrierer og udfordringer ved at drive socialøkonomisk virksomhed og forventer mere konkrete tiltag som led i den kommende erhvervsfremmestrategi.

5.2. Er Naalakkersuisut bekendt med iboende incitamenter til misbrug af offentlige ydelser?

SVAR
Naalakkersuisut er ikke bekendt med ordninger i den gældende lovgivning, der tilskynder til uberettiget modtagelse af offentlige ydelser. Som anført i besvarelsen af spørgsmål 4.4 oplyser kommunerne, at der kan være arbejdssøgende borgere, som ikke ønsker at tage imod anvist arbejde. Naalakkersuisut planlægger blandt andet på den baggrund at revidere Inatsisartutlov om jobsøgningsydelse.

5.3. Hvordan kan ordningen med fødevarecheck anvendes inden for socialområdet på mest hensigtsmæssig måde for både borgerne og det offentlige? Hvordan kan man yde hjælpen med større fokus på de mest socialt udsatte? Vil fødevarechecken fungere bedre som instrument, hvis den ikke er omsættelig, men i stedet øremærket til bestemte varer?

SVAR
For god ordens skyld skal det indledningsvis bemærkes, at Naalakkersuisut endnu ikke har taget konkret beslutning om, hvorledes en midlertidig hjælpepakke skal skrues sammen. Der bliver dog ikke tale om en ydelse efter den sociale lovgivning, men om et midlertidigt tiltag, der skal afbøde virkningerne af de seneste års ekstraordinære prisstigninger for borgere med lave indkomster.

Naalakkersuisut deler generelt udvalgets synspunkt om, at hjælpen bør komme de mest socialt udsatte til gode. Hensynet til målretning følger blandt andet af, at prisstigningerne de senere år i høj grad er modsvaret af stigninger i lønningerne.

Modtagere af overførselsindkomster kan dog have oplevet et midlertidigt fald i købekraften, fordi satsreguleringen følger lønudviklingen med to års forsinkelse. Dette taler for, at hjælpen målrettes borgere med de laveste indkomster frem for hele befolkningen.

En check, der er øremærket bestemte varer, f.eks. en kuponordning i stil med amerikanske *food stamps-ordninger*, vurderes at indebære en række udfordringer. En sådan ordning forudsætter omfattende koordinering med detailhandlen og er administrativt væsentligt tungere at gennemføre. Samtidig indebærer den en risiko for stigmatisering af modtagerne. En kontant udbetaling er til sammenligning enklere og hurtigere at administrere.

5.4. Kan Naalakkersuisut give en status på en fødevarecheck til borgerne i Grønland, som har været nævnt i forbindelse forhandlingerne om rammeaftalen med den danske stat?

SVAR
Naalakkersuisoq for Finanser og den danske finansminister underskrev den 15. september 2026 delaftale II under rammeaftalen om et selvbærende Grønland. Delaftalen udmønter samlet 1,2 mia. kr., heraf 45 mio. kr. i 2026 til en hjælpepakke målrettet de økonomisk mest udsatte borgere.

Finansieringen har været en forudsætning for det videre arbejde, som derfor først kan færdiggøres nu. Naalakkersuisut arbejder med den konkrete udmøntning, herunder afgrænsningen af målgruppen og udbetalingsformen, som endnu ikke er endeligt fastlagt.

Udmøntningen forventes at ske med inddragelse af Finans- og Skatteudvalget.

6. Mobilitet, kritisk infrastruktur og regional sammenhængskraft

6.1. Naalakkersuisut kommer ind på mobilitet som et af de prioriterede temaer i finanslovsforslaget. I den forbindelse skal udvalget henvise til hovedkonto 31.07.03 Mobilitetsfremmende ydelser. Den omhandler struktur- og arbejdsmarkedspolitiske udfordringer, hvor nogle lokaliteter oplever mangel på arbejdskraft, mens andre lokaliteter modsat har problemer med faldende beskæftigelse og stigende arbejdsløshed. Med hovedkontoen søges støtte til den arbejdskraft, der ønsker at påtage sig permanent arbejde i en anden lokalitet i Grønland ved at yde en mobilitetsfremmende ydelse. Hvordan vil Naalakkersuisut sikre sig, at den modtagende kommune i den anden lokalitet ikke pådrages utilsigtede merudgifter af denne ordning?

SVAR
Den mobilitetsfremmende ydelse er reguleret ved Hjemmestyrets bekendtgørelse om mobilitetsfremmende ydelse af 25. august 2008. § 3 lyder således:

> "§ 3. Departementet for Erhverv, Arbejdsmarked og Erhvervsuddannelser kan bevilge tiltrædelsesrejse og bohaveflytning i forbindelse med de kommunale arbejdsformidlingers anvisning af arbejde, såfremt
> 1) lønmodtageren anvises arbejde uden for hjemstedet,
> 2) lønmodtageren ansættes med varig ansættelse for øje og
> 3) arbejdet ikke i en nærmere fremtid antages, at kunne dækkes af lokalt bosiddende arbejdskraft."

Såfremt bekendtgørelsen administreres som ovenfor anført, så ses den modtagende kommune ikke at blive pådraget utilsigtede merudgifter.

6.2. Hvor mange fartøjer har det fælleskommunale affaldsselskab ESANI til rådighed?

SVAR
Det fælleskommunale affaldsselskab ESANI A/S ejer ikke nogen fartøjer. De chartrer udelukkende i forvejen anvendte fartøjer.

7. Styrket udenrigsområde og arktisk interessevaretagelse

7.1. Mener Naalakkersuisut, at en styrkelse af udenrigsområdet og arktisk interessevaretagelse kan gennemføres uden tilførsel af yderligere midler. Udvalget ønsker at få oplyst, hvordan en sådan gennemførelse påtænkes at ske.

SVAR
Naalakkersuisut har vurderet, at der er behov for midler til en styrkelse af udenrigsområdet. Der er i nærværende forslag derfor afsat ikke ubetydelige midler på hovedkonto 20.11.70 Reserve til nye initiativer til styrkelse af udenrigsområdet. I forbindelse med 2. eller 3. behandlingen af forslag til finanslov 2027 vil Naalakkersuisut forventeligt udmønte midlerne fra reserven. Dette vil ske i form af ændringsforslag til finanslovsforslaget. Det vil af Naalakkersuisuts kommende ændringsforslag konkret fremgå, hvorledes udmøntningen påtænkes implementeret.

7.2. Udvalget ønsker at få oplyst, hvorfor der afsættes flere midler til Grønlands Repræsentation i København i forhold til eksempelvis

Grønlands Repræsentation i Bruxelles? Hvordan prioriterer Naalakkersuisut midlerne mellem repræsentationerne?

SVAR

Grønlands Repræsentation i Bruxelles er en diplomatisk repræsentation med udsendte fra Naalakkersuisut såvel som en lokalansat. De opererer under de vilkår som Udenrigsministeriet fastsætter i sagsbehandlertaksten og i aftale med Naalakkersuisut. Departementet for Udenrigsanliggender vurderer løbende behovet for prioritering mellem repræsentationerne, men generelt er behovet for midler stigende på grund af den større mængde arbejde repræsentationerne skal klare. Repræsentationen i København er ikke en del af udenrigsområdet, men henhører under Formandens Departement. Det hænger sammen med, at opgaverne ved repræsentationen i København er bredere end repræsentationerne i andre lande. Udover traditionelle repræsentationsopgaver i forhold til det diplomatiske korps i København omfatter opgaverne blandt andet oplysningsvirksomhed og kulturformidling, kurser for kommende medarbejdere, kontakt til statsapparatet samt støtte for Naalakkersuisut, Inatsisartut og Departementerne under ophold i København.

7.3. Hvad er Naalakkersuisuts strategi i forhold til de forskellige repræsentationer?

SVAR

Den grundlæggende tanke i den gældende udenrigspolitiske strategi 2024-2033 er, at repræsentationerne skal være Grønlands fremskudte redskaber til international interessevaretagelse. De skal sikre grønlandsk tilstedeværelse og indflydelse og de skal understøtte handel, eksport, investeringer og konkrete samarbejder.

Naalakkersuisuts strategi kan kortfattet beskrives som overordnet at være fast til stede på de steder, hvor Grønland har væsentlige politiske, økonomiske eller sikkerhedsmæssige interesser. Repræsentationerne skal sikre, at grønlandske synspunkter og interesser varetages direkte. De skal samtidig udvikle konkrete relationer og samarbejder til gavn for borgerne og erhvervslivet her i landet. Repræsentationernes opgaver er forskellige og afspejler forholdet til de enkelte lande og organisationer. Washington D.C. har navnlig fokus på USA og Nordamerika. Reykjavik har fokus på det nære nordiske og vestnordiske samarbejde. Beijing dækker de handelsmæssige og øvrige relationer til Østasien. Bruxelles varetager forholdet til EU og EU's medlemsstater.

Det skal hertil bemærkes, at repræsentationerne generelt har ydet et meget væsentligt bidrag i den særlige udenrigspolitiske situation i de senere år. Dette forventes også at være tilfældet i de kommende år. Idet Naalakkersuisut ønsker at

være en troværdig og ansvarsfuld partner over for de lande, hvor Grønland har repræsentationer, skal Naalakkersuisut også levere på de aftaler, som vi som land har forpligtiget os til.

8. Digital og administrativ robusthed

8.1. Efter udvalgets mening medfører vedtagelsen af ny lovgivning ofte implementeringsproblemer blandt andet i kommunerne. Dette kan skabe vanskeligheder for kommunerne og for samarbejdet og kommunikationen mellem kommunerne og Selvstyret. Hvordan kan der rettes op på denne problematik?

SVAR

For at styrke implementeringen er det væsentligt, at vejledninger til ny og eksisterende lovgivning løbende gennemgås og opdateres. Vejledningerne bør være klare, forståelige og anvendelige på alle relevante niveauer i den kommunale organisation – fra ledelsen og de enkelte fagområder til den sagsbehandler, der skal anvende reglerne i konkrete sager.

Vejledningerne bør således ikke alene beskrive lovgivningens indhold, men også understøtte, hvordan reglerne omsættes til administrativ praksis. Samtidig kan en løbende dialog mellem Selvstyret og kommunerne bidrage til at identificere områder, hvor der er behov for yderligere vejledning eller præcisering.

Dette er dog kun en mindre del af en samlet indsats. Herudover kan nævnes mange andre forhold, såsom eksempelvis behovet for at fastholde og gerne forbedre den almindelige lovkvalitet, sikre rimelige ikrafttrædelsesfrister og sikre understøttelse af relevante og velforberedte IT-systemer.

Endelig vil udarbejdelsen og fastholdelsen af langsigtede lovprogrammer og sektorplaner m.v. gives såvel selvstyret som kommunerne en bedre mulighed for at forberede nye lovtiltag på en vis, som gør implementeringen i kommunerne nemmere.

8.2. Udvalget efterlyser en forbedring af samarbejdet mellem kommunerne og Selvstyrets digitaliseringsstyrelse, hvis dominerende tilgang til samarbejdet kan påvirke arbejdet omkring validering af indhold og efterlevelse af gældende retningslinjer negativt. Udvalget finder det afgørende, at samarbejdet sker på ligeværdige vilkår.

SVAR

Digitaliseringsstyrelsen ønsker at etablere et positivt samarbejde ikke kun med kommunerne, men også andre offentlige myndigheder om en bedre udnyttelse af

digitale muligheder i deres administration. Men også at det sker med henblik på at sikre borgernes meget berettigede forventning om, at behandlingen af deres personoplysninger sker på en sikker måde. At uvedkommende ikke får adgang til deres personoplysninger.

Digitaliseringsstyrelsen har prioriteret tiltag, som sikre borgere har et sikkert online ID for at borgere kan gennemføre online selvbetjeninger som netbank, online blanketløsninger. Digitaliseringsstyrelsen har gennemført store fællesoffentlige projekter, som NemID og MitID, hvor der har været tidspres på implementeringen.

Der er flere årsager som ønske om at sikre et tilstrækkeligt sikkerhedsniveau til borgere samt at sikre løbende sikkerhedsopdateringer.

Videre har implementeringstiden også været forsinket grundet udskrivelse af valg, som forsinker behandling af lovforslag til fx MitID og tidsbegrænsning på bevillinger. Videre forsinkes dele af projekterne grunden hyppige medarbejderomsætning i kommunerne. Det gør, at Digitaliseringsstyrelsen bliver nødt til at introducere mange nye medarbejdere fra bunden af og det forsinker også implementeringstiden.

Digitaliseringsstyrelsen betragter MitID, som et succesfuldt projekt, da der er en meget høj tilslutnings-grad på over 90% af borgere, som aktivt bruger MitID i deres dagligdag. Dette skal ses som modvægt til at der nogle gange anses nye digitale tiltag, som besværlige.

Pr. september 2026 har 42.565 aktive brugere i Grønland anvendt deres MitID inden for de seneste 6 måneder. En borger kan have et aktivt bruger-ID til privatbrug og et til erhvervsbrug,

Det er ikke altid, at kommunerne prioriterer at deltage til møder eller komme med tilbagemeldinger. Manglende deltagelse og manglende bidrag fra kommunernes side resulterer også i, at der laves løsninger, som ikke er hensigtsmæssige. Digitaliseringsstyrelsen bruger meget tid, midler og resurser på at inddrage kommunerne på alle projekter.

For at hæve deltagelsesniveauet og efter økonomi arrangerer Digitaliseringsstyrelsen også fysiske workshops for at oplære kommunale sagsbehandlere til fx at bruge grunddata programmet. Videre er Digitaliseringsstyrelsen også nødsaget til at gennemføre mange oplæringer pga. hyppig medarbejderomsætning i kommunerne.

Digitaliseringsstyrelsen kunne ønske mere fyldestgørende høringssvar fra kommunerne om deres udfordring med de enkelte forslag til digitallovgivning. Det vil styrke muligheden for at indgå i en drøftelse om, hvordan problemstillingerne kan løses. Forslag til digitallovgivning kan have forskellige formål. Det kan være et forslag, der skal sikre en mere effektiv sagsbehandling, der på sigt kan medføre besparelser eller det kan være lovgivning, der skal beskytte borgernes rettigheder ved digital behandling af deres personoplysninger, som skærpede krav til cyber- og Informationssikkerhed.

Den normale procedure for Digitaliseringsstyrelsen om digitallovgivning er, at kommunerne inddrages i processen i god tid. De får tilsendt det foreløbige forslag til kommentering om, hvad det vil betyde for deres administration. Deres tilbagemeldinger indarbejdes i forslaget. Ligeledes er de høringspart i den offentlige høringsproces, hvor de kan indsende et høringssvar, der ligeledes vil blive indarbejdet i det endelig lovforslag.

For så vidt angår Inussuk IT bemærkes herudover:

- Inussuk IT oplever generelt et godt samarbejde med kommunerne.
- Inussuk IT holder løbende møder med forskellige fagområder hos kommunerne, der vedr. Inussuks portefølje af IT-systemer.
- Udfordringerne på samarbejde kan komme periodevis, når der er personale udskiftninger hos kommunerne. Når det sker, søger Inussuk at gøre en indsats at hjælpe de nye folk herfra.
- I forhold til digitale udviklingsopgaver, herunder IT-understøttelse af nye lovgivninger, kan Inussuk kun udføre opgaverne i tæt samarbejde med kommunerne, som er dem der skal bruge IT systemerne til servicering af borgerne.

8.3. Udvalget ønsker herudover status på de allerede gennemførte initiativer og igangværende i den nationale digitaliseringsstrategi til at sikre sammenhænge i den offentlige sektor.

SVAR

Tema 1 Fundamentet for digitalisering

1.a Udarbejde lovforslag svarende til EU's databeskyttelsesforordning.

Digitaliseringsstyrelsen har undersøgt hvordan Grønland kan blive anset for at være et sikkert tredjeland i forhold til databeskyttelsesforordningen. Digitaliseringsstyrelsen har haft en dialog med det franske datatilsyn CNIL, for at få viden om, hvordan Frankrig og dets oversøiske Land og Territorier databeskyttelsen er lovgivet. CNIL oplyste at der er en fælles databeskyttelseslovgivning gældende alle dele af Republikken Frankrig.

Digitaliseringsstyrelsen har gennemført en omfattende undersøgelse af det komplicerede retsforhold i dialog med EU-kommissionens kontor for behandling af anmodning om en godkendelse som sikkert tredjeland.
Her blev det klart at en ansøgning om anerkendelse som sikkert tredjeland ville tage 9-11 år fra vedtagelse af en Inatsisartutlov om Databeskyttelse. Efterfølgende drift og gennemgang fra 2-4 år samt 2-3 års procestid i EU-kommissionen.
Digitaliseringsstyrelsen har ud fra den nye viden udarbejdet forslag til hvordan Grønland hurtigst muligt kan betragtes som sikkert land svarende iht. EU's databeskyttelsesforordning. Forslaget ligger til godkendelse hos ressortdepartementet (formandens departement).

1.b Udarbejde lovforslag om Inatsisartutlov om sikring af et højt cybersikkerhedsniveau for samfundskritiske myndigheder og virksomheder.
Lovforslag er under udarbejdning. Forslaget forventes forelagt Inatsisartut i 2027.

1.c Udvikling og idriftsættelse af en minimumsløsning for Fælles Offentlig Digital Arkitektur for Grønland.
Fælles Offentlig Digital Arkitektur er lanceret i 2025, med begrebskatalog, fælles retning, fælles regler og fælles værktøjer.

1.d Etablering af optimal governance- og samarbejdsstruktur for Grønland inden for digitalisering.
Ikke igangsat. Det kræver at der afsættes til flere midler til at sætte projektet i gang, at systemejere og kommunernes digitale parathed hæves væsentligt.

1.e Udvikling af standardskabeloner til IT-aftaler og vejledninger.
Digitaliseringsstyrelsen har udarbejdet skabeloner. Det kræver, at der afsættes resurser til at udbrede det videre til fællesoffentlige område.

1.f Udvikling af et undervisningsprogram i IT-aftaler til ledere i det offentlige.
Digitaliseringsstyrelsen har igangsat systemejerforum og kommuneforum til at højne vidensniveauet.

1.g Udarbejdelse af vejledning til digitaliseringsklar lovgivning.
Ikke igangsat og det kræver, at der afsættes resurser til det.

1.h Udvikling af kursusprogram som understøtter øget digitalisering i den offentlige sektor i Grøn land

Digitaliseringsstyrelsen er i gang med at udvikle kurser indenfor cybersikkerhed til fællesoffentlige enheder.

1.i Kompetenceudvikling i alle strategiske indsatsområder.

Tema 2 Mod højere Informations- og cybersikkerhed

2.a Bistå kommunerne i implementering af en informationssikkerhedsstandard.

Kommuneforum er genoptaget og der er afholdt møde i 2. kvartal 2026 og næste møde er planlagt i september 2026 med deltagere fra alle kommunerne. Formålet er at sparre med andre kommuner omkring deres indsatser ift. beredskab og informationssikkerhed, men er også et forum hvor kommunerne kan få vejledning til hvordan de bedst muligt håndterer digitale- eller datarelaterede udfordringer. Næste kommuneforum vil have besøg af borgmesteren fra Klaksvig kommune (Færøerne), hvor han vil fortælle om deres oplevelse med et hackerangreb, samt de vigtige fejl de begik og hvilke råd de kan videregive.

2.b Yde rådgivning i implementering af en informationssikkerhedsstandard.

Digitaliseringsstyrelsen arbejder på at genoptage samarbejdet med Selvstyrets systemejere samt systemansvarlige. Det bliver i første omgang ved at introducere systemejerne + ansvarlige til deres rolle og ansvar med støtte og ressourcer fra Digitaliseringsstyrelsen i samarbejde med konsulenthuse, da forståelsen for rollerne stadig er på et generelt stadie. Digitaliseringsstyrelsens ønske er at starte og vedligeholde en dialog med systemejerne og deres respektive departementer og underliggende enheder, samt give dem værktøjer hen ad vejen der gør det nemmere at indarbejde politikker ind i deres arbejdsprocesser.

2.c Yde rådgivning i udarbejdelse af beredskabsplaner og -øvelser.

Digitaliseringsstyrelsen vil deltage som facilitatorer på en cyberberedskskabsøvelse Grønland Øver, som afholdes i starten af oktober. Eventet udspringer af Hele Danmark Øver. Øvelsen er udviklet af norske PSECURE, og startet i Norge, og som har løbet af staben i Danmark siden 2024. I år er det en koordineret indsats i Danmark, Færøerne og Grønland. Som facilitator er det ens rolle at guide deltagere og give råd og sparring undervejs. Der arbejdes i øjeblikket på at se om denne øvelse kan afholdes uden for Nuuk.

Digitaliseringsstyrelsen deltog i juni i EU planlagte cyberøvelse, CyberEurope, planlagt af det europæiske cyber agentur ENISA. Her fik Digitaliseringsstyrelsen værdifuld erfaring med beredskabsstyring i forbindelse med et simuleret

cyberangreb. SIKUKI, Royal Arctic Line, og Departement for Boliger og Infrastruktur deltog også.

Digitaliseringsstyrelsen er i gang med at kigge på interne beredskabsplaner, og har også lavet en it-beredskabsskabelon for systemejere, som er tilgængeligt for Selvstyrets intranet Nanuaraq. Videre er der også fremsendt skabeloner til beredskabsplaner og vejledninger til kommunerne i starten af 2026. Digitaliseringsstyrelsen har også planlagt en intern beredskabsøvelse i oktober 2026.

2.d Implementering af ISO 27001 i centraladministrationen.

Digitaliseringsstyrelsen befinder sig i planlægningsfasen, men har flere indsatser i gang. Digitaliseringsstyrelsen har ibrugtaget et system til at opfølgning af informationssikkerhedskontroller (ISMS-system), som skal danne ramme om vores proces som året og indsatserne skrider frem. Systemet er også tiltænkt at skulle rumme risikovurderinger, systemejeroverblikke, politikker mm. Digitaliseringsstyrelsen forventer at fremsætte udkast til koncernpolitikker, som regulerer ISO27001 kontroller og det skal fremsættes til høring i centraladministrationen.

Digitaliseringsstyrelsen vil i samarbejde med et konsulenthus planlægge et 2 dages risikovurderingsworkshop med fokus på Selvstyrets systemer i oktober 2026.

Digitaliseringsstyrelsen er også i gang med at kigge ind i hvordan Digitaliseringsstyrelsen kan styrke sin fælles viden og orientering ift. informations- og cybersikkerhed gennem et udvidet katalog af læringsvideoer, der skal tilbydes Selvstyrets nye medarbejdere. Dette vil sikre at medarbejdere er orienterede om de vigtigste politikker og retningslinjer, og at dette kan dokumenteres og måles. Digitaliseringsstyrelsen er dialog med HRU og snart ASA omkring dette.

2.e Udvikling af et undervisningsprogram i informations- og cybersikkerhed til ledere i det offentlige.

Digitaliseringsstyrelsen har startet en dialog med HRU og snart ASA omkring hvordan man bedre kan sikre ensartet og fyldestgørende onboarding – ikke kun indenfor informations- og cybersikkerhed, men også indenfor det digitale ansvar man som leder får med stillingen. Dette hænger også sammen med sidstnævnte indsats i 2.d.

Desuden kigges der ind i hvordan Digitaliseringsstyrelsen kan benytte vores

eksisterende online læringsplatform til at lave eget indhold og lægge op til særlige målgrupper, bl.a. ledere.

2.f Etablering af en hjemmeside, hvor borgere og virksomheder kan finde råd og vejledning til en sikker digital hverdag.

Digitaliseringsstyrelsen lancerede Digisila.gl den 21. april 2026. Det er en hjemmeside som er lavet af Cyber- og informationssikkerhedsafdelingen, og som henvender sig til borgere, virksomheder, og offentlige myndigheder, som er under oversættelse. Ideen er at der løbende skal lægges nyt indhold op, som er relevant for de forskellige målgrupper. Offentlige myndigheder, kommuner og private virksomheder og interesseorganisationer i Grønland har bidraget med indhold og bidrage med hvad der vigtigt for dem. Det er tanken at det med tiden skal blive en fællesside for hele Grønland, hvor også virksomheder og organisationer med viden om området kan bidrage. Der er rakt ud til offentlige og private virksomheder i forhold til at komme med yderligere bidrag inden for deres fagområder, der relaterer sig til cyber- og informationssikkerhed.

2.g Opmærksomhedskampagner rettet mod offentlige myndigheder, private virksomheder og borgere.

Dette er en løbende indsats. Hvert år sætter Digitaliseringsstyrelsen fokus på cybersikkerhed i centraladministrationen gennem CyberFokus. Dette er normalt blevet afholdt i maj/juni, men er nu rykket til oktober, som er den internationale cybersikkerhedsmåned.

De forgangne år har Digitaliseringsstyrelsen bl.a. afholdt risikovurderingsworkshops for systemejere, gå-hjem-møder med forskellige cyberrelaterede emner, workshops med fokus på beredskabs- og risikostyring, arrangeret oplæg for ledere om vigtigheden af en god cyberkultur i samarbejde med HRU. Dette år har vi bl.a. planlagt Grønland Øver, som henvender sig til grønlandske virksomheder, myndigheder, og organisationer. Vi lancerer en kampagne med fokus på QR-koder målrettet borgere Digitaliseringsstyrelsen bidrager til hos Tusass Coding class i Narsaq, og hvis dette er en succes, arbejdes der hen i mod at lave et udvidet samarbejde med fokus på cybersikkerhed i folkeskolerne.

Der arbejdes på relevante oplæg til vores kommuneforum.
Endelig har Digitaliseringsstrelsen planlagt i efteråret 2026 en række oplæg for ansatte i centraladministrationen med fokus på AI.

2.h Kortlægning af kritisk infrastruktur i Grønland

Digitaliseringsstyrelsen samarbejder med myndigheder i forhold til kortlægning af kritisk infrastruktur i Grønland, som forventes færdiggjort indenfor strategiperioden.

2.i Cirkulære om tekniske sikkerhedstiltag for offentlige myndigheder og vejledning til private virksomheder om tekniske sikkerhedstiltag.

Der er påbegyndt et udkast til nogle tekniske minimumsanbefalinger og tekniske minimumskrav for Grønland. Dette forventes først afsluttet næste år.

Der er gennemført 2 cirkulærer vedrørende sikkerhedstiltag, herunder tekniske tiltag:

- Cirkulære om ansvar, opgaver og tilsyn forbehandling af personoplysninger i fælles it-systemer
- Cirkulære om IT- og Informationssikkerhedsorganisation

Tema 3 Kunstig Intelligens og data

3.a Udarbejdelse af en datastrategi for Grønland

Grunddataprogrammet er en del af datastrategien, herunder Fælles Offentlig Digital Arkitektur og PITU. Digitaliseringsstyrelsen deltager i Reformkommissionens arbejde vedr. Data.

3.b Afdækning af Grønlands data potentiale

I forbindelse med Fælles Offentlig Digital Arkitektur er der igangsat projekt om kortlægning af fællesoffentlige systemer og applikationer, som skal være med til at afdække data potentialer.

3.c Iværksætte minimum to Kunstig Intelligens projekter i det offentlige Grønland indenfor strategiperioden

Digitaliseringsstyrelsen forventer at iværksætte mindst 2 projekter med kunstig intelligens indenfor strategiperioden.

3.d Grunddataprogrammet

Grunddataprogrammet som har kørt aktivt siden 2016 er ved at nå sit mål om at sikre og etablere et solidt fundament for samfundets data, nemlig grunddata. Den digitale infrastruktur handler om at skabe registre for personer og virksomheder i landet, hvor disse er centralt placeret i Datafordeleren. Med Datafordeleren kan der etableres services tilpasset til Grønland ved at bruge og genbruge disse data, som kræver ekstra beskyttelse. Beskyttelsen af data kører via PITU, hvis infrastruktur sikrer data og processer som sikrer at de som har adgang til data, har

de nødvendige rettigheder. Derudover er der etableret registre som er baseret på geografi og disse er:

Grønlands adresseregister (GAR): Efter hjemtagelse af adresselov i 2018 er der i samarbejde med Afdelingen for landsplanlægning etableret et geobaseret adresseregister, hvor det er muligt at se, hvor adressen/bygningen er placeret på et kort. Nukissiorfiit bruger i dag dette register, til at sikre viden om placering af deres udstyr på bygninger i hele Grønland. Adresseregisteret er åbent og data kan hentes via standard services. Kompletheden er på omkring 85%, mens de resterende data mangler at blive indsamlet og sikret.

Bolig- og bygningsregisteret (BBR): Ligeledes har lovgivning været fundamentet for at kunne samle relevante data som departementet for boliger, infrastruktur, yderdistrikter og beredskab har stået for. Derefter udarbejdede de en bekendtgørelse som specificerer indhold i registeret. Registeret har stor interesse for forsikringsselskaber, banker ejendomsselskaber mv, da indholdet handler om data om arealer, opdateringer på renovation af bygning mm. Registeret er endnu ikke helt klar til fuld åbning, men en gradvis åbning med bestemte interessenter skal bidrage med en fuld åbning for samfundet på et senere tidspunkt. Ca. 30 % af data er i registeret.

Arealregisteret (NIN): i 2021 blev Selvstyret udsat for et alvorligt cyber angreb og det påvirkede det gamle arealregister som var forældet da vedligeholdelsen og sikkerhedsopdateringerne var blevet nedprioriteret i form af manglende finansiering. Derfor blev programmet nødsaget til at etablere et system så hurtigt som muligt og denne fart havde desværre også konsekvenser for de kommunale brugere i form af træghed og øget administrative processer. Der er ca. 50% digitalt registreret arealer. I 2022 blev løsningen produktionssat og ibrugtaget, der er blevet lavet justeringer som har lettet administrationen, men ikke nok.

NUNA: Efter et større udbud som tog programmet et år at få på plads, igangsatte programmet arbejdet med BBR, hvor ideen om at slå registrerings/administrerings elementerne sammen under ét skærmbillede. I praksis betyder det at de personer som har rettigheder til fx arealsagsbehandling og registrering har rettigheder til at ændre, administrere og oprette arealtilladelser kan se data fra BBR og GAR men kan ikke ændre disse data. Det samme er gældende for de andre applikationer. Nogle sagsbehandlere har adgang til at ændre et eller flere registre, alt efter hvilken rolle de besidder i deres organisation. Den samlet applikation har været ude på en valgrunde ift navnet, hvor flere muligheder og forslag var på bordet og NUNA blev det endelige navn for applikationen.

Stednavneregisteret og de administrative inddelinger: I samarbejde med Oqaasileriffik og Geodatastyrelsen (GST) tidligere Styrelsen for Dataforsyning og Infrastruktur (SDFI), har programmet fået etableret en løsning som gør at Grønland har ejerskabet på de registreret stednavne. Stednavneregisteret er en del af den immatrielle kulturarv, hvor Oqaasileriffik står for at registre oplysninger om et område, dens grænser (polygoner på et kort) med nye og ældre navne via undersøgelser og samarbejder med personer fx jægere og fiskere som har dybt kendskab til områderne. De administrative inddelinger er et register som sikrer at alle byer og bosteder er afgrænset og kategoriseret, at de angivne præstegæld, politikredse mv er digitalt registreret med synlige grænser via geografi og kort.

Grunddataprogrammet forventer at al infrastruktur er færdigudviklet i slutningen af 2026 hvorfor programmet officielt forventes at blive lukket i Q1 2027. Inden året slutter forventer programmet at udføre undervisning lokalt hos kommunerne, for at sikre at der er forståelse og gode rammer for den fremadrettet registrering af data. Dertil vil der i 2027 være mindre udviklingsopgaver, som prioriteres hvor der er afsat driftsudviklingsmidler til at dække opgaverne. Disse kan handle om forbedringer af funktioner, justering af API'er (Application Programming Interface som benyttes til at hente og levere data efter faste standarder) større opgraderinger mv. Det forventes at en stilling som grunddata koordinator kan besættes slut 2026 eller start 2027, for at sikre den nødvendige styring med leverandør og den videre koordinering i samarbejde med kommuner og myndigheder.

3.e Digitalisering af stednavnearkivet

Projektet er færdig og fuld drift hos Oqaasileriffik, som beskrevet i punkt 3.d.

Tema 4 Sullisivik.gl

4.a Foranalyse Brugerrejser på sullissivik.gl

I slutningen af 2024 blev der gennemført en brugerundersøgelse på sullissivik.gl.

Som opfølgning blev der i 2025 gennemført en brugertest med henblik på at få en dybere forståelse af resultaterne fra brugerundersøgelsen og identificere konkrete forbedringsmuligheder.

På baggrund af indsigterne fra brugertesten er der udarbejdet en prototype med forslag til forbedringer af sullissivik.gl:

- Tydeligt tilhørsforhold (Borger/Erhverv): Brugerne skal altid vide, hvor de befinder sig, for at undgå fejltrin og spildtid.
- Bedre søgefunktion: Søgeoplevelsen skal være intuitiv og give relevante forslag, så opgaver løses hurtigere og med færre fejl.

- Brugercentreret navigation: En ensartet struktur reducerer kognitiv belastning og gør det lettere at finde indhold.
- Optimeret kommunikation: Klare budskaber og konsistent indhold fjerner forvirring og øger tilliden til platformen.

Prototypen skal valideres gennem en ny brugertest, som forventes gennemført i uge 41.

4.b Implementering af brugerrejsen på sullissivik.gl

Resultaterne fra brugertesten skal danne grundlag for konkrete anbefalinger til den videre udvikling af sullissivik.gl. Analyse af resultaterne forventes at starte i uge 42-43. De prioriterede forbedringstiltag forventes efterfølgende gennemført inden for den eksisterende retainer-aftale.

4.c Udvikling af Min Side – borger

Min Side-pilotprojektet sættes midlertidigt på hold, indtil der er etableret de nødvendige organisatoriske og tekniske forudsætninger for at fortsætte projektet.

Beslutningen skyldes flere forhold. Der afventes ansættelse af en fast afdelingschef i DIA samt afklaring af den fremtidige projektledelse. Samtidig sker der organisatoriske ændringer i Skattestyrelsen, herunder udskiftning af projektets nuværende kontaktperson.

Projektet kan genoptages på et dokumenteret grundlag, når de nødvendige organisatoriske rammer og eksterne afhængigheder er afklaret. Projektet er dermed ikke nået til egentlig udvikling og implementering.

4.d Foranalyse Min Side app

Ikke i igangsat. Det kræver, at der afsættes resurser. Baggrunden er også, at igangsættelse af ekstraordinære sikkerhedstiltag siden slutningen af 2025 har trukket resurser, da Digitaliseringsstyrelsen har prioriteret sikkerhedstiltag til fællesoffentlige platforme Sullissivik.gl, 27 fællesoffentlige hjemmesider og informationshjemmesider samt Naalakkersuisuts hjemmeside og intranetside Nanuaraq.

4.e Udvikling af Min Side app

Ikke i igangsat. Det samme forhold om resurser og prioritering beskrevet i punkt 4.d.

4.f Foranalyse Min virksomhedsside

Ikke i igangsat. Det samme forhold om resurser og prioritering beskrevet i punkt 4.d.

4.g Udvikling af Min virksomheds side
Ikke i igangsat. Det samme forhold om resurser og prioritering beskrevet i punkt

Tema 5 Digital Inklusion
5.a Principper og retningslinjer for Digital inklusion i Grønland

5.b Strategi for webtilgængelighed i Grønland
I 2024 blev der lavet en rapport vedrørende tilgængelighed, og der har siden været løbende forbedringer på:

- Borger- og erhvervsportalen sullissivik.gl
- Regeringshjemmesiden naalakkersuisut.gl

27 hjemmesider fra det fælles hjemmesidesystem (multisiteløsning) for Selvstyret og kommunerne lever op til Web Content Accessibility Guidelines (WCAG 2.1. level AA), https://www.w3.org/TR/WCAG21/ og på den måde imødekommer brugere på alle niveauer. Dette er tænkt ind i forhold til skabeloner, så det understøtter det redaktionelle arbejde med billeder, tabeller og links, hvor man f.eks. skal angive alternative tekster og beskrivelser.

På naalakkersuisut.gl og sullissivik.gl og alle de hjemmesider der er bygget op i den nye multisiteløsning anvendes tekst-til-tale-systemet Martha (https://oqaasileriffik.gl/da/sprogteknologi/martha/)

Strukturelle udfordringer og afledte reformtiltag
9. Et første skridt i en samlet reform- og robusthedsdagsorden
Naalakkersuisut oplyser: *Naalakkersuisut vil derfor fortsætte arbejdet med reformer, der styrker uddannelse og arbejdsudbud, bidrager til en mere flerstrenget økonomi, fremtidssikrer den offentlige sektor og gør skatte-, ydelses-, bolig- og pensionssystemerne mere holdbare og gennemskuelige.* (s. 160)

9.1. Kan Naalakkersuisut uddybe og konkretisere de reformer og initiativer, man forventer inden for de forskellige nævnte områder?

SVAR
Naalakkersuisut arbejder med flere reformspor, jf. også de fire reformspor i Holdbarheds- og Vækstplan 2, der omfavner alle de nævnte områder. Kort kan her fremhæves følgende:

- Et nødvendigt løft i uddannelsesniveauet og herved forøgelse af arbejdsudbuddet understøttes dels gennem etablering af nye lokale uddannelsestilbud i finanslovsforslaget, dels genne en fortsat styrkelse og målretning af vejlednings-, brobygnings- og opkvalificeringstiltag. Dette sker i finanslovsforslaget via yderligere midler til at styrke initiativer under Pilersitsiviit og Majoriaq. Aktuelt forberedes desuden et konkret oplæg om etablering af et grundforløb for unge, der skal lette overgangen mellem

folkeskolen og ungdomsuddannelserne for den alt for store dele af de unge, der i dag ikke kommer hurtigt videre i uddannelsessystemet eller i arbejde efter afgangen fra folkeskolen. Samtidigt forberedes aktuelt en tilpasning af blandt andet jobsøgningsydelsen for at øge tilskyndelsen til og muligheden for at komme i beskæftigelse.

- En mere flerstrenget økonomi skal understøttes gennem skabelse af bedre rammevilkår, herunder relevante investeringer i blandt andet digital infrastruktur i hele landet i samarbejder med staten og EU. Hertil kommer forberedelse af en erhvervsskattereform, herunder for at bidrage til at fremme investeringslysten.
- Reformkommissionen, der har igangsat sit arbejde, skal blandt andet komme med konkrete anbefalinger til reform af den offentlige sektor, der kan øge produktiviteten og gøre den mere borgernær. Det skal bidrage til at skabe en mere robust og fremtidssikret offentlig sektor ift. de store demografiske forskydninger, som samfundet står over for. Kommissionen skal som led i sit arbejde blandt andet vurdere opgavefordeling, etablering af fælles servicefunktioner, regelforenkling og mere systematiskdigitalisering.
- Pensionsekspertgruppen forventer i starten af 2027 at komme med sine anbefalinger til et mere sammenhængende pensionssystem, der tager højde for aldringen af befolkningen og herunder gør det mere økonomisk attraktivt at forblive på arbejdsmarkedet, for dem der kan og vil arbejde efter pensionsalderen er nået. På boligområdet arbejdes aktuelt på en reform af lejeloven og af boligsikringsordningen. Skatte-, ydelses- og boliglovgivningen skal ses i sammenhæng, så reglerne bliver mere gennemskuelige og samspilsproblemerne mellem lovene reduceres. Målet hermed er overordnet, at lovgivningen samlet set bidrager til at opnår en mere holdbar offentlig økonomi og øger selvforsørgelsen i samfundet, hvor der samtidig sikres en passende social balance med særlig fokus hensyntagen til grupper med størst behov. Konkrete ændringer vil kræve særskilte politiske beslutninger og eventuelt lovgivning.

9.2. I hvilket omfang er der planer om tiltag eller initiativer, der kan fremme befolkningstilvæksten, eksempelvis ved at gøre det mere attraktivt at få børn?

SVAR

Departementet for Sundhed og Personer med Handicap og Sundhedsvæsenet arbejder for at forbedre befolkningens adgang til sundhedsydelser og generelt sikre en velfungerende sundhedsbetjening. Det kan samtidig bidrage til at sikre, at det er trygt og attraktivt at stifte familie.

Sundhedsaftalen af 3. september 2026 mellem Regeringen og Naalakkersuisut skal sikre lige adgang til specialiseret behandling af grønlandske og danske patienter på danske sygehuse. Fra 1. januar 2027 fastlægger aftalen en ny ramme for adgang til specialiseret behandling, som ikke kan varetages i Grønland. Med aftalen placeres finansieringsansvaret fremadrettet i Danmark.

Aftalen frigør midler på den grønlandske finanslov, som gør det muligt at finansiere et udvidet sundhedsforlig og andre udviklingstiltag i sundhedsvæsenet her i landet. På den baggrund er der i forslaget til finanslov for 2027 blandt andet foreslået afsat 50 mio. kr. til et udvidet sundhedsforlig. Derudover er der afsat midler, som kan understøtte bedre bemanding, behandlingskapacitet og fysiske rammer samt den nødvendige patienttransport og indkvartering.

Sundhedsvæsenet arbejder blandt andet på at udvide tilbuddet om specialiseret behandling for ufrivillig barnløshed, så flere borgere kan få hjælp til at få børn. Aftalen forventes at kunne bidrage til dette udvidede tilbud.

10. Reformkommissionen er nedsat og i gang

Tabel 2 tydeliggør den demografiske udvikling med et stigende antal ældre og et faldende antal af børn og unge samt i den erhvervsaktive alder. Naalakkersuisut oplyser: *Kommissionen skal levere konkrete og prioriterede anbefalinger til, hvordan der kan skabes større økonomisk råderum gennem strukturelle og administrative reformer, samtidig med at kerneydelser opretholdes og styrkes.* (s. 161)

10.1. Kan Naalakkersuisut uddybe og konkretisere de reformer og initiativer, man forventer, med formålet om at afbøde eller tage højde for den demografiske udvikling?

SVAR

Naalakkersuisut kan naturligvis ikke redegøre for de reformtiltag, som kommissionen forventes at fremlægge, før kommissionen har færdiggjort sit arbejde. Først herefter vil Naalakkersuisut kunne tage politisk stilling til, hvilke initiativer Naalakkersuisut ønsker at realisere.

Helt generelt forventer Naalakkersuisut at håndtere den demografiske udvikling ved både at styrke arbejdsudbuddet og tilpasse den offentlige opgaveløsning, jf. også den mere detaljerede besvarelse af spørgsmål 9.1. Herunder kan der blandt andet være særligt fokus på at sikre en sammenhængende og prioriteret tværgående indsats, der tager højde for, at antallet af ældre stiger markant og med en stigende andel af ældre med øget plejebehov og ændrede boligbehov. Det vil kræve samarbejde på tværs af blandt andet ældre-, sundheds- og boligområdet og

mellem selvstyret og kommunerne, herunder en afstemning mellem relevante sektorplaner på disse områder. Hertil kommer en målretning af uddannelses- og arbejdsmarkedstiltag for at imødekomme behovene for relevant arbejdskraft i sundheds- og plejesektoren.

10.2. Hvordan planlægger Naalakkersuisut at finansiere den voksende ældrebyrde på længere sigt foruden det forventede større økonomiske råderum skabt af reformer? Er der planer om at afsætte flere midler på finanslovene i de kommende år for at imødekomme udfordringen?

SVAR

Helt grundlæggende ønsker Naalakkersuisut ikke at anvende udtrykket "ældrebyrde". Vores ældre medborgere bør således ikke betegnes som en byrde. De demografiske udfordringer er imidlertid en realitet, som Naalakkersuisut og Inatsisartut er nødt til at forholde sig til. Denne udfordring løses ikke blot ved at afsætte flere midler på finanslovene – det er jo netop kernen i problemet, at vi som samfund tvinges til at afsætte stadigt stigende midler til ældreområdet på bekostning af andre samfundsmæssige kerneopgaver.

Der er allerede indarbejdet stigende udgifter til alderspension. På hovedkonto 31.03.08 stiger bevillingen fra 632,2 mio. kr. i 2027 til 734,1 mio. kr. i 2030. Naalakkersuisut lægger samtidig vægt på gennem tiltag til at opnå en øget beskæftigelse og et bredere erhvervs- og indtægtsgrundlag at kunne styrke finansieringsgrundlaget. Det skal understøtte finansieringen sammen med reformer og prioriteringer, ligesom der må imødeses et vist behov for omprioriteringer til fordel for ældreområdet i de kommende år i de offentlige budgetter. Bevillingen til alderspension dækker således ikke hele udgiftspresset på ældrepleje og sundhed, som det også fremgår af midtvejsrapporten *"Tryg alderdom"* fra Ekspertgruppen vedrørende reform af pensionssystemet.

Det øgede behov for midler til det samlede område i en årrække gør det endvidere relevant at søge at sikre et overskud på de førstkommende finanslove, inden den demografiske udvikling for alvor øger udgiftspresset. Dette er i praksis muligt i den aktuelle situation med gunstige konjunkturer, og en sådan konsolidering af Landskassen vil kunne bidrage til at reducere det store finansieringsbehov, som vi ser ind i, jf. også Økonomisk Råds rapport for 2. halvår af 2026.

10.3. I forhold til Naalakkersuisuts planer med Holdbarheds- og Vækstplanen ønsker udvalget at få uddybet, hvordan Naalakkersuisut agter at opnå de tilsigtede besparelser i den offentlige sektor.

SVAR

Besparelserne skal blandt andet findes gennem en enklere opgavefordeling, fælles servicefunktioner, digitalisering og tiltag i forlængelse af gennemført og kommende udgiftsanalyser. FFL2027 indeholder foreløbige effektiviseringsgevinster på 4 mio. kr. i 2027, 10 mio. kr. i 2028 og 16 mio. kr. årligt i 2029 og 2030. Disse gevinsterne er opgjort før udgifterne til reformarbejdet, der er derfor ikke tale om allerede realiserede besparelser.
Mere konkrete anbefalinger til besparelser skal således konkretiseres og udmøntes på de relevante hovedkonti med afsæt i de kommende anbefalinger fra Reformkommissionen, jf. også besvarelsen af spørgsmål 9.1. d

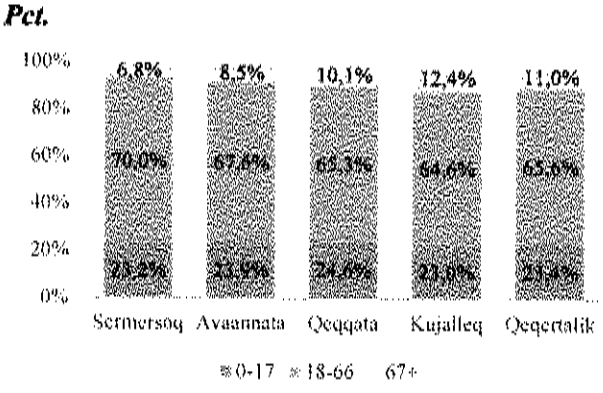
Naalakkersuisut oplyser: *Kommissionens arbejde skal samtidig ses i sammenhæng med kommunale og øvrige reformprocesser.* (s. 162)

10.4. Udvalget er opmærksomt på regionale forskelle i befolkningssammensætningen. Kan Naalakkersuisut give et overblik over fordelingen af aldersgrupper langs kysten?

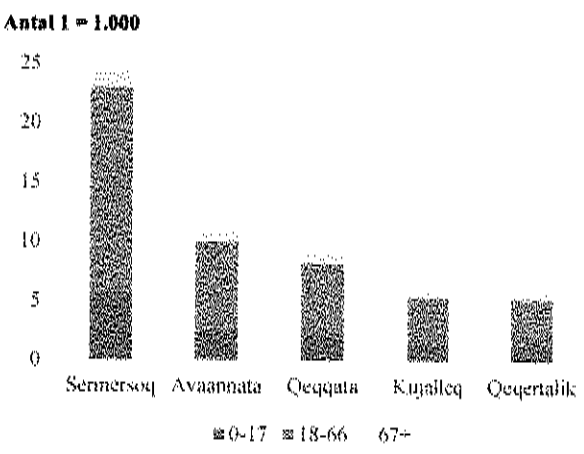
SVAR

Figur 1 og 2 nedenfor viser befolkningens fordeling på aldersgrupperne 0-17 år, 18-66 år og 67 år og derover i de fem kommuner pr. 1 januar 2026. Særligt fra figur 1 tydeliggøres det at den største befolkningsgruppe er mellem 18 og 66 år. Det er værd at bemærke kommuneqarfik Sermersoq har en væsentlig højere andel i denne aldersgruppe sammenlignet med de andre, hvilket skyldes Nuuk. Fratrækkes befolkningen i Nuuk vil andelen af befolkningen i alderen 18-66 år være 63% og dermed lavere end de andre kommuner, der ligger mellem 65 og 68 procent.

Figur 1
Aldersfordeling pr. kommune i 2026



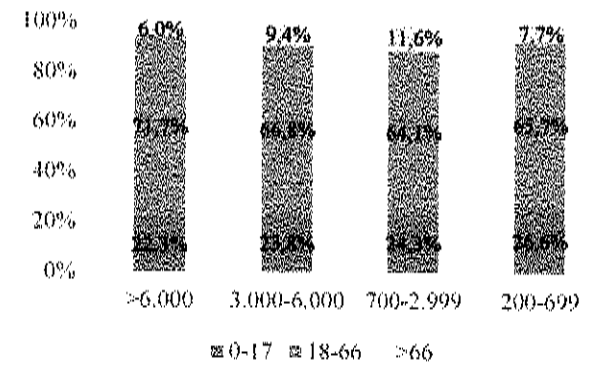
Figur 2
Befolkningstal pr. kommune fordelt i aldersgrupper i 2026



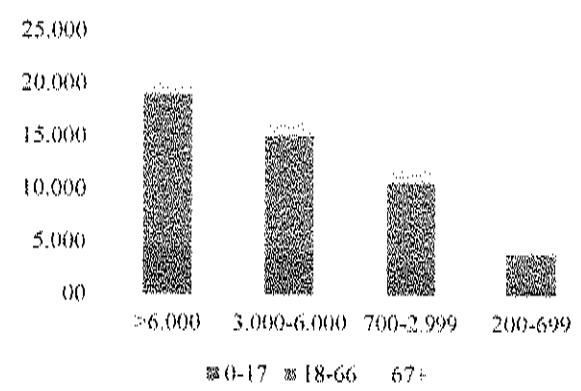
Kilde: Grønlands Statistik

Figur 3 og 4 viser aldersfordelingen efter bostedernes størrelse. Også her udgør aldersgruppen 18-66 år den største andel.

Figur 3
Aldersfordeling fordelt pr. bopælstørrelse i procent



Figur 4
Aldersfordeling fordelt pr. bopælstørrelse i antal



Kilde: Grønlands Statistik

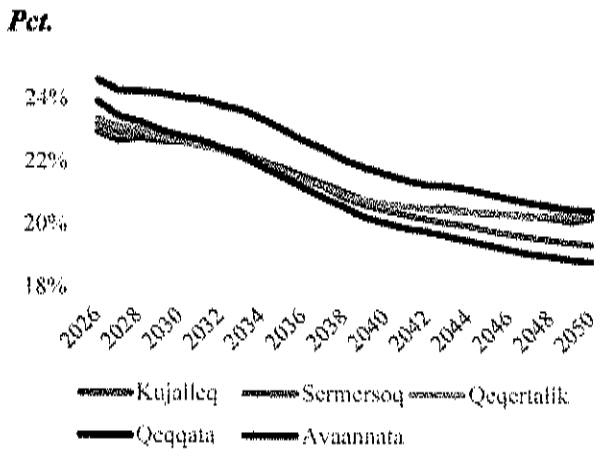
10.5. Hvilken betydning har den demografiske udvikling for befolkningssammensætningen langs kysten?

SVAR

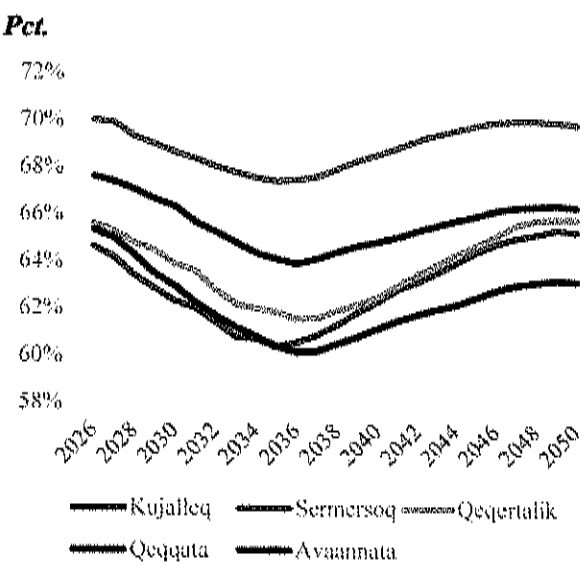
På landsplan forventes antallet af borgere på 67 og op efter at stige fra 4.922 i 2026 til 6.009 i 2030. Det svarer til en stigning på omkring 22%. Samtidig forventes det at borgere i aldersgruppen 18-66-årige at falde med knap 4%, fra 38.468 til 37.070.

Nedenstående 3 figurer illustrerer den demografiske udvikling for de enkelte aldersgrupper. Datagrundlaget er fremskrivninger, som vil være behæftet med usikkerhed. Overordnet viser fremskrivningen, at andelen af 0-17-årige falder nogenlunde ensartet i alle kommuner, mens andelen af borgere på 67 år og derover stiger. Dog er stigningen for kommuneqarfik Sermersoq mere afdæmpet sammenlignet med øvrige kommuner.

Figur 5
Demografiske udvikling af 0-17-årige fordelt på kommuner



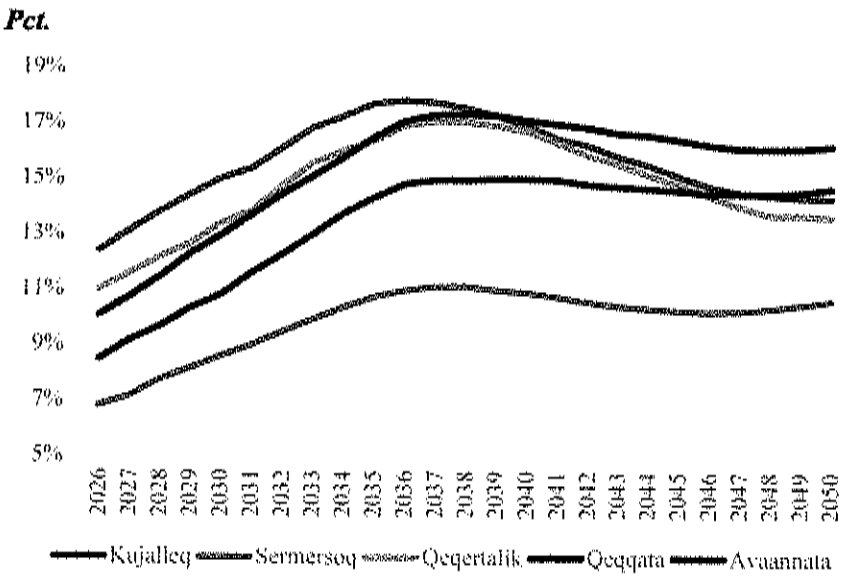
Figur 6
Demografiske udvikling af 18-66-årige fordelt på kommuner



Kilde: Grønlands Statistik

Bemærkning: Grafen viser en fremskrivning for de forskellige kommuner. Andelene er beregnet ud fra de enkelte kommuners samlede befolkning. Dvs. andelen af f.eks. 0-17-årige i Kommuneqarfik Sermersoq er set i forhold til Kommuneqarfik Sermersoqs samlede befolkning for de enkelte år. Det samme er gældende for figur 7 vedr. fremskrivningen af 66+ årige.

Figur 7
Demografiske udvikling af 67+-årige fordelt på kommuner



Kilde: Grønlands Statistik

10.6. Hvordan påtænker Naalakkersuisut at tage højde for regionale forskelle i befolkningssammensætningen? Hvilke planer har Naalakkersuisut om særlige tiltag for at sikre det nødvendige omfang af ældrepleje de steder, hvor der er få mennesker i den erhvervsaktive alder?

SVAR

Det skal indledningsvis understreges, at ældreplejen er et kommunalt ansvarsområde. Det er derfor landets kommuner som har ansvaret for at lægge planer for at sikre den nødvendige ældrepleje over hele landet.

På det mere overordnede niveau er Naalakkersuisut opmærksom på, at befolkningssammensætningen varierer mellem landets forskellige dele, og at nogle områder har en større andel ældre samtidig med, at der er færre personer i den erhvervsaktive alder. Dette har betydning for kommunernes muligheder for at rekruttere og fastholde medarbejdere til ældreområdet. Problemstillingen indgår i de generelle overvejelser om den fremtidige organisering af de kommunale opgaver. Strukturudvalget har i den forbindelse behandlet social- og sundhedsområdet, herunder ældreområdet, hvor blandt andet adgang til faglige kompetencer og sammenhængen mellem ældreplejen og sundhedsvæsenet har været drøftet.

Naalakkersuisut finder, at løsninger på ældreområdet bør tage højde for de forskellige lokale og regionale forhold, herunder befolkningssammensætning, adgang til arbejdskraft og de eksisterende tilbud.

Det vil for en kommende ældrelov være et forventet mål at styrke kommunernes muligheder for at yde forebyggende indsatser til ældre, og generelt styrke servicen til ældre. Befolkningssammensætningen kan dog udfordre dette i praksis. Naalakkersuisut er opmærksomme på demografi og bosætningsmønstre i arbejdet med loven, og vil så vidt muligt indgå i det videre arbejde med loven for at give kommunerne forudsætninger for at imødekomme den regionale udvikling.

11. Pensionsekspertgruppen og et sammenhængende pensionssystem

Naalakkersuisut oplyser: *Naalakkersuisut har samtidig igangsat arbejdet med at forberede et nyt og mere sammenhængende pensionssystem. Pensionsekspertgruppen er godt i gang og er anmodet om at aflevere sine anbefalinger i januar 2027.* (s. 162)

11.1. Udvalget ønsker at blive præsenteret de endelige anbefalinger fra pensionsekspertgruppen, når de forelægger i januar.

SVAR
Naalakkersuisut ser det som en vigtig opgave for ekspertgruppen, at udvalget præsenteres for de endelige anbefalinger. Ekspertgruppens sekretariat har orienteret om, at udvalget vil blive indkaldt til en præsentation af de endelige anbefalinger forud for offentliggørelsen. Ekspertgruppen inviterede af samme årsag både Finans- og Skatteudvalget samt Familie- og Sundhedsudvalget til en præsentation af ekspertgruppens midtvejsrapport d. 17. august 2026.

11.2. Hvornår forventer Naalakkersuisut, at implementeringen af anbefalingerne fra pensionsekspertgruppen kan påbegyndes? Kan det nås inden for nærværende valgperiode?

SVAR
Naalakkersuisut ønsker at igangsætte arbejdet med en pensionsreform, så snart ekspertgruppens anbefalinger foreligger. Den endelige tidsplan for implementering af pensionsreformen afhænger af pensionsreformens indhold. Idet Naalakkersuisut ikke kender til de endelige anbefalinger, kan Naalakkersuisut på nuværende tidspunkt ikke bidrage med en konkret tidsplan for implementering.

Naalakkersusiut er i denne forbindelse opmærksomme på udvalgets bemærkning vedrørende behovet for at forebygge implementeringsproblemer for kommunerne som følge af ny lovgivning jf. besvarelsen af spørgsmål 8.1. Såfremt lovgivningen ønskes implementeret med færrest mulige problemer for borgerne er det nødvendigt, at der afsættes tid til forberedelse af nye tiltag hos såvel selvstyret som kommunerne. Det gælder ikke mindst, hvor IT-løsninger skal udvikles eller tilpasses, hvilket er tilfældet inden for pensionsområdet.

Den overordnede økonomiske situation
12. Øget usikkerhed, men fortsat stærkt udgangspunkt
Naalakkersuisut oplyser: *Den internationale situation er mere uforudsigelig, og Grønland kan blive påvirket* gennem *importeret inflation, højere fragt- og byggeomkostninger, højere finansieringsomkostninger og mere usikre vilkår for handel og investeringer* (s. 163) og *Forbrugerpriserne steg 3,7 pct. fra januar 2025 til januar 2026* (s. 164).

12.1. I hvilken udstrækning har Naalakkersuisut planer om løbende inflationsregulering af finanspolitiske tiltag for at justere befolkningens købekraft?

SVAR
Indledningsvis er det nødvendigt at holde fast i, at Naalakkersuisut hverken kan eller skal fastsætte forbrugerpriserne her i landet. Naalakkersuisut er dog meget opmærksom på udviklingen i borgerens købekraft. Naalakkersuisut skal i den

forbindelse henvise til Økonomisk Råds seneste rapport. Rådet skønner, at borgernes samlede købekraft steg med knap 6 procent i 2025. I 2026 ventes en yderligere fremgang på omkring 5 procent. Dette er gennemsnitstal, som naturligvis dækker over individuelle forskelle i udviklingen.

Naalakkersuisut forventer i løbet af de kommende måneder at tage stilling til en økonomisk hjælpepakke målrettet de svageste borgere. Det vil typisk også være disse, som ikke har haft gavn af den almindelige stigning i købekraften, f.eks. grundet deres afhængighed af offentlige overførselsindkomster, som reguleres i hht. satsreguleringsprocenten. Der henvises til bemærkningerne herom andetsteds i nærværende besvarelse.

Der er herudover ikke indarbejdet en generel automatisk inflationskompensation i form af en pris- og lønregulering for bevillingerne i FFL2027. Nogle ydelser og beløbsgrænser reguleres efter deres egne særlige regler. Det gælder blandt andet alderspension og beskæftigelsesfradrag. En række andre ydelser reguleres efter den såkaldte satsregulering. Disse reguleringer er dog ikke nødvendigvis identisk med udviklingen i forbrugerpriserne.

12.2. I hvilken udstrækning foretager Naalakkersuisut løbende vurderinger af befolkningens købekraft? Hvordan har befolkningens købekraft udviklet sig år for år gennem de seneste fem år?

SVAR

Naalakkersuisut følger løbende udviklingen i befolkningens købekraft gennem Grønlands Statistiks pris- og indkomststatistik, finanslovsforslagene, Politisk-Økonomisk Beretning og Grønlands Økonomiske Råds vurderinger. Der offentliggøres dog ikke én samlet, regelmæssig opgørelse over købekraften.

Den bedst tilgængelige indikator er den gennemsnitlige reale disponible personindkomst, dvs. indkomsten efter skat, renteudgifter og pligtige underholdsbidrag korrigeret for prisudviklingen.

Indkomstår	**Real disponibel indkomst pr. person, 2024-priser, kr.**	**Real ændring fra året før**
2020	184.502	–
2021	184.538	0,0 %
2022	189.422	+2,6 %
2023*	189.704	+0,1 %
2024*	191.342	+0,9 %

Anm.: Tallene for 2023 og 2024 er foreløbige.

Kilde: Grønlands Statistik, Statistikbanken, tabel INXPI501. Egne beregninger.

Den gennemsnitlige reale disponible indkomst steg samlet med 3,7 procent fra 2020 til 2024. Købekraften var omtrent uændret i 2021, steg i 2022 og voksede beskedent i 2023 og 2024. Gennemsnittet kan dække over forskelle mellem indkomstgrupper, familietyper og bosteder.

Der foreligger endnu ikke sammenlignelige indkomsttal for 2025. Forbrugerpriserne steg med 3,7 procent, mens skattereformen øgede den disponible indkomst for et stort flertal af skatteyderne. Den endelige virkning på husholdningernes købekraft kan derfor endnu ikke opgøres.

Grønlands Økonomiske Råd skønner, at det bytteforholdskorrigerede BNP steg med 5,8 procent i 2025 som følge af højere eksportpriser. Det er et mål for Grønlands samlede økonomiske købekraft og ikke for den enkelte husstands købekraft.

Forbruger-og Konkurrencestyrelsen er herudover ved at analysere dagligvaremarkedet, hvor købekraft er en del af analysen. Der er derudover udarbejdet en rapport i 2023, hvor dagligvaremarkedet beskrives nærmere.
Den kan findes her: https://aua.gl/2024/02/12/markedsundersoegelse-af-dagligvarepriser-i-groenland-2023/

Derudover henvises til nedenstående artikel, hvor Formanden for Økonomisk Råd, Torben M. Andersen, beskriver privatøkonomien nærmere:
https://knr.gl/da/nyheder/trods-stigende-priser-din-privatoekonomi-er-faktisk-blevet-bedre

12.3. Kan Naalakkersuisut uddybe, hvordan inflation importeres til Grønland, og hvordan inflation i Danmark påvirker grønlandske indkøb af varer?

SVAR
Inflation importeres til Grønland, fordi en stor del af de varer, der forbruges i landet, fremstilles i udlandet eller købes og distribueres gennem udlandet, herunder Danmark. Prisændringer hos udenlandske producenter, danske leverandører, grossister og transportører kan derfor slå igennem på de grønlandske forbrugerpriser.

Inflationen i de lande hvorfra vi impoterer varer, herunder Danmark, påvirker navnlig grønlandske indkøb, når varerne købes gennem danske leverandør- og distributionsled. Højere danske løn-, lager-, energi- og transportomkostninger kan indgå i de priser, som grønlandske importører betaler. Den danske inflation overføres dog ikke én til én. Gennemslaget afhænger blandt andet af kontrakter,

lagerbeholdninger, konkurrence, avancer og transportomkostninger samt af, hvilke varer der indgår i det grønlandske forbrug.

Grønland påvirkes også direkte af internationale prisændringer, eksempelvis på fødevarer, brændstof og andre råvarer, samt af fragtrater og valutakurser. Hertil kommer indenlandske pris- og omkostningsændringer, blandt andet lønninger, boligudgifter og priser på lokalt producerede tjenester.

Med udgangspunkt i den faktiske vægtning af vare- og tjenestegrupperne i forbrugerprisindekset skønnes det, at knap halvdelen af inflationen fra januar 2025 til januar 2026 kan henføres til importerede prisimpulser. Omkring tre femtedele af den importerede inflation vurderes at være kommet gennem danske leverandør- og distributionskanaler. Det svarer til, at omkring 28 procent af den samlede grønlandske inflation kan henføres til det danske leverandør- og distributionsled. Den resterende del af den importerede inflation kommer navnlig fra internationale priser og transportomkostninger.

Godt halvdelen af inflationen vurderes at kunne henføres til indenlandske priser og omkostninger. Fordelingen er et skøn og ikke en præcis statistisk årsagsopdeling, da en vares endelige pris ofte påvirkes af både internationale, danske og grønlandske forhold.

Herudover kan det mere generelt bemærkes, at Grønland i international sammenhæng er et meget lille marked og de fleste varer bliver importeret og påvirkes af priserne på verdensmarkedet. Overordnet er forbrugerpriserne i Grønland steget markant mindre end i Danmark og EU som helhed. Fødevarepriserne i Grønland, Danmark og EU har stort set udviklet sig parallelt.

12.4. Kan Naalakkersuisut uddybe, hvorfor der er en så betydelig prisforskel på varer mellem Grønland og Danmark?

SVAR

Der er forskel på varer der importeres, som er påvirket af blandt andet transportudgifter og lokale varer. Det er ikke alle varer der er dyrere i Grønland. For nærmere uddybning er der brug for en specificering af, hvilke varer der er tale om.

12.4.1. Vurderer Naalakkersuisut et behov for tiltag for at skabe lavere priser eller bedre konkurrence mellem butikskæder i Grønland, herunder om der er behov for tilpasninger i fremtidige servicekontrakter?

SVAR
Der er udarbejdet en beskrivende rapport om dagligvarepriser i 2023 og Forbruger- og Konkurrencestyrelsen udgiver en ny rapport i 2027. Bl.a. på baggrund af dette oplyste grundlag, vil det være muligt at vurdere nærmere, om der vil være behov for at se på eventuelle justeringer af lovgivningen.

12.5. Vurderer Naalakkersuisut et behov for oplysningskampagner for befolkningen inden for dette område, særlig med henblik på at skabe forståelse for forbrugerprisstigningerne?

SVAR
Naalakkersuisut vurderer ikke aktuelt, at der er behov for en særskilt oplysningskampagne om forbrugerprisstigningerne. Udviklingen i forbrugerpriserne offentliggøres løbende af Grønlands Statistik og omtales desuden i relevante økonomiske redegørelser og publikationer. Pressen skriver derudover regelmæssigt om emner Naalakkersuisut følger fortsat prisudviklingen og dens betydning for befolkningens købekraft.

Der er udarbejdet en beskrivende rapport om dagligvarepriser i 2023 og Forbruger- og Konkurrencestyrelsen udgiver en ny rapport i 2027. Bl.a. på baggrund af dette oplyste grundlag, vil det være muligt at vurdere nærmere, om der ligeledes vil være behov for oplysningskampagner og lignende tiltag.

Naalakkersuisut oplyser: *Underskuddet på handelsbalancen var i 2025 ca. 292 mio. kr. og mindre end i de foregående ti år.* (s. 164)

12.6. Hvilke muligheder ser Naalakkersuisut for at forbedre handelsbalancen, herunder for at øge eksporten?

SVAR
Underskuddet på handelsbalancen har været faldende siden 2022. Det skyldes kombination af stigende eksportværdi og faldende importværdi. I det første halvår i 2026 var det 853 mio.kr. overskud på handelsbalancen. Det store overskud skyldes forsat stigende priser på torsk, hellefisk og rejer samt højere eksportmængder af torsk.

Fiskeeksporten, som er den største eksport, er mængdemæssigt begrænset til de kvoter som er fastsat for de enkelte, arter hvert år. Så eksportmængden kan ikke øges medmindre det er fremgang i bestandene, som giver anledning til at hæve kvoterne. Eksportpriserne bestemmes på verdensmarkedet hvor grønlandske selskaber ikke har mulighed for at påvirke priserne. De er således pristagere og har ikke mulighed for at øge eksportværdien ved at ensidigt sætte priser op.

For at forbedre sin handelsbalance skal Grønland bevæge sig væk fra sin nuværende enstrengede eksportstruktur, hvor fisk og skaldyr udgør over 90 procent af den samlede vareeksport.

En styrkelse af handelsbalancen kræver indsatser på to fronter: at øge og diversificere eksporten samt at reducere importafhængigheden.

Diversificering og vækst i eksporten kan eksempelvis nås ved:
- Udnyttelse af kritiske mineraler og råstoffer
- Højere forædling af fiskeriprodukter samt højere udnyttelse af fiskeaffald og afskæringer
- Udvikling af bæredygtig turisme som tjenesteeksport:
- Eksport af grøn energi

Reduktion af importen kan eksempelvis nås ved:
- Øget selvforsyning med grøn energi. Reducere behovet for import af olie.
- Udnyttelse og produktion af lokale fødevarer

Naalakkersuisut arbejder herudover løbende for at styrke rammerne for at drive virksomhed i Grønland. Potentielle væksterhverv som turisme- og råstofområdet er således blevet styrket i de senere år bl.a. ved forbedrede lovgivningstiltag og udarbejdelse af sektorplaner og strategier, som udstikker retningen fremadrettet. Det er Naalakkersuisuts vurdering, at både turisme- og råstofområdet kan bidrage til øget eksporten og skabe en forbedret handelsbalance på længere sigt.

12.6.1. Anser Naalakkersuisut det for en mulighed at fremme udnyttelsen af de containere, der benyttes til import af varer, og som i dag sejles tomme tilbage til Danmark, som led i arbejdet med at fremme eksporten af grønlandske varer?

SVAR

Bedre udnyttelse af de containere, der sejles tomme retur, kan være relevant, hvis der er varer, som kan afsættes rentabelt. At containerne er tomme, skyldes især, at der sejles flere varer til Grønland end fra Grønland. Samtidig består eksporten hovedsageligt af fisk og skaldyr, som skal fragtes kølet eller frosset, mens de tomme containere typisk ikke har køl.

En bedre udnyttelse kræver blandt andet, at transporttid, containerudstyr og fragtpris passer til varerne. Ledig kapacitet er derfor ikke i sig selv tilstrækkelig til at skabe eksport.

Naalakkersuisut vurderer, at en bedre brug af tomme returcontainere kan sænke fragtomkostningerne for grønlandsk eksport. Det kan styrke grønlandske varers konkurrenceevne og gøre det mere attraktivt at investere i eksporterhverv.

Det kræver dog god planlægning. Der skal være viden om, hvor tomme containere er placeret, hvilke typer der er ledige, og hvilke varer de kan bruges til. Eksportmængder og tidspunkt for afskibning skal også passe med den øvrige fragt.

En bedre brug af returfragt kan samtidig støtte flere handelsruter til Grønland. Hvis varer kan fragtes til Grønland og grønlandske varer med retur, kan det forbedre økonomien i ruter til blandt andet Canada, USA og Europa.

Målet er ikke at erstatte Danmark som Grønlands vigtigste handels- og transportpartner. Flere rentable forsyningsveje kan dog styrke forsyningen og øge konkurrencen på fragt.

Grønlands lille marked og den ventede udvikling i folketallet sætter dog grænser for mulighederne. Der bør derfor også være fokus på eksport med et lavt behov for fysisk fragt. Det gælder blandt andet turisme, service samt kulturelle og digitale produkter.

12.7. Hvilke handelspartnere anser Naalakkersuisut som alternativer til Danmark som reaktion på de stigende forbrugerpriser og det fortsat høje underskud på handelsbalancen?

SVAR
Naalakkersuisut vurderer ikke, at ét land kan udpeges som et klart alternativ til Danmark. Prisudviklingen giver heller ikke grundlag for at pege på ét bestemt land.

Det er mere relevant at se på, om visse varer med fordel kan købes fra flere markeder. Målet er ikke at erstatte Danmark, men at skabe flere forsyningsveje, mere konkurrence og større robusthed.

Storbritannien er allerede et vigtigt marked for grønlandsk fisk. Der kan være grundlag for mere handel inden for blandt andet fødevarer, turisme, råstoffer, forskning og energi.

Canada er en oplagt partner i en vestgående handelsrute. Mulige områder er fødevarer, byggematerialer, mineudstyr, energi og arktisk teknologi. Samarbejdet støttes af den fælles erklæring fra marts 2026 om blandt andet råstoffer, energi, handel og investeringer. Canada er netop blevet tilbudt at blive EU's første associerede medlem.

USA kan på længere sigt være en vigtig kilde til kapital, teknologi og varer. Det gælder blandt andet råstoffer, energi, tele, luftfart, havne og turisme. De aktuelle politiske forhold skal dog indgå i vurderingen.

Asien består af flere forskellige markeder. Japan og Sydkorea kan levere teknologi og udstyr samt aftage råstoffer. Kina kan levere forbrugsvarer, maskiner og energiudstyr. Flere asiatiske lande bidrager også med arbejdskraft til Grønland.

Et underskud på handelsbalancen er ikke nødvendigvis i sig selv et problem. Import af fly, skibe og andet storskala udstyr kan give et stort underskud i et enkelt år, men samtidig øge landets produktive kapacitet.

Den mere grundlæggende udfordring er Grønlands smalle eksportgrundlag. Eksporten er stærkt knyttet til fiskeriet, mens importen er langt mere spredt.

Det er derfor relevant at se på, hvor meget af importen fra Danmark der reelt stammer fra andre lande. Hvis en stor del blot går via Danmark, kan direkte import af visse varer være relevant.

På sigt kan Grønland derfor undersøge et multi-gateway-system. Danmark kan fortsat være den vigtigste forsyningsvej, men suppleres af rentable ruter til andre markeder. Det kan øge konkurrencen og mindske afhængigheden af én forsyningsvej. Mulighederne afhænger dog af, om Grønlands lille marked kan skabe nok gods til faste og rentable ruter.

12.8. Hvordan er Naalakkersuisut med til at fremme forarbejdning og forædling af ressourcer inden for fiskeriet i Grønland frem for i udlandet og på den måde at forhøje værdien af grønlandske varer?

SVAR

Naalakkersuisut fremmer forarbejdning og forædling af fiskeressourcerne i Grønland igennem indhandlings- og fileteringspligt. Det bidrager dog ikke nødvendigvis til at forhøje værdien af de grønlandske fiskeprodukter at forpligte selskaberne at producere bestemte produkter til eksport. Det er markedet og forbrugerne der afgør hvilke varer efterspørgeres. Det kan være forskelligt hvilke produkter efterspørges på forskellige tidspunkter og derfor er det svært for det offentlige at øge værdien af eksport ved at pålægge selskaberne at producere bestemte produkter.

Det må forventes at selskaberne producerer de fiskeprodukter der maksimerer deres salgspriser. Højere salgspriser på fiskeprodukter kan bidrage til at hæve indhandlingspriserne hvilket vil øge værditilvæksten i de lokale kystnære fiskerier.

Naalakkersuisut har igangsat udbud af en analyse, jf. koalitionsaftalen, som skal undersøge hvordan værditilvæksten af de grønlandske fiskeprodukter kan øges i Grønland samt eksportværdien af de grønlandske fiskeprodukter. Analysen forventes at blive færdiggjort ultimo 2027. Formålet med analysen er at kortlægge præcis, hvor værditilvæksten af de grønlandske fiskeprodukter opstår, og identificere barrierer for, hvorfor visse processer sker i udlandet. Indsigterne skal bruges til løbende at justere fiskeripolitikken, så en større del af forædlingen holdes i Grønland, hvis det herved er muligt at øge overskuddet fra aktiviteterne.

Udover det er der udarbejdet en MoU med Iceland Ocean Cluster vedrørende samarbejde om at udvikle forædling af fiskeriet i Grønland, særligt med fokus på udnyttelse af fiskeriaffald og afskæringer. Tanken er, at der på sigt at etableres en Greenland Ocean Cluster som kan understøtte denne udvikling i tæt samarbejde med erhvervet.

12.9. Hvordan vurderer Naalakkersuisut, at Inatsisartutlov om fiskeri (nr. 29 af den 23. maj 2024) foreløbigt opfylder dens tiltænkte formål, særligt vedrørende indhandlingspligt?

SVAR

Den nye Inatsisartutlov om fiskeri trådte i kraft den 1. januar 2025. Der er forventelig en overgangsperiode hvor alle skal tilpasse sig de nye regler, men generelt vurderes den nye fiskerilov at opfylde dens tiltænkte formål. Ift. indførelsen af IOK og indhandlingspligt, så er den eneste ændring indført i lovgivningen for rejefiskeriet, hvor der er en overgangsperiode på 5 år, hvilket betyder at der for nuværende ikke kan laves en vurdering heraf.

13. Arbejdsmarked, uddannelse og regionale forskelle

Naalakkersuisut oplyser: *Andelen af unge i alderen 16-25 år, der hverken var i uddannelse eller* beskæftigelse, *er fortsat for høj. Det understreger behovet for stærkere overgange fra folkeskole til uddannelse og arbejde, mere opsøgende vejledning og bedre adgang til uddannelsestilbud i hele landet.* (s. 164)

13.1. Kan Naalakkersuisut uddybe og konkretisere planerne inden for de oven for nævnte områder for at styrke de 16-25-åriges tilknytning til uddannelse og arbejdsmarkedet?

SVAR

Naalakkersuisut arbejder på flere niveauer for at styrke de 16-25-åriges (Gruppen er i Grønland de 16-29-årige) tilknytning til uddannelse og arbejdsmarkedet.
I øjeblikket arbejdes der med

- Styrket brobygning og vejledning: Tidlig kontakt mellem folkeskole, ungdomsuddannelser, erhvervsskoler og virksomheder samt praktik, virksomhedsbesøg og introduktionsforløb.
- Flere fleksible veje ind: Der arbejdes på, at det skal blive nemmere at kunne kombinere uddannelse, praktik og arbejde, så unge, der ikke er klar til en ordinær uddannelse, får mulighed for gradvist at opbygge faglige og personlige kompetencer.
- Udvikling af forskellige former for målrettet støtte til unge uden for systemet: Opsøgende indsatser, mentorforløb og individuelle forløb for unge, der hverken er i uddannelse eller arbejde, med fokus på at få dem videre til uddannelse eller beskæftigelse.
- Udarbejdelsen af en handleplan for arbejdet med ungemålgruppen på uddannelses- og vejledningsområdet

Derudover er åbenhed og velvilje fra lokale arbejdspladser og erhvervslivet afgørende. Flere praktikpladser, lærepladser og fritidsjob kan give unge erfaring og en konkret forbindelse til arbejdsmarkedet. Disse interessenter inddrages derfor i arbejdet med både grundforløb, udvikling af nye uddannelser samt i bestræbelserne på at skabe flere fritidsjob lokalt og regionalt.

Målet er ikke alene, at flere unge starter på en uddannelse, men at langt flere unge fastholdes og kommer videre til et uddannelses- eller arbejdsmarkedsspor, der passer til deres forudsætninger og Grønlands behov.

De igangsatte Pilersitsiviit er er et tilbud for unge mellem 16-25-årige, som har brug for ikke-boglig opkvalificering. Naalakkersuisut følger nøje med i implementeringen af disse forløb i de 5 byer hvor de er etablerede. Det er Naalakkersuisuts plan om at evaluere Pilersitsiviit i 2030. jf. Naalakkersuisuts Beskæftigelsesstrategi 2026-2035 – med henblik på at se hvilken uddannelses- og/eller arbejdsmarkedstilknytning der baner vejen for de unge.

13.2. Hvilke planer har Naalakkersuisut for at udvide antallet af praktik- og lærlingepladser, herunder om det indgår i arbejdet med at styrke uddannelsesområdet og arbejdsudbuddet?

SVAR

En øgning i antallet af praktik- og lærlingepladser indgår allerede i Naalakkersuisuts bredere arbejde med både uddannelse, kompetenceudvikling og arbejdsudbud

Fokus ligger på at forbedre systemet: praktikpladskoordinatorer, opsøgende arbejde, registrering på Suli.gl, bedre sammenhæng mellem uddannelser og erhvervsliv samt mulighed for at stille krav om lærlinge på byggeprojekter.

Der arbejdes blandt andet med følgende elementer:

- **Flere praktikpladser gennem brancheskolerne.** Inatsisartutlov nr. 31 af 4. juni 2024 om erhvervsuddannelser og kurser på erhvervsuddannelsesområdet, kræver at der på hver brancheskole skal etableres en praktikpladskoordinatorfunktion, der udfører opsøgende virksomhed med henblik på at fremskaffe praktikpladser. Koordinatorerne er nu etableret på alle brancheskoler i og de arbejder målrettet med blandt andet opsøgende arbejde og på at skaffe flere lærepladser.
- **Større fokus på erhvervsuddannelser.** Naalakkersuisut har udarbejdet første del af en målrettet kampagne over for unge og forældre for at øge interessen for erhvervsuddannelser.
- **Uddannelsestilbuddene skal i højere grad kobles til erhvervslivets behov**, og derfor skal erhvervslivet inddrages, når der planlægges og udvikles nye uddannelser, og samarbejdet styrkes markant.
- **Lærlinge- og praktikpladser er allerede understøttet af lovgivning.** Inatsisartutlov nr. 17 af 27. november 2020 om virksomheders og offentlige myndigheders samfundsansvar ved ansættelse af lærlinge og praktikanter, forpligter virksomheder og offentlige myndigheder med faglærte medarbejdere til at kontakte uddannelsesinstitutioner med henblik på at blive godkendt som lære- eller praktikplads og til at ansætte lærlinge/praktikanter i det omfang, de er godkendt til. Der er også krav om registrering af pladserne.
- **Offentlige bygge- og anlægsprojekter kan blive en særlig motor.** Inatsisartut vedtog i juni 2026 en lovændring, der giver Naalakkersuisut mulighed for at fastsætte krav til, hvor mange lærlinge, praktikanter eller lignende der skal ansættes i forbindelse med bygge- og anlægsarbejder, og er således et ret konkret nyt værktøj til at skabe flere pladser i takt med de store offentlige investeringer

Koalitionsaftalen siger derudover, at der vil gennemføres en arbejdsmarkedsreform, der skal få flere til at være en aktiv del af arbejdsstyrken. Samtidig skal uddannelse og kompetenceudvikling målrettes arbejdsmarkedets behov.

Tanken er derfor i praksis:
Flere unge i erhvervsuddannelser → flere praktik- og lærlingepladser → flere faglærte → større arbejdsstyrke og mindre behov for at hente arbejdskraft udefra.

Det sidste er også eksplicit i koalitionsaftalen: Et højere uddannelsesniveau og flere lokalt uddannede skal styrke den menneskelige kapital og på længere sigt mindske behovet for tilkaldt arbejdskraft, og dermed styrke arbejdsudbuddet.

Sammenfattende kan man sige, at Naalakkersuisut ser flere praktik- og lærlingepladser som en del af løsningen på både uddannelses- og arbejdskraftudfordringen. Den aktuelle strategi er ikke primært et enkelt stort praktikpladsprogram, men en kombination af lovkrav, aktiv opsøgende indsats fra brancheskolerne, bedre matchning via Suli.gl, flere erhvervsuddannelser, bedre samarbejde med erhvervslivet og stærkere kobling til virksomhedernes behov.

Smiley-ordningen, der omhandler virksomheder og offentlige myndigheders samfundsansvar i forbindelse med ansættelse af lærlinge og praktikanter, er blevet implementeret. Systemet, som er en integreret del i Naalakkersuisuts jobportal Suli.gl, blev færdig i sommer 2026 – og planen er at de første smiley'er tildeles i det nye år. Ordningen vil samtidig bidrage til større synlighed og gennemsigtighed om praktikpladser, hvilket vil gøre det lettere for unge at orientere sig om mulighederne og dermed styrke deres adgang til praktikforløb

Uddannelse nævnes som det primære redskab til at øge arbejdsudbuddet og nedbringe ledigheden. Udvalget undrer sig over dette enstrengede fokus på uddannelse, da Naalakkersuisut samtidig beskriver behovet for både ufaglært og faglært arbejdskraft udefra (s. 163).

13.3. Hvilke andre muligheder og indgangsvinkler ser Naalakkersuisut for at øge arbejdsudbuddet?

SVAR

Naalakkersuisut er enig med udvalget i, at en forøgelse af arbejdsudbuddet kræver også andre indsatser end uddannelse. Eksempelvis er en aktiv arbejdsmarkedspolitik et meget vigtigt element i denne forbindelse.

Naalakkersuisut arbejder i samarbejde med brancheskolerne fortsat på at tilbyde jobsøgende kurser. Disse kurser kan på kort sigt skabe muligheder for jobsøgende at finde arbejde, og disse finansieres af hovedkonto 31.07.02 Kompetenceudvikling til Erhverv.

Naalakkersuisut arbejder også for at give kommunerne værktøjer til styrkelse af opsøgende vejledning af unge, der er udenfor systemet. Disse skal ligeledes vejledes til at de på sigt kan være selvforsørgende og tage tilværelsen i eget hånd.

13.4. Hvilke andre faktorer medvirker til den lave tilknytning til arbejdsmarkedet for de unge, og hvilke løsninger ser Naalakkersuisut i den forbindelse?

SVAR

Naalakkersuisuts dialog med kommunerne viser, at en del af de helt unge, som går ud af f.eks. folkeskolen ikke er klar til at flytte hjemmefra. Og de er heller ikke rustet til at tage springet til en ungdomsuddannelse. Det er nogle af disse faktorer, som Naalakkersuisut planlægger at få bedre data på for at målrette initiativerne fremadrettet.

Naalakkersuisut oplyser: *I januar 2026 udgjorde registrerede arbejdssøgende 2,9 pct. af borgere i aldersgruppen 16-17 år i Nuuk, Sisimiut og Ilulissat, mens andelen i resten af landet var 8,0 pct.* (s. 163)

13.5. Hvilke planer har Naalakkersuisut for at udligne forskellen mellem de største byer og resten af landet?

SVAR

Naalakkersuisut har ikke fastsat et særskilt mål om, at andelen af registrerede arbejdssøgende skal være ens i alle dele af landet. De lokale arbejdsmarkeder er forskellige med hensyn til blandt andet erhvervsstruktur, efterspørgsel efter arbejdskraft og mulighederne for beskæftigelse.

Naalakkersuisut arbejder imidlertid for at nedbringe ledigheden og styrke arbejdsmarkedstilknytningen i hele landet. Det sker blandt andet gennem Majoriaq, kompetenceudviklingskurser, opsøgende vejledning og målrettede tilbud til unge samt gennem de mobilitetsfremmende ydelser, som kan understøtte, at arbejdskraft bevæger sig til lokaliteter, hvor der er efterspørgsel efter arbejdskraft.

Indsatserne skal tilrettelægges med udgangspunkt i de konkrete forhold og behov på de lokale arbejdsmarkeder. Naalakkersuisut vil derfor fortsat følge udviklingen i de regionale forskelle og anvende arbejdsmarkedspolitiske redskaber, hvor de kan bidrage til at bringe flere i varig beskæftigelse. F.eks. er mobilitetsfremmende ydelser et redskab til at flytte arbejdskraft fra områder med høj ledighed til geografiske områder med lave ledighed.

De økonomiske rammevilkår

14. Inflation, byggeomkostninger og handelsbalance

Naalakkersuisut oplyser: "*Bygge- og anlægsområdet er fortsat påvirket af internationale priser, fragt, energi og lokale kapacitets-forhold. Fra januar 2025 til januar 2026 steg byggeomkostningerne med 3,5 pct. Den fortsatte usikkerhed om forsyningskæder og priser kan påvirke både økonomien og tidspunktet for gennemførelse af anlægsprojekter.*" (s. 165)

14.1. Kan Naalakkersuisut uddybe ovenstående?

SVAR
Usikkerhed om forsyningskæder og priser kan påvirke anlægsprojekter på flere måder. Udviklingen i priser på byggematerialer, fragt, energi og løn kan både frem mod udbud og under selve udførelsen medføre, at de faktiske projektomkostninger bliver højere end oprindeligt forudsat. Det tilstræbes at fastlåse priserne i forbindelse med kontraktindgåelsen, men dette er ikke altid muligt, og mulighederne herfor afhænger blandt andet af markedsforholdene og de vilkår, som entreprenørerne kan tilbyde.

Hvis et projekt som følge af prisudviklingen bliver væsentligt dyrere end forudsat, kan det medføre behov for at tilpasse projektet, finde yderligere finansiering eller i sidste ende udsætte gennemførelsen. Forsinkelser eller ændringer i leverancer af materialer og komponenter kan ligeledes påvirke udførelsen og tidspunktet for færdiggørelse.

Hertil kommer, at den lokale kapacitet og konkurrencesituation i bygge- og anlægsbranchen har betydning for både de priser, der opnås ved udbud, og mulighederne for at gennemføre projekterne som planlagt.

15. Budgetstilling 2027 – loftet over væksten i de offentlige udgifter
Det fremgår af Tabel 4 (s. 166) samt af oversigten over budgetstillingen (s. 175), at grænsen for tilladte udgifter i alt til drift, tilskud og anlæg udgør 6.609,7 mio. kr., hvoraf der i finanslovsforslaget allerede er disponeret over 6.206 mio. kr. Det betyder, at der er råderum på 403,5 mio. kr.

15.1. Udvalget ønsker at få oplyst, om det aktuelt oplyste råderum for FFL2027 er på samme niveau som råderummet på det tilsvarende tidspunkt for FFL2026?

SVAR
På det tilsvarende tidspunkt i forbindelse med FFL2026 udgjorde råderummet 350 mio. kr., mens råderummet i FFL2027 udgør 403,5 mio. kr. Råderummet er dermed større med 53,5 mio. kr. i 2027 end i 2026. Det skal for god ordens skyld understreges, at det realøkonomiske råderum afhænger af flere faktorer: Dels afgrænses råderummet af den maksimale årlige udgiftsvækst og kravet til overskud over den 4-årige budgetperiode, hvilket følger af budget- og regnskabsloven. Dels afgrænses råderummet af landskassens likviditet. Budgetstillingens grænser for maksimal udgiftsvækst kan således i visse tilfælde godt give plads til større udgiftsvækst end landskassen har likviditet til afholde. Ligeledes kan det modsatte være tilfældet.

15.2. Naalakkersuisut oplyser, at der på flere områder frem mod 2. og 3. behandlingen vil kunne ske yderligere udrednings- og

forhandlingsarbejde, som kan føre til ændringsforslag. Udvalget ønsker allerede nu at få oplyst, hvilken indvirkning sådanne ændringsforslag forventes at kunne få på det råderum, der vil være efter den endelige behandling af forslaget.

SVAR

Det er på nuværende tidspunkt ikke muligt at opgøre den samlede forventede påvirkning af råderummet efter 2. og 3. behandlingen præcist, da Naalakkersuisut endnu ikke har taget stilling til de ændringsforslag såvel Naalakkersuisut som partierne i Inatsisartut vil fremkomme med. Dette vil bl.a. afhænge af de kommende forhandlinger med partierne.

Der arbejdes med en række mulige ændringsforslag, hvoraf nogle vil kunne medføre øgede udgifter, mens andre vil kunne medføre øgede indtægter eller være budgetneutrale. Blandt de kendte forhold er blandt andet mulige ændringer vedrørende den maritime skole, forsikringsområdet, vare- og bankforsyning og boligsikring. Hertil kommer mulige merindtægter, eksempelvis som følge af justeringer på afgifts- og indtægtssiden.

Den endelige påvirkning af råderummet vil derfor afhænge af, hvilke ændringsforslag der konkret fremsættes og vedtages frem mod finanslovens endelige behandling.

15.3. Er der andet Naalakkersuisut vil oplyse om råderummet?

SVAR

Naalakkersuisut har ikke yderligere oplysninger om råderummet på nuværende tidspunkt, idet Naalakkersuisut henviser til besvarelsen af spørgsmål 15.1.

16. Indtægtsskønnene i finanslovsforslaget

Naalakkersuisut oplyser, at indtægtsskønnene i FFL2027 tager udgangspunkt i de senest tilgængelige oplysninger om skatter, afgifter, ressourcerente, statens bloktilskud, udbytter fra selvstyreejede selskaber og øvrige indtægter. Naalakkersuisut forventer en svag stigning i indtægterne. (s. 166-167)

16.1. Udvalget bemærker, at underskuddet på handelsbalancen er faldende, hvilket udvalget ser positivt på. Samtidig forventer Naalakkersuisut, at indtægterne fra ressourcerenteafgiften vil være lavere i de kommende år. Udvalget hæfter sig desuden ved, at der ikke budgetteres med indtægter fra overnatningsafgiften, ligesom Naalakkersuisut budgetterer med 0 kr. i indtægter fra afgifter på råstoffer samt is og vand i den kommende periode. På denne baggrund ønsker udvalget en uddybning af

Naalakkersuisuts forventninger til den generelle udvikling i de budgetterede indtægter.

SVAR
De samlede indtægtsbevillinger er opgjort til 8.738,5 mio. kr. i 2027 mod 8.401,9 mio. kr. i FL2026.
Udviklingen omfatter blandt andet statens bloktilskud og højere skøn for flere skatter og afgifter.

Ressourcerenteafgifterne er budgetteret til 498,5 mio. kr. Det er lavere end regnskabet for 2025, men
højere end FL2026. Naalakkersuisut vil senere i finanslovsprocessen foretage en genberegning af ressourcerenteafgifterne på baggrund af de seneste kvartalers indtægter.

Nulskønnet for afgifter på råstoffer, is og vand skyldes usikkerhed om indtægterne. Historisk set, har der ikke været indtægter på området.

Overnatningsafgiften tilfalder fuldt ud kommunerne efter fradrag for administrationsudgifter og giver derfor ikke et nettoprovenu til Landskassen.

16.2. Tabel 5 viser FFL2027 indtægtsskøn for specifikke skatter og afgifter sammenlignet med R2025. Udvalget ønsker en uddybning af Naalakkersuisuts formål med og udbytte af tabellen.

SVAR
Naalakkersuisut ønsker med tabel 5 at skabe åbenhed og gennemsigtighed om finanslovsforslagets indtægtsgrundlag. Tabellen sammenholder de faktiske indtægter i 2025 med skønnene for 2027 og giver Inatsisartut og offentligheden et samlet overblik over den forventede udvikling i de enkelte skatter og afgifter. Udbyttet er et bedre grundlag for at vurdere indtægtsskønnene og de forudsætninger, som finanslovsforslaget bygger på.

En gennemsigtig præsentation af de offentlige finanser understøtter samtidig de forpligtelser, der følger af Grønlands modtagelse af budgetstøtte fra EU. Her stilles der krav til offentlig økonomistyring – Public Finance Management (PFM) – samt gennemsigtighed og offentlig adgang til rettidige, fyldestgørende og pålidelige budgetoplysninger. Tabellen bidrager hertil ved at samle oplysningerne om indtægterne i en overskuelig form.

16.3. Indtægterne fra ressourcerenteafgifter forventes at udgøre omkring 498 mio. kr. årligt i perioden 2027-2030. Set i lyset af de seneste udmeldinger

om udviklingen i fiskeriet ønsker udvalget oplyst, hvilke forudsætninger der ligger til grund for dette indtægtsskøn, herunder om Naalakkersuisut vurderer, at skønnet er udtryk for en konservativ budgettering.

SVAR

Der redegøres nedenfor for den anvendte metode ved budgettering af provenu fra ressourcerenteafgifter fra fiskeriet

De forventede indtægter fra ressourcerenteafgifter fra fiskeriet er budgetteret på grundlag af forventede afgiftspligtige mængder og priser.

Forventede afgiftspligtige mængder

De forventede afgiftspligtige mængder for budgettering af ressourcerenteafgifterne på havgående fiskeri og kystnært fiskeri efter rejer på FFL 2027 tager udgangspunkt i 2026-kvoterne til grønlandske fartøjer og fangstmængder. Afgifterne på fiskeprodukter produceret til havs til direkte eksport er højere end afgifterne på indhandlingen til landbaserede fiskefabrikker i Grønland. Der tages højde derfor ved budgettering af afgiftspligtige mængder.

Forventede gennemsnitlige eksport- og indhandlingspriser

Afgiftssatser beregnes af enten eksportværdi eller indhandlingsværdi fra rejer, hellefisk, torsk, rødfisk, kuller og sej er bestemt af niveauet af den gennemsnitlige eksport- eller indhandlingspris. Til gengæld er afgiftssatser for makrel, sild, blåhvilling og lodde faste satser i kroner pr. kg. fangst. Ved budgettering af eksport- og indhandlingspriser for de relevante arter tages gennemsnit af priserne for de fire sidste kendte kvartaler, hvorefter den budgetterede pris sættes som 95 pct. af gennemsnittet.

Skønnet kan anses som udtryk for en forsigtig budgettering som afspejler, at fiskepriser og eksportmængder erfaringsmæssigt kan udvise store udsving i løbet af året. Indtægtsskønnene og de faktiske indtægter vil derfor aldrig blive helt ens.

17. Udviklingen i de større selvstyreejede aktieselskaber

Naalakkersuisut oplyser: *Flere selskaber står over for betydelige investeringer i de kommende år,* herunder *inden for luftfart, søtransport, digital infrastruktur og energi. Disse investeringer kan være nødvendige for at sikre forsyningssikkerhed, driftssikkerhed og udvikling i hele landet, men de kan samtidig øge den samlede offentlige gældsætning og reducere mulighederne for udbyttebetalinger til Landskassen.* (s. 168)

17.1. I hvilken udstrækning påvirker behovet for betydelige investeringer i de kommende år kommunikationen og tilsynet med de selvstyrerede

aktieselskaber i forhold til finansieringsmulighederne af disse betydelige investeringer?

SVAR
Naalakkersuisut fører som eneaktionær en løbende dialog med de selvstyreejede aktieselskaber og deres bestyrelser om investeringsplaner, kapitalstruktur og gældsætning. Dialogen varetages af Formandens Departement og indgår som en fast del af det aktive ejerskab mellem de ordinære generalforsamlinger.

I takt med at flere selskaber står over for betydelige investeringer, er dialogen blevet tættere og mere fremadrettet. Naalakkersuisut har særligt fokus på, at selskabernes finansiering, uanset om den sker via egenkapital, låneoptagelse eller ekstern finansiering, sker på et forsvarligt grundlag, og at eventuelle behov for kapitaltilførsel fra Selvstyret afklares i god tid inden den enkelte investering iværksættes.

De største investeringsbehov har skabt en tættere og mere specifik dialog med selskaber som NunaGreen og Greenland Airports, hvor investeringernes omfang stiller særlige krav til opfølgning på finansiering og fremdrift.

17.2. Hvordan sikrer Naalakkersuisut, at man modtager den nødvendige information tidsnok fra de selvstyreejede selskaber?

SVAR
Naalakkersuisut sikrer rettidig information gennem en formel rapportering og en løbende, aktiv dialog med selskaberne.
Den formelle rapportering omfatter årsrapporter og halvårsregnskaber, det årlige rapporteringsskema, som selskaberne udfylder og indsender til Formandens Departement. Hertil kommer aktionærmøderne og de årlige bestyrelsesevalueringer.
Den løbende dialog varetages af Formandens Departement, der har den daglige og direkte kontakt til selskabernes ledelser.

Det bærende princip for informationsudvekslingen er princippet om "ingen overraskelser", jf. styringsdokumentets afsnit 3.2. Princippet indebærer, at bestyrelsen skal sikre, at Formanden for Naalakkersuisut er velorienteret om selskabets forhold og økonomiske udvikling. Der henvises til Bilag 2, som er vedlagt nærværende besvarelse.

17.3. Er der over de seneste år sket en ændring i, hvor opsøgende Naalakkersuisut er i forhold til at hente information fra og at sætte tydeligere retningslinjer over for selskaberne?

SVAR
I 2023 indgik Naalakkersuisut en bred politisk aftale med partierne i Inatsisartut om en ny ejerskabspolitik. På den baggrund blev Naalakkersuisuts styringsdokument i henhold til ejerskabspolitikken udarbejdet og offentliggjort i 2024. Styringsdokumentet er fuldt implementeret og er i dag det ledende dokument for forholdet mellem Naalakkersuisut og de selvstyreejede aktieselskaber. Styringsdokumentet har gjort ejerens forventninger til selskaberne væsentligt mere eksplicitte.

17.4. Hvilke retningslinjer og vilkår opererer Naalakkersuisut med over for Royal Greenland på baggrund af deres engagement i projekterne i Chile og Norge? Har Naalakkersuisut et ønske om, at Royal Greenland i højere grad fokuserer på interne forhold?

SVAR
I den løbende ejerdialog har Naalakkersuisut over for selskabets bestyrelse og ledelse lagt vægt på, at Royal Greenlands kerneopgave og investeringer fortsat har et stærkt fokus på Grønland.

Det er Naalakkersuisuts klare forventning, at Royal Greenland prioriterer at skabe vækst og udvikling i Grønland, og at eventuelle fremtidige udenlandske engagementer vurderes med udgangspunkt i, hvordan de understøtter selskabets grønlandske kerneforretning.

17.5. Udvalget ønsker en opdateret orientering om Greenland Airports' aktuelle situation.

SVAR
Se venligst vedhæftede orientering vedrørende Greenland Airports, Mittarfeqarfiit A/S og dennes datterselskaber "Pkt. 17.2 – Orientering om GAIR MIT – DA 20260917".

Naalakkersuisut oplyser: *De selvstyreejede aktieselskaber spiller en central rolle for samfundets infrastruktur, forsyning, transport, kommunikation og erhvervsgrundlag.* (s. 168)

17.6. Udvalget bemærker en øget centralisering blandt de selvstyreejede selskaber, hvilket synes at give sig udslag i forringet service med færre fysiske butikker, forkortede åbningstider, færre arbejdspladser og dårligere kontrakt- og lønforhold uden for de største byer. Udvalget betragter også dette som en væsentlig del af årsagerne til fraflytning fra mindre byer og bosteder. Er Naalakkersuisut enig i denne betragtning?

SVAR
Naalakkersuisut anerkender, at der er sket ændringer i de selvstyreejede selskabers butiksstruktur og åbningstider, og at det mærkes lokalt i byerne og bygderne. Naalakkersuisut er dog ikke enig i, at denne udvikling generelt udgør en serviceforringelse eller en væsentlig årsag til fraflytning fra mindre byer og bygder. Fraflytning fra mindre byer og bygder har mange årsager, herunder uddannelse, beskæftigelse, boligforhold og adgang til sundhedsydelser mm.

De oplysninger, Naalakkersuisut har indhentet fra selskaberne, viser, at ændringerne primært skyldes tilpasning til nye kundemønstre og digitale løsninger, ikke besparelser på bekostning af service.

17.7. Kan Naalakkersuisut forklare, hvordan centraliseringen i Tusass med nedlukningen af butikker i mindre byer over de senere år hænger sammen med finanslovsforslagets tema om "samfundsmæssig robusthed tæt på borgerne"?

SVAR
"Samfundsmæssig robusthed tæt på borgerne" handler for Naalakkersuisut om, at borgerne har adgang til nødvendig service og infrastruktur, uanset hvor i landet de bor.

Naalakkersuisut vurderer, at tilgængeligheden af Tusass' service ikke er blevet forringet. Selvbetjeningsløsninger og lokale samarbejder har gjort det muligt at opretholde og i nogle tilfælde udvide den samlede servicetid, samtidig med at selskabet fortsat investerer i digital infrastruktur som 5G, fiber og styrkede satellitforbindelser i yderdistrikterne.
Naalakkersuisut ser derfor ikke en modsætning mellem omlægningen af Tusass' butiksstruktur og finanslovsforslagets tema om samfundsmæssig robusthed. Tværtimod er en robust digital infrastruktur i hele landet en forudsætning for, at borgere og virksomheder kan fungere uafhængigt af afstand.

17.8. Hvordan forventer Naalakkersuisut, at nedlukningen af Tusass-butikker vil påvirke den service, borgere kan forvente i hele landet?

SVAR
Naalakkersuisut har tidligere været i dialog med Tusass A/S om dette spørgsmål. Tusass har oplyst, at de opgaver, der tidligere blev løst i Tusass-butikker, i fremtiden bliver løst i Pilersuisoq-butikker samt i Brugseni-butikker. Det er kendetegnende for de både Pilersiusoq og Brugseni, at deres butikker har længere åbningstider end traditionelle Tusassbutikker, hvorfor kunderne vil kunne opleve

en forbedret service i forhold til tilgængelighed som følge af Tusass-butikkernes lukning og der vil ligeledes fortsat være mulighed for telefonisk og online-hjælp.

Det er således Naalakkersuisuts forventning, at borgerne i hele landet fortsat vil kunne modtage de ydelser, selskabet er forpligtet til at levere. Forsyningspligten er reguleret i servicekontrakten og berøres ikke af, at ydelsen leveres gennem selvbetjeningsløsninger eller i samarbejde med andre lokale aktører frem for gennem en selvstændig butik.

Da der imidlertid er tale om en forandring, kan det ikke udelukkes, at enkelte borgere på kort sigt vil anse forandringen som værende negativ. Naalakkersuisut lægger derfor vægt på, at selskabet informerer tydeligt om den nye model, og at der følges op på, om servicen i praksis lever op til hensigten. Naalakkersuisut vil følge udviklingen i den løbende ejerdialog med selskabet.

17.8.1. Hvilke tiltag påtænker Naalakkersuisut for at modarbejde eventuelt forlængede fragttider, der kan have væsentlige økonomiske konsekvenser for mindre samfund?

SVAR
Der er ikke fra Royal Arctic Line A/S' side lagt op til forlængede fragttider for besejlingen og dermed ikke forlængede fragttider for godstransport. Derimod er der til flere områder af landet lagt op til yderligere beflyvning med mere flyfragtkapacitet som følge af de nye lufthavnes ibrugtagning samt generel yderligere beflyvning til bl.a. Tasiilaq.

17.9. Hvordan forventer Naalakkersuisut, at nedlukningen af Tusass-butikker vil påvirke antallet af arbejdspladser og lærepladser?

SVAR
Tusass A/S har oplyst, at der i processen har været stor fokus på at opretholde de lokale aktiviteter, og at personalet i de berørte butikker er blevet tilbudt tilsvarende job hos de samarbejdspartnere, som varetager serviceopgaven. Opgaverne er dermed ikke bortfaldet, men varetages i en anden organisatorisk ramme på de samme lokationer.

Naalakkersuisut forventer på den baggrund ikke, at omlægningen i sig selv medfører et samlet tab af arbejdspladser i de berørte byer og bygder. Naalakkersuisut er dog opmærksom på, at en overgang fra ansættelse i et selvstyreejet selskab til ansættelse hos en samarbejdspartner kan indebære ændrede ansættelsesvilkår, og at dette har betydning for den enkelte medarbejder.

17.10. Hvor mange praktikant- og lærlingepladser er der i de selvstyreejede aktieselskaber om året fordelt på selskab og by/bosted? Hvor mange er besat?

SVAR
Formandens Departement har oplyst, at det indenfor den afsatte tid ikke har været muligt at udarbejde et fyldestgørende svar.

17.11. I hvilket omfang er der krav om antal af lærepladser i eksisterende servicekontrakter? Hvilke planer har Naalakkersuisut for at inkorporere en sådan betingelse i fremtidige servicekontrakter?

SVAR
I Inatsisartutlov om virksomheders og offentlige myndigheders samfundsansvar ved ansættelse af lærlinge og praktikanter, nr. 17 af 27. november 2020 er der en bestemmelse vedr. lærlinge og praktikanter: Bestemmelsen indebærer, at alle myndigheder og virksomheder med én eller flere faglærte medarbejdere har et ansvar for aktivt at undersøge muligheden for at bidrage til uddannelsen af fremtidig faglært arbejdskraft. Dette sker ved, at de pågældende arbejdspladser skal rette henvendelse til de relevante uddannelsesinstitutioner med henblik på at blive godkendt som lære- eller praktikplads.

Bestemmelsen skal medvirke til at sikre et tilstrækkeligt antal lære- og praktikpladser og dermed understøtte uddannelse og rekruttering af faglært arbejdskraft.

Herudover pålægges myndigheder og virksomheder løbende at få deres godkendelse revurderet, hvis der sker væsentlige ændringer i virksomhedens eller myndighedens opgaver, organisering eller aktivitetsniveau. Herved sikres det, at godkendelsen som lære- eller praktikplads til enhver tid afspejler de faktiske forhold på arbejdspladsen og de uddannelsesmuligheder, der kan tilbydes elever og lærlinge.

Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke har herudover fået forelagt spørgsmålet og har oplyst følgende:
Det vil være en oplagt og relativt konkret måde at koble Selvstyrets servicekontrakter med målet om flere lærepladser og en stærkere tilknytning til arbejdsmarkedet. Det har også allerede et administrativt og juridisk fundament, idet Selvstyrets indkøbsregler siger, at man skal overveje krav om lokal forankring, herunder oprettelse af lærepladser, og CSR-krav kan indgå som kontraktkrav, og gør det allerede i mange andre lande og sammenhænge.

Vi mener ikke, der ikke nødvendigvis skal stilles krav om det samme faste antal lærepladser i alle servicekontrakter. Vi tænker i stedet for:

- Et minimumskrav, hvor kontraktens størrelse og arbejdskraftbehov afgør antallet.
- Kravet gælder kun, hvor virksomheden faktisk har mulighed for at tilbyde relevante lærepladser.
- Lokale lærepladser prioriteres, så servicekontrakter også bidrager til uddannelse og beskæftigelse i de områder, hvor opgaven udføres.
- Der indarbejdes årlig afrapportering på antal oprettede og besatte lærepladser.
- Manglende opfyldelse bør kunne få kontraktmæssige konsekvenser, fx krav om en handlingsplan eller i alvorlige tilfælde bod.

Det er særligt relevant, fordi den gældende lærlingelov allerede pålægger virksomheder og myndigheder med faglærte medarbejdere at registrere, hvor mange lære- og praktikpladser de er godkendt til.

Samtidig giver erhvervsuddannelsesloven Naalakkersuisut mulighed for at fastsætte regler med henblik på at sikre et tilstrækkeligt antal praktikpladser.

Politisk er argumentet ret stærkt, mener vi: Når virksomheder modtager en offentlig servicekontrakt finansieret af landskassen, bør kontrakten ikke alene sikre selve servicen, men også – hvor det er relevant og proportionalt – bidrage til at uddanne den arbejdskraft, som Grønland har brug for.

Det kan derfor være et konkret element i en samlet politik for de 16-25-åriges tilknytning til uddannelse og arbejdsmarkedet.

Departementet for for Erhverv og Råstoffer har herudover fået forelagt spørgsmålet og har oplyst følgende:
Departementet for Erhverv og Råstoffer er ansvarlige for servicekontrakter med Visit Greenland, Nalik Ventures, Qaqqata Kommunia og Great Greenland. Servicekontrakten med Visit Greenland vedrører markedsføring og branding af Grønland som turistdestination. Som en del af Visit Greenlands opgaver indgår kompetenceudvikling, hvor Visit Greenland skal medvirke til igangsætning og koordination af kompetencegivende udviklingsinitiativer indenfor turisme- og oplevelseserhverv. Visit Greenland skal ligeledes som led i sit samfundsansvar løbende antage lærlinge og praktikanter fra de grønlandske turismeuddannelser. Servicekontrakterne med Nalik Ventures og Qeqqata Kommunia knytter sig op på forskellige erhvervsfremmetiltag, herunder kurser, seminarer og vejledningsforløb. Nalik Ventures understøtter specifikt uddannelsessteder med informationer om erhvervsfremmemuligheder og varetager et inkubatorforløb, som bl.a. understøtter iværksættere. Der indgår ikke et specifikt krav om

lærepladser i Nalik Venture eller Qeqqata Kommunia's servicekontrakter, ligesom der ikke pt. er planer om at tilføje krav om lærepladser. I forhold til servicekontrakten med Great Greenland om indhandling af sælskind indgår der en forpligtelse til løbende afholdelse af kurser for indhandlere, men ikke et egentligt krav om antal af lærepladser, ligesom der ikke pt. er planer om at tilføje krav om lærepladser. Det vil dog være muligt fremadrettet at se nærmere på, om krav om lærepladser eller lignende ordninger kan indgå i servicekontrakterne i større omfang end i dag.

Naalakkersuisut oplyser: *Tabel 7 viser, at den samlede rentebærende gæld i den offentlige sektor forventes at stige fra 10.768 mio. kr. i 2025 til 14.196 mio. kr. i 2029. Stigningen ligger især i de selvstyreejede aktieselskaber, særligt NunaGreen A/S.* (s. 169)

17.12. Det fremgår af tabel 7, at selvstyrets aktieselskabers gæld forventes at udgøre over 12 mia. kr. i 2029. Udvalget anmoder på den baggrund om en uddybende forklaring på og overblik over de selvstyreejede aktieselskabers gæld, herunder planer for gældsafvikling samt for at mindske yderligere gældsstiftelse?

SVAR

Naalakkersuisut kan indledningsvis henvise til den årlige redegørelse til Inatsisartut om de selvstyreejede aktieselskaber, hvor selskabernes gæld opgøres selskab for selskab. I den kommende redegørelse for regnskabsåret 2025 fremgår følgende opgørelse i mio. kr.:

Selskab	Rentebærende gæld	Likvide midler	Nettorentebærende gæld
Air Greenland A/S	1.638	216	1.421
Great Greenland A/S	12,1	0,0	12,1
Nalik Ventures A/S	117,9	0,3	117,6
Illuut A/S	1.218	0	1.218
INI A/S	23	9	14
Greenland Airports A/S	2.838	65	2.772
KNI A/S	766	29	737
NunaGreen A/S	9,0	111,8	–102,8
Royal Arctic Line A/S	673	104	569
Royal Greenland A/S	4.446	82	4.365
Sikuki Nuuk Harbour A/S	415	38	378
Tusass A/S	296	411	–114
Visit Greenland A/S	2,3	6,4	–4,1
Samlet	**12.455**	**1.073**	**11.382**

Det bemærkes at tre af selskaberne – Tusass A/S, NunaGreen A/S og Visit Greenland A/S – ved udgangen af 2025 havde en negativ nettorentebærende gæld, dvs. likvide beholdninger større end den rentebærende gæld.

Gældsopbygningen er i al væsentlighed knyttet til konkrete investeringer i samfundsbærende infrastruktur og produktionsapparat. De største poster kan henføres til Greenland Airports A/S' anlæg af de nye lufthavne, Royal Greenland A/S' flåde, herunder nye trawlere, Air Greenland A/S' fornyelse af flyflåden, som blev afsluttet i 2024, med efterfølgende investeringer i blandt andet hangarer, Illuut A/S' boligbyggeri samt Royal Arctic Line A/S' historisk største investeringsprogram, herunder fem nye pramme. Når selskaberne stifter gæld, sker det efter styringsdokumentets forudsætning under forventning om, at lånet giver større indtjeningsmuligheder og sikre driften af den kritiske infrastruktur.

Den forventede stigning frem mod 2029, som udvalget henviser til, vedrører navnlig NunaGreen A/S. Selskabets rentebærende gæld udgjorde ved udgangen af 2025 alene 9,0 mio. kr., og selskabet havde en negativ nettorentebærende gæld på –102,8 mio. kr. Den forventede gældsstiftelse er således ikke udtryk for en aktuel gældsbelastning, men afspejler de planlagte investeringer i vedvarende energi, som skal understøtte den nødvendige forsyningssikkerhed og drift af vandkraftværket i buksefjorden.

Planer for gældsafvikling. Ansvaret for gældsafvikling og for at sikre et forsvarligt kapitalberedskab påhviler det enkelte selskabs bestyrelse, jf. selskabsloven § 115, stk. 2, nr. 5. Det er ikke aktionæren, men bestyrelsen, der har pligt til løbende at vurdere selskabets kapitalstruktur, solvens og likviditet, og det forventes, at bestyrelsen redegør for denne vurdering i ledelsesberetningen i årsrapporten, jf. styringsdokumentets afsnit 6. Naalakkersuisut fastsætter derfor ikke afviklingsplaner for det enkelte selskab, men afstemmer finansielle mål for afkast og kapitalstruktur med selskabets bestyrelse.

Tiltag for at mindske yderligere gældsstiftelse. Naalakkersuisut arbejder aktivt for, at de selvstyreejede aktieselskaber drives økonomisk forsvarligt, og for at selskabernes gældsætning ikke bliver unødigt høj eller udgør en risiko for landskassen. Redskaberne hertil er:

- forventningen om, at selskaberne orienterer ejeren, inden der optages gæld af væsentlig karakter for selskabets størrelse, jf. styringsdokumentets afsnit 6.1,
- fastsættelse af finansielle mål for afkast, kapitalstruktur og øvrige forretningsrelevante forhold i dialog med selskabets bestyrelse, og med opfølgning i den årlige redegørelse til Inatsisartut,
- en udbyttepolitik, der afbalancerer den langsigtede værdiskabelse til ejeren med finansieringen af selskabets fremtidige forretningsstrategi, herunder at overskud i konkrete tilfælde anvendes til konsolidering eller til prisnedsættelser for borgerne frem for til udlodning, og
- den løbende ejerdialog med de selvstyreejede aktieselskabers ledelse.

- Naalakkersuisut er særligt opmærksom på, at långivere ofte vurderer Selvstyrets og selskabernes kreditværdighed samlet set, så lån optaget i selskaberne påvirker landskassens lånemuligheder og omvendt. Den samlede gældsudvikling følges derfor både i den årlige redegørelse til Inatsisartut og i den Politisk-økonomiske beretning.

17.13. Vurderer Naalakkersuisut, at der er behov for en organisatorisk omstrukturering internt i selskaberne, særligt med hensyn til at mindske antallet i topledende stillinger? Er der behov for løn- og bonuslofter i de selvstyreejede selskaber?

SVAR

Naalakkersuisut lægger vægt på, at det er selskabets bestyrelse – ikke ejeren – der har ansvaret for og kompetencen til at vurdere organisering og antallet af topledende stillinger. Det skyldes den klare ansvarsfordeling mellem ejer og selskab: Det er bestyrelsen, der har ansvaret for selskabets organisering, ledelse og aflønning af direktionen.

Af samme grund vurderer Naalakkersuisut ikke, at der er behov for generelle løn- og bonuslofter. Selskaberne konkurrerer om ledelseskompetencer i markedet, og et fast loft kan svække deres mulighed for at tiltrække og fastholde den ledelse, der skal sikre en forsvarlig drift af samfundsbærende virksomheder.

Naalakkersuisut fører i stedet et aktivt ejerskab gennem:

- Udpegning af bestyrelser på baggrund af relevante kompetencer, med årlig evaluering af bestyrelsens sammensætning.
- Krav om transparens om direktionens løn, bonusordninger og fratrædelsesvilkår i årsrapporten.
- Løbende forventningsafstemning om effektiv og økonomisk forsvarlig drift på aktionærmøder og i ejerdialogen.

Naalakkersuisut oplyser: *For så vidt angår udviklingen i kommunerne gæld henvises herudover til* redegørelsen *herom i Politisk-Økonomisk Beretning 2026, afsnit 3.4.1.* (s. 169)

17.14. Udvalget ønsker at få oplyst, hvordan den kommunale gæld er fordelt mellem kommunerne, samt hvorfra gælden i de enkelte kommuner stammer?

SVAR

Følgende oversigt viser fordelingen af gæld blandt kommunerne for 2026. Alle tal er i mio. kr.

Rentebærende gæld	Kommuneqarfik Sermersooq	Avannaata Kommunia	Kommune Kujalleq	Qeqqata Kommunia	Qeqertalik Kommunia	I alt
Kommunernes aktieselskaber	598	65	486	0	130	1.279
Kommunerne	959	4	100	0	0	1.062
Nettorentebærende gæld						
Kommunernes aktieselskaber	586	35	486	0	105	1.212
Kommunerne	181	-120	99	0	-40	120

Kilde: Departementet for Finanser, baseret på modtaget input.

Naalakkersuisut er desværre ikke i besiddelse af oplysninger om, hvor gælden i de enkelte kommuner stammer fra, og har derfor ikke mulighed for at fremsende oplysninger herom.

17.15. Kommunernes forskudsvise udbetaling af børnebidrag påvirker kommunernes økonomi negativt, da den efterfølgende inddrivelse hos forældrene ofte ikke er mulig. Kan Naalakkersuisut give en status på denne tilbagevendende problematik? Hvilke løsninger ser Naalakkersuisut på denne problematik?

SVAR:
Naalakkersuisut skal venligst henvise til besvarelsen af § 37 spørgsmål 164/2025, i hvilket dette og flere andre principielle forhold i relation til dette spørgsmål er grundigt behandlet. Besvarelsen vedlægges her som bilag.

18. Kommunernes økonomi

Naalakkersuisut oplyser: *Tabel 8 viser, at kommunerne samlet set havde et regnskabsmæssigt* overskud *på 499 mio. kr. i 2025 og budgetterede med et samlet overskud på 220 mio. kr. i 2026. Tallene dækker dog over forskelle mellem kommunerne og ændrer ikke ved, at de borgernære opgaver på blandt andet social-, handicap-, beskæftigelses- og ældreområdet kræver fortsat prioritering.* (s. 170)

18.1. I forlængelse af den demografiske udviklings indvirkning på den økonomiske holdbarhed anmoder udvalget om en oversigt over udviklingen i de enkelte kommunernes udgifter til ældreområdet samlet og pr. indbygger.

SVAR
Naalakkersuisut har ikke en opgørelse for 2025, men vil tage initiativ til at indhente oplysningerne fra kommunerne og eftersende disse, når de foreligger.

Naalakkersuisut oplyser: *Bloktilskuddet til kommunerne indgår i finanslovsforslaget på samme budgettekniske grundlag som øvrige tilskudsbevillinger uden særskilt reguleringsforudsætning. Der er således alene indarbejdet ændringer, hvor disse følger af konkrete bevillingsmæssige dispositioner eller tekniske korrektioner.* (s. 169)

18.2. Kan Naalakkersuisut uddybe ovenstående og komme med en nærmere forklaring på, hvilke konsekvenser det vil have for udførelsen af kommunernes opgaver?

SVAR

Det anførte betyder, at der i finanslovsforslaget for 2027 som udgangspunkt ikke er indarbejdet en generel pris- og lønregulering af drifts- og tilskudsbevillinger. Undtagelser gælder blandt andet, hvor regulering følger af lovgivning eller særlige aftaleforhold. For kommunernes bloktilskud er der således alene indarbejdet konkrete bevillingsændringer og tekniske korrektioner.

Når priser og lønninger stiger, indebærer den manglende regulering isoleret set, at bloktilskuddets købekraft reduceres. Det er imidlertid ikke ensbetydende med en tilsvarende procentvis reduktion i kommunernes samlede økonomiske ramme eller serviceniveau.

Bloktilskuddet udgør kun en del af kommunernes finansieringsgrundlag. Kommunerne har også betydelige skatteindtægter og øvrige indtægter. Skatteindtægterne kan vokse som følge af stigende indkomster og beskæftigelse, også ved en uændret skatteprocent. Kommunalbestyrelserne fastsætter desuden selv den kommunale skatteprocent inden for lovgivningens rammer.
Behovet for tilpasninger afhænger derfor af udviklingen i den enkelte kommunes samlede indtægter og udgiftsbehov. Her har blandt andet den faktiske pris- og lønudvikling, befolkningssammensætningen og kommunens økonomiske udgangspunkt betydning. Der kan være behov for effektiviseringer og omprioriteringer, men omfanget kan ikke udledes af den manglende regulering alene. Kommunerne tilrettelægger selv deres prioriteringer inden for lovgivningens krav til opgaveløsningen. Der er således ikke med den manglende regulering fastlagt ensartede besparelser på de enkelte kommunale opgaveområder.

De konkrete konsekvenser for kommunernes opgaver vil bero på deres samlede budgetlægning og lokale prioriteringer. Kommunernes budgetter for 2027 er endnu ikke vedtaget, og forhandlingerne om bloktilskuddet er ikke afsluttet. Der er derfor ikke på nuværende tidspunkt grundlag for at angive bestemte konsekvenser for de enkelte kommuners serviceniveau.

18.3. Udover at bloktilskuddet til kommunerne ikke P/L-reguleres i finanslovsforslaget for 2027 bemærker udvalget, at bloktilskuddet er nedsat med over 50 mio. kr. Kan Naalakkersuisut uddybe baggrunden for denne nedsættelse?

SVAR
Der er ikke tale om en egentlig nedsættelse af bloktilskuddet. Årsagen til at bloktilskuddet i 2027 er omkring 50 mio. kr. lavere i FFL2027 end i 2026 er, at bloktilskuddet for 2026 kun blev pris- og lønreguleret for budgetåret 2026, som blev tilført 45,5 mio. kr. i 2026 for dette. Dette indgik konkret i forhandlingerne med kommunerne om bloktilskud for 2026 og var en del af det politiske forlig herom, som blev indgået mellem Naalakkersuisut og kommunerne umiddelbart før vedtagelsen af FL2026.

18.4. Hvordan hænger den manglende regulering og nedsættelsen sammen med finanslovsforslagets tema, særligt når kommunerne som beskrevet "varetager væsentlige borgernære opgaver og [...] derfor [er] centrale for finanslovsforslagets tema om samfundsmæssig robusthed tæt på borgerne." (s. 169)

SVAR
Som det fremgår af foregående besvarelse, er det særdeles vigtigt at erindre sig, at kommunerne dels oppebærer størstedelen af landets personskatteindtægter og at kommunerne selv har ansvaret for at vedtage deres budgetter. Kommunerne er herudover – ligesom Naalakersuisiut – underlagt et krav om løbende at effektivisere deres økonomi. I finanslovsforslaget behandles både Naalakkersuisuts og kommunernes bevillinger helt ens. Naalakkersuisut stiller således ikke hverken større eller mindre krav til kommunerne, end Naalakkersuisut stiller til sig selv. Naalakkersuisut er i denne forbindelse selvsagt opmærksom på, at kommunerne varetager en række væsentlige borgernære opgaver, og dermed spiller en central rolle for den samfundsmæssige robusthed. Det glæder i denne forbindelse derfor også Naalakkersuisut, at den danske stat vil øge sit bidrag til at styrke de kommunale beredskaber i de kommende år.

Samtidig skal robusthed også ses i sammenhæng med en holdbar samlet offentlig økonomi og nødvendigheden af at prioritere på tværs af områder. Bloktilskuddet til kommunerne udgør en meget stor del af finanslovenes samlede udgifter og må derfor nødvendigvis indgå i denne samlede prioritering.

Det kan naturligvis nødvendiggøre prioriteringer og tilpasninger i kommunernes budgetter – ligesom det er tilfældet i resten af finansloven. Naalakkersuisut vil følge udviklingen i den kommunale økonomi i dialog med kommunerne.

18.5. Har Naalakkersuisut lavet en opgørelse over kommunernes evne til at fastholde serviceniveauet efter de seneste 5 års regulering af bevillingerne? Finder Naalakkersuisut, at udviklingen i bevillingerne følger serviceniveauet proportionalt?

SVAR

Naalakkersuisut har ikke udarbejdet en opgørelse over kommunernes evne til at fastholde serviceniveauet. Sektorlovgivningen fastsætter på visse områder minimumskrav til opgavevaretagelsen, og visse ydelser er lovbundne med centralt fastsatte takster. Der er derimod ikke fastsat et samlet serviceniveau, som en udvikling over tid kan måles imod. På de områder, hvor lovgivningen ikke fastsætter et niveau, prioriterer kommunalbestyrelsen inden for sin bevillingsmyndighed, jf. § 23, stk. 2, i Inatsisartutlov om kommunernes og Grønlands Selvstyres budgetter og regnskaber. Naalakkersuisut kan derfor ikke vurdere, om udviklingen i bevillingerne følger serviceniveauet proportionalt.

Naalakkersuisut oplyser: *Kommunerne er samtidig underlagt de samme overordnede krav om ansvarlig* økonomistyring *og prioritering af kerneydelser. Det understreger behovet for tæt dialog, tydelig opgaveprioritering og fortsat arbejde med en mere effektiv fællesoffentlig opgaveløsning.* (s. 169)

18.6. Hvordan påtænker Naalakkersuisut at skabe tættere dialog og mere konsekvent inddragelse af og opfølgning med kommunerne, særligt med hensyn til udvikling af økonomiske behov?

SVAR

Naalakkersuisut lægger vægt på en løbende dialog med kommunerne om deres økonomiske rammer og udviklingen i de kommunale opgaver. Dialogen sker blandt andet i forbindelse med de årlige økonomiske bloktilskudsforhandlinger og gennem den løbende kontakt mellem Selvstyret og kommunerne på de enkelte ressortområder.

Den Politiske Koordinationsgruppe (PKG), hvor Naalakkersuisut og kommunerne er repræsenteret, udgør herudover et centralt forum for den overordnede politiske dialog. PKG mødes som udgangspunkt to gange årligt, og der kan efter behov indkaldes til ekstraordinære møder. Her drøftes blandt andet økonomiske forhold, fælles prioriteringer og spørgsmål af betydning for samarbejdet mellem Selvstyret og kommunerne, ligesom der kan indgås aftaler om den videre håndtering.
Kommunernes økonomiske behov vurderes således løbende i de eksisterende samarbejdsfora og i sammenhæng med udviklingen i opgaverne og de samlede økonomiske rammer.

18.7. Hvordan påtænker Naalakkersuisut at skabe en bedre struktur for at fordre politisk koordination og samarbejde mellem kommuner?

SVAR
Naalakkersuisut lægger vægt på en løbende og struktureret politisk dialog mellem Selvstyret og kommunerne.

Den Politiske Koordinationsgruppe (PKG), hvor Naalakkersuisut og kommunerne er repræsenteret, udgør et centralt forum for denne dialog og koordinering. PKG mødes som udgangspunkt to gange årligt, og der kan efter behov indkaldes til ekstraordinære møder. Her drøftes tværgående problemstillinger, fælles prioriteringer og forhold af fælles interesse, og der kan indgås aftaler om den videre håndtering.

Naalakkersuisut vil fortsat anvende de eksisterende samarbejdsfora til at understøtte den politiske koordinering, dialog og samarbejde mellem Selvstyret og kommunerne.

18.8. Kan Naalakkersuisut uddybe dets tilsyn med kommunerne både i forhold til økonomistyring og forvaltning efter gældende lovgivning og regler?

SVAR
Opgaven med at føre tilsyn med kommunerne er delt mellem flere departementer. Indledningsvis redegøres nedenfor med det tilsyn, som løftes af Indenrigsafdelingen under Naalakkersuisoq for Sociale Anliggender, Arbejdsmarked, Familier og Indenrigsanliggender. Efterfølgende redegøres for øvrige tilsynsopgaver.

Naalakkersuisut fører tilsyn med kommunerne inden for de rammer der følger af Inatsisartutlov nr. 29 af 17. november 2017, om den kommunale styrelse, samt de almindelig kommunalretlige principper.

Naalakkersuisuts tilsyn er et lovlighedstilsyn. Tilsynet omfatter ikke kommunernes konkrete budgetperioriteringer eller den generelle økonomistyring som sådan. Naalakkersisuts opgave er derimod at føre tilsyn med, at kommunerne efterlever de krav og forpligtelser der følger af gældende lovgivning.

I relation til kommunernes økonomiske forhold omfatter tilsynet blandt andet, om økonomiudvalget varetager de opgaver, der følger af kapitel 4, § 25, i Inatsisartutlov om den kommunale styrelse. Efter bestemmelsen skal økonomiudvalget blandt andet føre kontrol med de økonomiske og administrative

forhold inden for samtlige af kommunens administrationsområder. Naalakkersuisuts tilsyn retter sig således mod, om økonomiudvalget udøver denne lovbestemte kontrolfunktion i overensstemmelse med lovgivningen.

For så vidt den angår kommunale forvaltning, fører Naalakkersuisut tilsyn med, at kommunalbestyrelsen, borgmesteren og de kommunaleudvalg handler inden for de rammer, der er fastsat i lovgivingen. Dette sker blandt andet gennem gennemgang af kommunale beslutninger, referater og konkrete sager, når der opstår anledning hertil.

Tilsynet har dermed til formål at sikre at kommunernes økonomiske og administrative opgaver varetages i overensstemmelse med gældende lovgivning og regler.

En række departementer løfter herudover forskellige tilsynsopgaver i forhold til andre enheder samt kommunerne. Tilsynsforpligtelsen kan både være lovbestemt og ulovbestemt. Det lovbestemte tilsyn kan f.eks. være de opgaver Departementet for Finanser er pålagt i budget- og regnskabslovens §§ 25-33 om den forudgående og efterfølgende udgiftskontrol. For uddybning af lovbestemte tilsynsopgaver henvises til den konkrete sektorlovgivning. Dette er fyldestgørende behandlet i kapitel 30 i Budgetregulativ 2026, til hvilket der derfor henvises.

18.9. Hvilke forventninger har Naalakkersuisut til ændringer i den kommunale struktur på kort og længere sigt? Kan Naalakkersuisut give en status på hvilket arbejde, der pågår, med hensyn til ændringer i den kommunale struktur?

SVAR

Strukturudvalget arbejder med den fremtidige kommunale struktur og opgavefordelingen mellem kommunerne og Selvstyret. Udvalget er aktuelt i gang med at udforme en betænkning på baggrund af det arbejde og de drøftelser, der har fundet sted.

Borgernes synspunkter indgår som et vigtigt element i arbejdet. Der har været afholdt vejledende folkeafstemninger i Avannaata Kommunia, Qeqqata Kommunia og Kommune Kujalleq om den kommunale inddeling. Resultaterne, hvor et flertal af de afgivne stemmer har peget på et ønske om ændringer af den nuværende kommunale inddeling, indgår som en del af grundlaget for de videre overvejelser.

Strukturudvalget har desuden rettet henvendelse til partierne i Inatsisartut med anmodning om at udpege medlemmer til en politisk følgegruppe. Formålet er at

sikre en bred politisk inddragelse og mulighed for løbende at følge arbejdet med betænkningen.

På kort sigt er fokus på at færdiggøre Strukturudvalgets betænkning. På længere sigt vil eventuelle ændringer skulle vurderes på baggrund af betænkningen, borgernes tilkendegivelser og de efterfølgende politiske drøftelser.

En ændring af den kommunale inddeling vil kræve ændring af den gældende lovgivning og vil dermed skulle behandles og vedtages af Inatsisartut.

19. Forberedelse af mulige ændringsforslag til FFL2027

Naalakkersuisut oplyser: *På flere områder vil der frem mod 2. og 3. behandlingen kunne ske et yderligere udrednings- og forhandlingsarbejde, som kan føre til ændringsforslag. Det gælder blandt andet eventuelle* justeringer *som følge af forhandlingerne med partierne i Inatsisartut, nye oplysninger om større anlægs- og investeringsprojekter og eventuelle konsekvenser af prioriteringerne i forbindelse med et nyt sundhedsforlig.* (s. 170)

19.1. Kan Naalakkersuisut uddybe, hvilke ændringsforslag, der påtænkes at blive fremsat til forslagets 2. og 3. behandling?

SVAR

Som oplyst tidligere i nærværende besvarelse kan Naalakkersuisut på nuværende tidspunkt ikke give en samlet oversigt over de ændringsforslag, der vil blive fremsat til 2. og 3. behandlingen af finanslovsforslaget.

Arbejdet med ændringsforslag til 2. behandlingen er fortsat i gang, herunder ved indhentning og behandling af bidrag fra departementerne. Hertil kommer, at de videre politiske drøftelser og forhandlinger samt nye oplysninger på blandt andet anlægs-, investerings- og sundhedsområdet kan give anledning til yderligere ændringsforslag.

Det endelige omfang og indhold af ændringsforslagene vil derfor først kunne opgøres senere i finanslovsprocessen.

Naalakkersuisut oplyser: *Eventuelle politisk ønskelige omprioriteringer må som udgangspunkt ske inden for rammen eller finansieres gennem konkrete reduktioner af andre udgifter eller højere indtægter.* (s. 169)

Udvalget bemærker et fravær af idræt og forebyggelse i de almindelige bemærkninger, og at tilskuddet til idrætten i finanslovsforslaget falder støt frem mod 2029. Samtidig har GIF har et mål om, at Grønland skal være det mest fysisk aktive land i verden i 2030, og et yderligere engagement i idrætten kræver investeringer og midler til deltagelse i stævner.

19.2. Kan Naalakkersuisut begrunde, hvorfor tilskuddet til idrætten falder?

SVAR

Naalakkersuisut kan oplyse, at faldet på hovedkonto 40.94.13, Tilskud til idræt, hovedsageligt afspejler nedtrapning og udløb af tidligere aftalte, midlertidige merbevillinger.

Der henvises til *Aftale om finansloven for 2025 af 18. november 2024 mellem Inuit Ataqatigiit og Siumut*. Her blev aftalt en reserve på op til 10 mio. kr. i hvert af årene 2025 og 2026 samt 5 mio. kr. årligt i 2027 og 2028. Midlerne var forudsat fordelt med 80 pct. til Grønlands Idrætsforbund (GIF) og 20 pct. til Elite Sport Greenland (ESG). Aftalen omfattede desuden 0,5 mio. kr. årligt til Arctic Circle Race i 2025 og 2026.

Nedtrapningen fra 2027 var således indeholdt i finanslovsaftalen for 2025. Aftalen omfattede ikke finansiering af disse ekstratilskud efter 2028.

På hovedkontoen falder bevillingen fra 27,92 mio. kr. i 2026 til 22,56 mio. kr. i 2027. Faldet på 5,36 mio. kr. vedrører GIF med 3,9 mio. kr., ESG med 0,96 mio. kr. og Arctic Circle Race med 0,5 mio. kr. Bevillingen udgør ca. 22,6 mio. kr. i 2028 og ca. 17,7 mio. kr. årligt i 2029 og 2030.

Hovedkontoen omfatter ikke den samlede finansiering af idrætten. GIF og ESG modtager også spillemidler via hovedkonto 40.94.21. Her er der i 2027 budgetteret med henholdsvis ca. 21,0 mio. kr. og 3,8 mio. kr. Beløbene ligger på stort set samme nominelle niveau som i 2026 og i budgetoverslagsårene.

Finanslovsaftalen for 2025 forudsatte samtidig en afdækning af tilskudsmidlernes effekt inden udmøntningen. Aftaleparterne lagde vægt på, at de ekstra midler kom idrætsudøverne og specialforbundene til gode og ikke blev anvendt til øget administration.

BDO har på den baggrund gennemført en forvaltningsrevision af tilskud på idrætsområdet. Revisionen vedrører tilskudsforvaltningen i både ressortdepartementet, GIF og ESG. Den peger navnlig på behov for større gennemsigtighed i administrationsudgifterne, mere systematisk tilsyn og en tættere sammenhæng mellem bevillinger og målbare resultater.

Den videre opfølgning er overdraget til Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke. Departementet har udarbejdet en overordnet handlingsplan og har ansvaret for det fremtidige tilsyns- og opfølgningsarbejde.

Handlingsplanen omfatter blandt andet særskilt opgørelse af administrationsudgifter, tilsyns- og revisionsinstrukser samt retningslinjer for sparsommelighed. Den omfatter også målbar opfølgning på bevillingernes resultater. Fælles aftaleprocesser og undersøgelse af digitale løsninger skal samtidig bidrage til at begrænse de administrative byrder. Opfølgningen forudsættes gennemført inden for de eksisterende bevillingsmæssige rammer.

Naalakkersuisut lægger vægt på, at handlingsplanen omsættes til konkrete forbedringer af økonomistyringen, tilsynet og dokumentationen for midlernes anvendelse. Inden der tages stilling til eventuelle yderligere bevillinger, skal der derfor foreligge dokumenteret opfølgning på revisionen og en redegørelse for de forventede resultater af yderligere midler. Eventuel videreførelse af de midlertidige bevillinger eller yderligere tilskud skal desuden prioriteres i finanslovsforhandlingerne og finansieres inden for den samlede økonomiske ramme.

19.3. Hvilke tiltag forventer Naalakkersuisut at igangsætte for at støtte målet om at blive det mest fysisk aktive land i 2030?

SVAR
Naalakkersuisut anerkender, at idræt og fysisk aktivitet er vigtig for både folkesundhed, trivsel og sammenhængskraft i samfundet. Målet om, at Grønland skal være verdens mest fysisk aktive land i 2030, understøttes allerede gennem den gældende resultatkontrakt med Grønlands Idrætsforbund for perioden 2023-2027.

Indsatsen omfatter blandt andet styrkelse af frivilligheden i idrætten, en analyse af behovet for fremtidige idrætsfaciliteter samt udvikling af turneringsstrukturer, der giver bedre rammer for idrætsudøvelse og talentudvikling. Naalakkersuisut ser samtidig breddeidræt og eliteidræt som gensidigt understøttende og vil arbejde for gode rammer for begge områder.

Derudover vil Naalakkersuisut fortsat undersøge mulighederne for at forbedre adgangen til idrætsaktiviteter samt understøtte udviklingen af idrætsfaciliteter og aktiviteter, der i højere grad kobler idræt og friluftsliv. Målet er at skabe flere muligheder for fysisk aktivitet for børn, unge, voksne, ældre og personer med handicap i hele landet.

20. Økonomiske hovedtal i Finanslovsforslaget
Naalakkersuisut oplyser: *Bevillingerne i Finanslovsforslaget for 2027 er opgjort efter en differentieret fremskrivningsmetode. Udgangspunktet er, at bevillinger til drift og tilskud er videreført i finansårets prisniveau uden en generel teknisk fremskrivning af bevillingsgrundlaget.* (s. 170)

20.1. Kan Naalakkersuisut komme med en nærmere forklaring på, hvordan den differentierede fremskrivningsmetode er opgjort og indarbejdet?

SVAR
Ved en differentieret fremskrivningsmetode forstås, at alle bevillingerne ikke generelt fremskrives med en fælles pris- og lønsats. Bevillingerne videreføres som udgangspunkt i det eksisterende bevillingsniveau og reguleres herefter særskilt, hvor der foreligger konkrete forhold, som giver anledning til en

ændring, eksempelvis skønændringer, PL-regulering på relevante områder, bloktilskud, demografiske ændringer eller ressortændringer.

Nedenfor følger en trinvis beskrivelse af fremskrivningsmetoden for FFL2027:

1. Videreførelse af bevillinger fra Finansloven for 2026

Bevillingerne fra Finansloven for 2026 videreføres som udgangspunkt til FFL2027. Det indebærer, at bevillingerne i budgetoverslagsårene videreføres til de tilsvarende år i FFL2027.

Bevilling fra FL2026	**Videreføres til FFL2027**
BO 2027	FFL 2027
BO 2028	BO 2028
BO 2029	BO 2029
BO 2029*	BO 2030

**Overførslen fra FL2026 BO 2029 til FFL2027 BO 2030 er korrigeret for de hovedkonti, hvor bevillingsniveauet varierer fra år til år, eksempelvis hovedkonto 31.08.07 Udgifter til valg (tilskudsbevilling)*

2. Korrektion for kendte ændringer

Herefter korrigeres bevillingerne for kendte ændringer, herunder:

a) godkendte tillægsbevillinger,
b) skønændringer vedrørende lovbundne bevillinger og indtægtsbevillinger,
c) statens pris- og lønregulering (PL-regulering),
d) kommunernes bloktilskud,
e) demografiregulering på sundhedsområdet, samt
f) ressortændringer.

3. Indarbejdelse af ønsker

Efter korrektion for de kendte ændringer indarbejdes uomgængelige og budgetneutrale ønsker.

Naalakkersuisut oplyser: *Bevillinger, der ikke er omfattet af sådanne særskilte reguleringsforudsætninger, er dermed som hovedregel videreført nominelt, medmindre der i* finanslovsforslaget *er indarbejdet konkrete ændringer på den enkelte hovedkonto. Metoden indebærer, at bevillingsudviklingen i finanslovsforslaget i højere grad afspejler særskilt besluttede ændringer end en generel fremskrivning af eksisterende drifts- og tilskudsrammer.* (s. 170)

20.2. Kan Naalakkersuisut uddybe, hvilke konsekvenser den valgte reguleringsmetode vil have for de enkelte områder, der ikke er omfattet af særskilte reguleringsforudsætninger?

SVAR

De bevillinger, der ikke er omfattet af særskilte reguleringsforudsætninger, omfatter som udgangspunkt alle drifts- og tilskudsbevillinger med undtagelse af

enkelte hovedkonti, herunder bevillinger vedrørende servicekontrakter på trafikområdet.

Konsekvenserne vil variere mellem områderne og afhænger blandet andet af lønandelen, omfanget af kontraktligt og lovmæssigt bundne udgifter samt mulighederne for effektivisering og omprioritering. På driftsområder kan det påvirke beslutninger om eksempelvis bemanding, indkøb og aktivitetsniveau. På tilskudsområdet kan tilskuddets realværdi lægge pres på de aktiviteter og ydelser, som tilskuddet omfatter med mindre aktiviteter eller udgiftsniveau søges tilpasset.

I det omfang udgiftsstigninger ikke kan håndteres gennem effektiviseringer eller omprioriteringer, kan metoden medfører behov for tilpasninger af aktiviteter og serviceniveau. Reguleringsmetoden ændrer ikke de lovbundne opgaver og forpligtelser, som fortsat skal varetages. Den konkrete virkning må derfor vurderes på det enkelte område under hensyn til dets udgiftsforhold og eventuelle særskilte bevillingsændringer i finanslovsforslaget.

21. Tekstanmærkninger

Tekstanmærkningerne er medtaget i Finanslovsforslagets bilag 2. Tekstanmærkningerne har formelt set karakter af lovtekst, og der kan ved tekstanmærkning således søges gjort undtagelser eller tilføjelser til øvrig lovgivning. Mestendels har tekstanmærkningerne karakter af bemyndigelser til Naalakkersuisut til at foretage konkrete økonomiske dispositioner til understøttelse af den økonomiske styring, ikke mindst på anlægsområdet.

21.1. Udvalget ønsker at Naalakkersuisoq gennemgår nye og ændrede tekstanmærkninger inden for Naalakkersuisoqs aktivitetsområder. Gennemgangen skal indeholde en beskrivelse af konsekvenserne af ændringen eller af optagelse af en ny. Gennemgangen skal endelig indeholde en begrundelse for, at der er brug for en tekstanmærkning.

SVAR

Ændringsoversigt for Bilag 2 – Tekstanmærkninger fra FL2026 til FFL2027

Rene ressortflytninger, omnummereringer og almindelige videreførelsestekster er ikke medtaget som ændringer.

Nye tekstanmærkninger

10.98.04, nr. 6 – Digitaliseringsstyrelsens IT-fællessystemer Ny adgang til som indtægtsdækket virksomhed at opkræve betaling fra enheder og rigsmyndigheder i Grønland for løbende, forbrugsafhængige ydelser. Betalingen må alene dække faktiske omkostninger. Formålet med tekstanmærkningen er at sikre, at bevillingen på denne hovedkonto ikke skal blive en stopklods for enhedernes muligheder for at kunne sikre opfyldelse af deres politiske formål. Når der bliver behov for at styrke en enheds indsats på et sagsområde, skal IT-understøttelsen af tiltaget indtænkes i bevillingen til den særlige indsats. Dette uanset om dette måtte medføre flere medarbejdere eller implementering af

et nyt IT-system. Tekstbemærkningen er alene tiltænkt nye udgifter udløst af enhederne, som Digitaliseringsstyrelsen ikke kunne forudse forud for finansåret.

20.01.01, nr. 3 – ESANI A/S Ny trækningsret i Landskassen på 15 mio. kr. Både træk og indestående forrentes med 0 pct. ESANI A/S oplever likviditetsmæssige udfordringer, navnlig som følge af underskud på returpantsystemet, hvor udbetalingerne overstiger indtægterne. Da pantsystemet varetages efter aftale med Naalakkersuisut, og pantaftalen giver mulighed for kapitaltilførsel, vurderes en midlertidig kreditfacilitet som en hensigtsmæssig løsning på det aktuelle likviditetsbehov.
Tekstanmærkningen er tidligere godkendt af Finansudvalget, jf. udvalgets sag 01.31.06/26-01183.

20.01.16, nr. 1 og 2 – Reform af den offentlige sektor To nye bemyndigelser: indgåelse af aftaler med eksterne samarbejdspartnere inden for bevillingen og budgetoverslagsårene samt overførsel af mer- eller mindreforbrug til næste finansår. Tekstanmærkningen giver mulighed for at kunne planlægge langsigtet, og opnå besparelser ved indgåelse af kontrakter med eksterne samarbejdspartnere om innovations- og projektopgaver.
Tekstanmærkningen sikrer, at Naalakkersuisut har hjemmel til at overføre midler mellem finansår, for at sikre en bedre udnyttelse af bevillingen.

Aktivitetsområde 34 samt 34.01.08 og 34.01.11 – Handicapområdet Tre nye bemyndigelser: rokering mellem 34.01.08 Kurser og efteruddannelse på handicapområdet og 34.01.11 Pissassarfik, samt adgang på hver af de to konti til at overføre mindreforbrug på op til 10 pct. til næste finansår. Overførselsadgangen omfatter ikke merforbrug. For at smidiggøre driften af indsatser på handicapområdet, således det er muligt for Naalakkersuisut at sikre en hurtig indsats på handicapområdet ved at have mulighed for at rokere bevillinger mellem de enkelte hovedkonti.

67.01.14, nr. 2 – Fjeldskred Naalakkersuisut kan pålægge Tusass at etablere, drive og vedligeholde mobildataforbindelse ved Illorsuit med dækning af Umiammakku Nunaat og nærliggende områder til fjeldskredsmonitorering og alarmsystemer. Der kan fastsættes nærmere tekniske og driftsmæssige vilkår. Tekstanmærkningen medtages med henblik på at sikre den nødvendige kommunikation til fjeldskredsmonitorering og et eventuelt fremtidigt alarmsystem i området ved Illorsuit og Umiammakku Nunaat.

73.94.03, nr. 1 – Gadebelysning Ny adgang til at overføre mer- eller mindreforbrug til efterfølgende finansår. Der er ikke angivet et særskilt loft. De ønsker, at midler kan overføres mellem årene, da behovene varierer fra år til år.

Ændringer i eksisterende tekstanmærkninger

Aktivitetsområde 10–89, nr. 8 – Udgifter, der faktureres anlægsprojekter Skattestyrelsens loft forhøjes fra 1,5 til 5,5 mio. kr. Dronning Ingrids Hospital tilføjes med et loft på 2,4 mio. kr. Bemærkningerne omfatter nu udtrykkeligt projektledelse samt styring og gennemførelse af IT-projekter med anlægsbevilling. Procentgrænserne på 6 og 2,5 pct. er uændrede. Almindelig ajourføring af teksten.

10.98.04, nr. 5 – IT-fællessystemer Den generelle adgang til viderefakturering af ekstra ydelser erstattes af en model knyttet til flere medarbejdere eller licenser end i seneste regnskabsår. Nye IT-systemer, der medfører merudgifter i den fælles infrastruktur, kræver

en forudgående aftale om bl.a. finansiering. Bemærkningerne afgrænser formålet til nye, uforudsete udgifter udløst af enhederne. Formålet med tekstanmærkningen er at sikre, at bevillingen på denne hovedkonto ikke skal blive en stopklods for enhedernes muligheder for at kunne sikre opfyldelse af deres politiske formål. Når der bliver behov for at styrke en enheds indsats på et sagsområde, skal IT-understøttelsen af tiltaget indtænkes i bevillingen til den særlige indsats. Dette uanset om dette måtte medføre flere medarbejdere eller implementering af et nyt IT-system. Tekstbemærkningen er alene tiltænkt nye udgifter udløst af enhederne, som Digitaliseringsstyrelsen ikke kunne forudse forud for finansåret.

10.98.05, nr. 6 – Nationale digitale løsninger Den tidligere adgang til at viderefakturere grunddataudgifter til Selvstyrets enheder med et loft på 2,1 mio. kr. årligt erstattes af betaling for løbende, forbrugsafhængige ydelser til enheder, kommuner og rigsmyndigheder. Betalingen begrænses til faktiske omkostninger; loftet på 2,1 mio. kr. fremgår ikke længere. Begrundelsen vedrører særligt offentlig digital post. Alle enheder, der benytter offentlig digital post, afholder selv de tilhørende forsendelsesomkostninger. Det samme gælder rigsmyndigheder, der anvender offentlig digital post. Forsendelsesomkostningerne er ikke omfattet af bevillingen på hovedkonto 10.98.05.

24.11.27, nr. 1 – Ressourceafgifter Der tilføjes mulighed for 0 pct. afgift på rejer fanget ved Svalbard og i Barentshavet, hvis de angivne betingelser og oplysningskrav opfyldes. Tekstanmærkningen kræver omsætningsoplysninger senest sidste hverdag i måneden efter afgiftsperioden og omkostningsoplysninger inden 14 dage efter anmodning. Aktørerne i fiskeriet har anført, at selv med en nedsat afgift er det vanskeligt at drive rentabelt fiskeri i området. Det foreslås på den baggrund, at afgiftspligtige virksomheder og personer, som indgår i dette fiskeri, kan anvende en afgiftssats på 0 procent for fangster i området forudsat, de ved udgangen af afgiftsperioden giver skatteforvaltningen oplysning om de afgiftspligtige mængder fanget ved Svalbard og i Barentshavet. Det er alene i de afgiftsperioder, hvori de har deltaget i fiskeri ved Svalbard eller i Barentshavet, der skal indberettes oplysninger for.

Formålskonti 34.10–34.13 – Sundhedsvæsenets rokeringsadgang 34.10.01 Ledelsen af sundhedsvæsenet tilføjes til kredsen af konti, der kan rokeres mellem. Hovedkonto 34.11.12 Kistetransport udgår af listen.

40.95.01 – Andre tilskud til kunst og kultur Der tilføjes hjemmel til at kræve reviderede regnskaber fra tilskudsmodtagere for tilskud fra 2027 og i overslagsårene.,

51.03, nr. 2 – Landbrug, refinansiering Den modsvarende merindtægt ved indfrielse af eksisterende lån henføres nu alene til 51.07.45 Afdrag rentebærende udlån. 51.03.04 udgår som modtagende indtægtskonto i formuleringen, men står fortsat som kontoen for bevilling af erhvervsfremmelån.

51.03, nr. 4 og 5 – Landbrug, garantier og henstand I nr. 4 ændres de garanterede grovvarelåns udløbsår fra 2026 til 2028; garantiramme og maksimal løbetid er uændrede. I nr. 5 ændres henstandsåret fra 2025 til 2027. FL2026-teksten angiver faktisk 2025.
66.01.06 – Kulbrinterelaterede forsknings- og udviklingsprojekter Projektmidlerne knyttes nu til tilladelseshavernes efterforsknings- eller udnyttelsesprogram, hvor teksten tidligere alene nævnte efterforskningsprogram.

72.10.16, nr. 9, tidligere nr. 10 – Ungdomsboliger Tasiilaq og Ittoqqortoormiit udgår af opregningen af steder med ungdomsboliger omfattet af teksten.

73.94.02, nr. 4, tidligere 67.94.02 – Nukissiorfiit Særreglen om længerevarende aftaler og andre vilkår ved salg af vand til eksport slettes i selve tekstanmærkningen. Den almindelige grænse på 10 år står tilbage. Bemærkningerne indeholder dog fortsat den slettede særregel, så teksterne er ikke indbyrdes afstemt.

Aktivitetsområde 80–89, nr. 6 – Forsikringsprojekter Beløbsgrænsen for oprettelse af forsikringsprojekter uden forelæggelse for Finans- og Skatteudvalget forhøjes fra 1,5 til 3 mio. kr. Beløbet er fastlagt som værende underhåndsbudsgrænsen i Tilbudsloven -pr. 1. juli er denne forhøjet til 3,0 mio. kr. Formålet hermed er at undgå at forelægge udvalget mindre småsager uden særlig betydning.

89.71.40, nr. 1 og 2 – Nukissiorfiit, anlægsudlån I nr. 1 ændres udlånshenvisningen fra »i 2023« til »i finansåret«. I nr. 2 ændres perioden for ekstern lånoptagelse fra 2024–2029 til 2027–2032. Lånerammen på 800 mio. kr. og den maksimale løbetid på 30 år er uændrede.

Ændrede satser og takster

Excel-arket *Satser* indeholder de enkelte beløb og forskelle. Her er ændringerne samlet på kontoniveau.

Konto	Ændrede satser
31.03.34 - Underholdsbidrag mv.	Underholds- og uddannelsesbidrag pr. barn pr. halvår: 6.565 → 6.729 kr. Moderens underhold pr. måned: 662 → 679 kr. Engangsbeløb ved fødsel: 627 → 643 kr., dåb: 836 → 857 kr., konfirmation: 3.319 → 3.402 kr.
40.02.01 – Kollegieadministrationens Fælleskontor	Husleje pr. beboer pr. måned og depositum pr. lejemål pristalsreguleres med 26 kr. om måneden.
40.02.06, nr. 1 – Stipendier og lærlingetilskud	Stipendie-, kosttillægs- og lærlingetilskudssatser reguleres. Eksempelvis ændres stipendiet til folkehøjskoleelever fra 2.196 til 2.261 kr., satsen på 5.229 kr. til 5.385 kr., og arbejdsgivertilskuddet til førsteårslærlinge fra 4.915 til 5.060 kr. pr. måned. Desuden tilføjes »i Grønland« i bestemmelsen om ansættelse af lærlinge.
40.02.06, nr. 2 – NUIKI-støtte	Månedlig støtte til elever over 18 år: 5.112 → 5.385 kr. Til elever under 18 år: 2.454 → 2.527 kr.
40.91.31 – Aktivitetsafhængige tilskud	Taxametertaksterne ændres og ajourføres, hvilket sker hvert år i takt med udviklingen på uddannelsesområdet. Tilføjelserne omfatter bl.a. maritime uddannelser, AU Enkeltfag, RKV-/fjernundervisningsforløb på sundhedsområdet og eGUX-forløb. De særskilte linjer Skolepraktik HT/Håndværk og Teknik og Skolepraktik AM/Auto og Marine udgår; den generelle skolepraktiklinje består.

Ændringer alene i bemærkningerne

- Nationalgalleri – 40.95, nr. 2: Startdatoen for en tilsagnsperiode på op til tre år ændres fra 1. januar 2023 til 1. januar 2027. Beløbsrammen på op til 50 mio. kr. ændres ikke. Datoændringen står i bemærkningerne.
- Boligsikring – 31.03.20: Den konkrete plan om lovforslag i 2026 med ikrafttræden i 2027 slettes. Samtidig præciseres det, at merudgifter ved en udviklet ordning skal afspejles i en tilsvarende forhøjelse af bevillingen. Selve bemyndigelsen og kravet om Finans- og Skatteudvalgets godkendelse er uændrede.
- Råstofområdet – 66.01.05 og 67.01.13: Bemærkningernes lovhenvisninger suppleres med Inatsisartutlov nr. 34 af 4. juni 2024 om lokale mineralaktiviteter. Dette er registreret som en ændring i bemærkningerne, ikke som en dokumenteret udvidelse af selve bemyndigelserne.

Naalakkersuisut oplyser, at der i FFL2027 særligt foreslås følgende nye tekstanmærkninger. Den ene lyder:
Til hovekonto 20.01.01 Departement for Finanser
Der foreslås optaget en ny tekstanmærkning, der giver affaldsselskabet ESANI A/S en midlertidig kreditfacilitet i Landskassen. Dette har baggrund i selskabets likviditetsudfordringer, der bl.a. skyldes underskud i returpantsystemet, manglende indtægter fra varmesalg og problemer med affaldstransport. Kreditfaciliteten ses som en midlertidig løsning, mens udfordringerne undersøges, og der arbejdes på at skabe en mere rentabel drift. (s. 171-172)

På side 42 i FFL2027 oplyser Naalakkersuisut følgende:
Der arbejdes med en revisionsrapport, der skal afdække udfordringerne med returpantsystemet. Rapporten forventes at foreligge i uge 32. På baggrund at dette og på baggrund af forhandlinger om forlængelse af aftalen om returpantsystemet, som udløber ved udgangen af året, forventes det, at arbejdet mod at reetablere en rentabel drift, kan påbegyndes.

Det følger af Pantaftalens 5.1, at:
"Såfremt pantsystemet ikke generer tilstrækkelige indtægter til at dække pantsystemets forpligtigelser, kan ESANI A/S anmode systemets ejer, Naalakkersuisut, om at tilføre yderligere kapital."
Etableringen af en trækningsret forventes dermed at være en midlertidig foranstaltning for at håndtere den aktuelle situation.

21.2. Udvalget ønsker oplyst, om det ikke vil være mere hensigtsmæssigt at afvente revisionsrapporten, før problemet søges løst ved en tekstanmærkning i finansloven. Udvalget ønsker samtidig oplyst, hvorfor der – også af hensyn til armslængdeprincippet – ikke søges etableret en midlertidig forretningsmæssig løsning internt i selskabet, eventuelt i samarbejde med selskabets egen bankforbindelse, indtil det på baggrund af revisionsrapporten er afklaret, hvordan en rentabel drift kan reetableres og sikres fremadrettet.

SVAR

Følgende besvarelse opdeles i to, da der fremgår to forskellige spørgsmål af ovenstående:

Svar 1: Den ventede revisionsrapport skal for så vidt ikke besvare spørgsmålet om manglende likviditet i selskabet. Det aktuelle og akkumulerede underskud er allerede fastslået. De akutte omstændigheder mht. finansiering gør, at selskabet ikke kan afvente rapporten længere.

Svar 2: Departementet for Miljø, Natur, Energi og Forskning er blevet gjort opmærksomme på af ESANI A/S, at ESANI A/S ikke selv kan stille sikkerhed for kreditten. Efter Inatsisartutlov nr. 23 af 2018 om kommunalt ejede virksomheders sikkerhedsstillelse og leje kan et selskab som ESANI alene stille sikkerhed for anlægslån. En driftskredit til pantsystemet falder uden for denne adgang, og selskabet er derfor afskåret fra selv at stille den sikkerhed, som banken efterspørger.

Finans- og Skatteudvalget har efterfølgende godkendt trækningsretten, jf. udvalgets sag 01.31.06/26-01183.

Naalakkersuisut oplyser, at der i FFL2027 særligt foreslås følgende nye tekstanmærkninger. Den anden lyder:

Til hovedkonto 67.01.14 Fjeldskred

Der foreslås optaget en ny tekstanmærkning, der bemyndiger Naalakkersuisut til at pålægge Tusass A/S at etablere, drive og vedligeholde en mobildataforbindelse ved Illorsuit og Umiammakku Nunaat. Formålet er at sikre realtidsdata til fjeldskredsmonitorering, herunder fra sensorer, seismometre og eventuelle alarmsystemer, så overvågning, varsling og beredskab understøttes. Tekstanmærkningen udmønter en tidligere truffet beslutning og optages i FFL2027 som led i den tekniske ajourføring af finanslovens bemyndigelsesgrundlag. (s. 172)

På side 110-111 i FFL2027 oplyser Naalakkersuisut bl.a. følgende:

Tekstanmærkningen medtages med henblik på at sikre den nødvendige kommunikation til fjeldskredsmonitorering og et eventuelt fremtidigt alarmsystem i området ved Illorsuit og Umiammakku Nunaat. En mobildataforbindelse i Illorsuit med dækning af Umiammakku Nunaat vurderes at kunne muliggøre realtidsovervågning og direkte datakommunikation til et seismometer. Forbindelsen vil endvidere kunne understøtte anvendelsen af flere sensorer, mindske strømforbruget i overvågningsudstyr og styrke datasikkerheden. Formålet er at forbedre overvågningen af fjeldskredsrisikoen og skabe et mere robust teknisk grundlag for varsling og beredskab. Dette skal styrke beskyttelsen af befolkningen og give relevante myndigheder bedre mulighed for at reagere hurtigt ved ændringer i risikobilledet.

21.3. Udvalget ønsker oplyst, om det nævnte område for fjeldskredsmonitorering kan udvides til at omfatte hele Uummannap Kangerlua, dvs. både Uummannap Kangerlua mod syd og Karrat Fjord-systemet mod nord, og om der i den forbindelse samtidig kan etableres mobildatadækning i området til gavn for borgerne generelt.

SVAR

Fjeldskredsgruppen undersøger allerede en række steder i Uummannaq Kangerluaq, og vil løbende evaluere, om nye steder bør moniteres mere detaljerede. Igangsætning og daglig overvågning af ustabile fjeldskråninger binder betydelige ressourcer. Derfor vil overvågning af hele Uummannap Kangerlua medføre urimeligt høje udgifter. For at sikre en effektiv og bæredygtig overvågning, er Fjeldskredsgruppen i gang at udarbejde retningslinjer for vurdering af store, ustabile skråninger. Det er en procedure i flere trin, hvor detaljeringsgrad og omfanget af de nødvendige undersøgelser gradvist øges. På denne måde sigter indsatsen mod de mest relevante steder i Grønland, der kræver en detaljeret overvågning.

I forbindelse med mobildækning i Uummannaq Kangerlua området til gavn for borgerne generelt er dette ønske i overensstemmelse med overvågningsindsatsen. De tekniske muligheder i forbindelse med en bred mobildækning i Uummannaq Kangerlua kan ikke besvares af Fjeldskredsgruppen men bør evalueres af Tusass.

22. Budgetbidrag

22.1. Udvalget ønsker, at Naalakkersuisut gennemgår de bevillingsmæssige ændringer for hovedkonti inden for Naalakkersuisuts aktivitetsområder. Gennemgangen bør vedrøre hovedkonti for, hvis bevillingsændringer ikke skyldes sædvanlige PL-regulering eller bevillingsændringer, der ikke skyldes ressortændringer.

SVAR

For de bevillingsændringer, der ikke vedrører PL-regulering eller ressortændringer, er der foretaget korrektioner på baggrund af følgende ændringstyper: godkendte tillægsbevillinger i perioden januar-juni 2026, skønændringer vedrørende lovbundne bevillinger og indtægtsbevillinger, demografireguleringer på sundhedsområdet, øvrige korrektioner samt departementernes ændringsønsker.

De øvrige korrektioner omfatter blandt andet mindre justeringer som følge af afrunding til hele tusinder, nulstilling af hovedkonto 20.11.70 Reserve til nye initiativer samt korrektion af hovedkonto 20.01.16 Reform af den offentlige sektors indtægter.

De konkrete bevillingsbevægelser fremgår af det vedlagte bilag 3.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga
Med venlig hilsen

Aqqaluaq B. Egede

Bilag

- Bilag 1 – Merbevillingsønsker (Pkt. 3.1)
- Bilag 2 – Orientering GAIR MIT (Pkt. 17.2)
- Bilag 3 – Oversigt over bevillingsændringer (Pkt. 22.1)

Bilag 2. Indprioriterede A+ merbevillingsønsker - oversigt og korte beskrivelser

Beløb er angivet i mio. kr. og afrundet. A+ prioriteringen udgør samlet 312,1 mio. kr. over fireårsperioden 2027-2030. Bilaget er opdelt i en kort oversigt over initiativerne, et årsvist økonomisk overblik og korte beskrivelser af de indprioriterede ønsker.

Tabel B2.1. Kort oversigt over A+ merbevillingsønsker og samlet beløb over 4 år (mio. kr.)

Nr.	Initiativ	I alt
21	Drift til ny erhvervsskole med gymnasiale fag i Ilulissat	82,0
59+81	Helikopterbefordring i Sydgrønland og Østgrønland	80,0
15	Bloktilskud til kommunerne ifm. ny inatsisartutlov om støtte til personer med handicap	31,2
82	Indsatser på anbringelsesområdet – ny handlingsplan	25,0
86	Etablering af uddannelseshus i Tasiilaq	16,2
43a	Washington D.C: Opnormering af Repræsentationerne i Bruxelles, Reykjavik samt Washington D.C.	11,7
1	Nødvendig genopretning af rettidige ansættelsesforløb	10,4
43b	Bruxelles: Opnormering af Repræsentationerne i Bruxelles, Reykjavik samt Washington D.C.	9,0
42a	Tillægsbevilling til Digitaliseringsstyrelsen	8,4
4	Tusaannga – flere ansatte til vagter og flere henvendelser	8,0
14	Digitalisering af handicapstøttesagsbehandlingen	7,0
7	Styrkelse af Tilsynsenheden på det sociale område	6,0
9	Pilersitsiviit – kurser, materialer og målrettede kampagner	4,8
45	Styrkelse af Departementet for Udenrigsanliggender	4,0
16	Kurser ifm. ny inatsisartutlov om støtte til personer med handicap	3,0
10	Implementering af Majoriaq afgangseksamen samt styrket opsøgende vejledning	3,0
44a	Lønninger + SDWG projekter: Til indsatsen for varetagelsen af Arktisk Råd	1,6
17	Flere transportudgifter ifm. ophold på Pissassarfik	0,8
	I alt	312,1

Tabel B2.2. Årsvist økonomisk overblik over de indprioriterede A+ ønsker

Nr.	2027	2028	2029	2030	I alt
21	20,5	20,5	20,5	20,5	82,0
59+81	20,0	20,0	20,0	20,0	80,0
15	7,8	7,8	7,8	7,8	31,2
82	25,0	-	-	-	25,0
86	10,8	1,8	1,8	1,8	16,2
43a	3,9	3,9	3,9	-	11,7
1	2,6	2,6	2,6	2,6	10,4
43b	3,0	3,0	3,0	-	9,0
42a	2,1	2,1	2,1	2,1	8,4
4	2,0	2,0	2,0	2,0	8,0
14	3,0	3,0	1,0	-	7,0
7	1,5	1,5	1,5	1,5	6,0
9	1,2	1,2	1,2	1,2	4,8
45	2,0	1,0	1,0	-	4,0
16	2,0	1,0	-	-	3,0
10	0,75	0,75	0,75	0,75	3,0
44a	1,6	-	-	-	1,6
17	0,2	0,2	0,2	0,2	0,8
I alt	110,0	72,4	69,4	60,5	312,1

Korte beskrivelser af de indprioriterede ønsker

Beskrivelserne nedenfor er bevidst holdt korte, så bilaget fungerer som et prioriteringsoverblik. De fulde bevillingsændringsønsker og notater forefindes i det samlede budgetmateriale.

Nr. 1 - Nødvendig genopretning af rettidige ansættelsesforløb. Fagforeningerne har fremsendt en fælles klageskrivelse over manglende ressourcer til personalesagsbehandling i selvstyret. Grundet betydelig ressourcemangel opleves ventetider på adskillige måneder på eksempelvis ansættelseskontrakter og korrektion af lønudbetalinger. Dette medfører betydelig utilfreshed blandt ansatte og en besværliggjort rekruttering inden for bl.a. kritiske stillinger på socialområdet. Med tiltaget afsættes midler til en styrkelse af personaleadministration og forhandlingsområdet, så centraladministrationen kan få bedre service, og arbejdet med overenskomster og personalefaglig rådgivning kan ske mere rettidigt. Den afsatte merbevilling dækker kun en mindre del af det samlede behov på omkring 6 mio. kr. årligt. De resterende midler findes ved kompenserende besparelser inden for enheden.

Nr. 4 - Tusaannga. Der søges midler til styrkelse af den nationale telefon- og chatrådgivning gennem bedre bemanding, rådgivningsansvarlig funktion og kompetenceudvikling, så tilbuddet kan håndtere stigende henvendelser fra borgere med akut behov for støtte.

Nr. 7 - Styrkelse af Tilsynsenheden på det sociale område. Der søges midler til en styrkelse af kapaciteten til kommunetilsyn og institutions-/døgntilbudstilsyn. Midlerne understøtter bemanding samt rejser, tolkning og opfølgning, så lovbundne opgaver kan varetages mere bæredygtigt.

Nr. 9 - Pilersitsiviit. Midler til kurser, materialer og målrettede kampagner for de produktionsskolelignende forløb, herunder didaktiske kurser, projektbaseret læring og grønlandsksprogede evalueringsmaterialer.

Nr. 10 - Majoriaq - ekstern konsulent og implementering. Styrket implementering af Majoriaq, undervisningsmaterialer, kurser, evaluering, rejser og opsøgende vejledning for unge uden for uddannelse og beskæftigelse.

Nr. 14 - Digitalisering af handicapstøttesagsbehandlingen. Understøtter etablering af et fælles offentligt IT-system og digitalisering af sagsbehandlingen på handicapområdet i forbindelse med ny lovgivning. Lovforslaget fremsættes forventeligt på EM2026. Såfremt lovforslaget ikke fremsættes bortfalder disse udgifter.

Nr. 15 - Bloktilskud til kommunerne ifm. ny handicaplov. Kompensation til kommunerne for nye opgaver og støttemuligheder i ny lov om støtte til personer med handicap, herunder administration, pasning af nærtstående, besøgsrejser og tidlig indsats. Lovforslaget fremsættes forventeligt på EM2026. Såfremt lovforslaget ikke fremsættes bortfalder disse udgifter.

Nr. 16 - Kurser ifm. ny handicaplov. Finansierer kurser, vejledninger og materialer til kommunale handicapsagsbehandlere og relevante fagpersoner, så implementeringen af den nye handicaplov understøttes. Lovforslaget fremsættes forventeligt på EM2026. Såfremt lovforslaget ikke fremsættes bortfalder disse udgifter.

Nr. 17 - Flere transportudgifter ifm. ophold på Pissassarfik. Dækker merudgifter til rejser for borgere med handicap og ledsagere i forbindelse med rehabiliteringsophold på Pissassarfik, særligt når borgerne kommer fra yderdistrikter.

Nr. 21 - Drift til ny erhvervsskole med gymnasiale fag i Ilulissat. Der foreslås afsat en driftsramme til ny kombineret erhvervsrettet skole og erhvervsgymnasial uddannelse med kursus- og efteruddannelsesmuligheder i Ilulissat. Anlægsudgifter indgår ikke i dette ønske, idet en aftale om benyttelse af eksisterende faciliteter forudsættes indgået mellem Departementet for Uddannelse og Kultur sammen med Avannaata Kommune. Der afsættes således ikke anlægsmidler eller andre udgifter udover den her foreslåede ramme. **BEMÆRK**: Det er sent i finanslovsprocessen blev oplyst, at bevillingsskønnet alene omfatter udgifter til drift af skolen, men ikke udgifter til taxameterbetaling. Et samlet revideret skøn for driftsudgifterne over 4 år summer op i størrelsesordenen 123-125 mio. kr. Der er herudover ikke afsat midler knyttet til selve etableringen af skolen, men disse forventes at kunne summe op i underkanten af 40 mio. kr. i alt. EU er ansøgt om at yde disse anlægsmidler som støtte i forbindelse med de igangværende forhandlinger om en investeringspakke. EU har udtrykt skepsis over for dette projekt, men der foreligger endnu ikke en endelig stillingtagen. Skolen vil tidligst kunne åbne op for de første elever i august 2027, og vil forventeligt først være oppe på fuld produktion med 7 uddannelsesspor fra 2030. Dette er der taget hensyn til i det reviderede driftsskøn. Da der således hersker usikkerhed om såvel finansiering som om tidsplaner foreslås i denne finanslov alene afsat de ansøgte midler, som således skal danne ramme om opstarten af projektet. De ansøgte midler på 82 mio. kr. for den samlede finanslovsperiode vil herefter være rammesættende og dimensionerende for projektet. Der kan herefter ses på, om der er behov for yderligere midler i forbindelse med FFL2028, når projektet er mere modnet.

Nr. 42a - Digitaliseringsstyrelsen - fælles IT-systemer. Tillægsbevilling til stigende driftsomkostninger på Selvstyrets fælles IT-løsninger og styrkelse af IT-sikkerhed i lyset af øget aktivitet og cybertrusler.

Nr. 43a - Washington D.C. - opnormering af repræsentation. Opnormering af repræsentationen i Washington D.C. med udsendt diplomat, lokalansat fuldmægtig, sekretærfunktion samt midler til public diplomacy, rejser og IT.

Nr. 43b - Bruxelles - opnormering af repræsentation. Opnormering af repræsentationen i Bruxelles med udsendt diplomat, lokalansat fuldmægtig og nødvendige kontor- og IT-udgifter. En del af finansieringen kan være midlertidig og knyttet til EU-arbejdet.

Nr. 44a - Arktisk Råd - lønninger, SDWG og formandskab. Midler til udvalgte opgaver i forbindelse med Arktisk Råd, herunder lønninger, SDWG-projekter og aktiviteter knyttet til formandskab og overdragelse.

Nr. 45 - Styrkelse af Departementet for Udenrigsanliggender. Begrænset kapacitetsstyrkelse til håndtering af stigende udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitiske opgaver samt betjening af Naalakkersuisut og Inatsisartut.

Nr. 59+81 – Forbedret helikopterbefordring i Sydgrønland og Østgrønland. Der foreslås afsat en samlet ramme til at håndtere merbehov på servicekontrakter og robust helikopterbetjening, særligt efter ændret trafikmønster i Sydgrønland og behov for stabil kapacitet i Østgrønland. Midlerne skal disponeres således, at begge tiltag skal prioriteres inden for det afsatte beløb, som således er normgivende for udformningen af det endelige trafiktilbud.

Nr. 82 - Indsatser på anbringelsesområdet. Reserve til udvikling og implementering af indsatser på anbringelsesområdet med henblik på at reducere udgifter til anbragte børn og understøtte kommunal forankring efter udgiftsanalyse og seminar. **BEMÆRK**: Der afsættes kun midler i 2027, idet tiltaget forventes at finansiere sig selv i de efterfølgende år via en tilsvarende reduktion af kommunernes bloktilskud. Dette skal ses i lyset af, at selvstyret afholder udgifter, som medfører tilsvarende eller højere kommunale besparelser i de efterfølgende år. I sådanne situationer er selvstyret i hht. gældende aftale berettiget til at reducere kommunernes bloktilskud tilsvarende via DUT-princippet.

Nr. 86 – Etablering af nyt uddannelsessted i Tasiilaq / grundforløb. Der afsættes midler til etablering af et nyt grundforløb i Tasiilaq. Midlerne skal især udvikle vejledningsindsatsen, onlinevejledning, tværgående workshopforløb, indhold, struktur og læringsmiljø. Formålet er at bygge bro for ungemålgruppen, støtte unge i uddannelsesvalg og mindske frafald fra GUX og erhvervsuddannelser.

Naalakkersuisut Siulittaasuata Naalakkersuisoqarfia
Formandens Departement

NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

Orientering

Uunga Finans- og Skatteudvalget
Til

Assinga uunga Naalakkersuisut
Kopi til

17-09-2026
Sagsnr. 2026-764
Dok. nr. 19695874

Postboks 1015
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 32 50 02
E-mail: govsec@nanoq.gl
www.naalakkersuisut.gl

Orientering vedrørende Greenland Airports, Mittarfeqarfiit A/S

Naalakkersuisut orienterer hermed Finans- og Skatteudvalget om den økonomiske situation i lufthavnskoncernen. Begge datterselskaber har i 2025 foretaget store nedskrivninger og har ved udgangen af året negativ egenkapital. Der er nu fundet løsninger, som sikrer selskabernes likviditet i de kommende år. Tabellen giver et overblik over de vigtigste tal.

Hovedtal (mio. kr.)	Greenland Airports International A/S	Greenland Airports Regional A/S
Ejerskab	66,67 % Selvstyret (via holding) / 33,33 % den danske stat	100 % Selvstyret (via holding)
Lufthavne	Atlantlufthavnene i Nuuk og Ilulissat	12 regionale lufthavne og 46 helistop, herunder Qaqortoq
Resultat 2025	-2.425	-341
Heraf nedskrivninger 2025	1.774 (Nuuk og Ilulissat)	326 (Qaqortoq)
Egenkapital ultimo 2025	-239 (2024: +2.186)	-169 (2024: +172)
Ny kapital / tilskud	Driftstilskud via delaftale 2: 49,8 (2026) og 125 (2027-2029)	Kapitalindskud på 250 via finansloven for 2027

1. Greenland Airports International A/S (Nuuk og Ilulissat)

Situationen. Ilulissat Lufthavn åbner den 29. oktober 2026. Det første fulde driftsår i Nuuk har vist, at det koster markant mere at drive en international lufthavn end forudsat, især på grund af myndighedskrav til security og safety. Samtidig forventes færre passagerer, bl.a. på grund af begrænset hotelkapacitet. Den opdaterede forretningsplan viser et resultat før skat i 2027, der er 126 mio. kr. dårligere end tidligere forventet. Det har medført nedskrivninger på 2.599 mio. kr. og en negativ egenkapital på 239 mio. kr. Selskabet har en samlet gæld på ca. 2,7 mia. kr., og yderligere lån vurderes ikke hensigtsmæssigt.

Løsningen består af to dele, som ejerne – Formandens Departement og Finansministeriet – er enige om i forbindelse med delaftale 2 under rammeaftalen om et selvbærende Grønland:

- Driftstilskud fra den danske stat: 49,8 mio. kr. i 2026 og 125 mio. kr. årligt i 2027-2029, i alt 424,8 mio. kr. Midlerne udbetales direkte til selskabet én gang årligt. Behovet vurderes igen senest i 2028.
- Højere passagertakster: Taksten for udenrigspassagerer forventes at blive hævet fra 1. januar 2027 med 310 kr. i vinterhalvåret og 620 kr. i sommerhalvåret (fra 548 kr. til hhv. 858 kr. og 1.168 kr.). Det forbedrer likviditeten med ca. 74 mio. kr. i 2027. Takststigningerne er endnu ikke behandlet i Naalakkersuisut, men forelægges Naalakkersuisut særskilt.

Med tiltagene forventes selskabet at have positiv likviditet årene frem, og egenkapitalen kan over tid genoprettes. Etablering af flyveledelsestjeneste (TMA) finansieres via Arktisk Pakke, og det undersøges, om forsvaret kan dække driftsomkostningerne.

Greenland Airports Regional A/S (de regionale lufthavne)

Lufthavnen i Qaqortoq åbnede planmæssigt den 16. april 2026. Anlægget er dog blevet væsentligt dyrere end forudsat – fra 1.030 mio. kr. i 2022 til nu 1.291 mio. kr. Der mangler i alt 350 mio. kr. til færdiggørelsen, som midlertidigt er dækket af en kreditfacilitet på 180 mio. kr. fra Grønlandsbanken og Bankivik. Nedskrivningen af Qaqortoq på 326 mio. kr. har givet et underskud på 341 mio. kr. i 2025 og en negativ egenkapital på 169 mio. kr. Den daglige drift går stort set i nul, hvor man i øjeblikket afsøger hvordan man sikre de nødvendige midler til reinvesteringer i de regionale lufthavne.

En mulig løsning består af flere elementer:

- Kapitalindskud på 250 mio. kr. via finansloven for 2027, som skal afløse den midlertidige kreditfacilitet og sikre en varig finansiering af Qaqortoq lufthavn. Det samlede kapitalbehov vurderes til ca. 350 mio. kr.
- Gældskonvertering: Selskabets gæld til moderselskabet på 215 mio. kr. kan konverteres til egenkapital. Det kræver bemyndigelse fra Naalakkersuisut.
- Servicekontrakten med Selvstyret (105 mio. kr., reduceret med 10 mio. kr. fra 2026) gennemgås, så den afspejler de reelle driftsomkostninger. Omkostningerne ved at drive de regionale lufthavne er steget, fordi Trafikstyrelsen har skærpet kravene til driften og sikkerheden.

Den videre proces

Formandens Departement og Finansministeriet følger tæt selskaberne og har løbende dialog med selskabernes ledelse. De kommende skridt er Naalakkersuisuts behandling af takststigningerne og udmøntningen af driftstilskuddet gennem delaftale 2, dernæst Inatsisartuts behandling af finansloven for 2027 samt en opdateret forretningsplan for Greenland Airports Regional A/S. Det undersøges desuden, om omkostninger og interne lejevilkår er hensigtsmæssigt fordelt mellem de to datterselskaber. Udvalget vil blive orienteret, når der foreligger væsentlig ny udvikling.

Kode	Navn	TB ændringer i 2026	Ændringer i lovbunden- og indtægts-bevillinger	Demografireg.	Øvrige	Ændringer som følge af pol. prioritering
11013	Vestnordisk Råd				x	
101310	Udbytte, udlodning og salg fra aktieselskaber		x			
101311	Kontante udgifter til aktieselskaber					x
109801	Digitaliseringsstyrelsen				x	
109803	Inussuk IT					x
109804	Digitaliseringsstyrelsen fælles IT-systemer					x
200116	Reform af den offentlige sektor				x	
200520	Bloktilskud til kommunerne				x	
201170	Reserve til nye initiativer	x			x	x
203001	Økonomi- og Personalestyrelsen, ASA	x				x
203004	Lovpligtig arbejdsskadeforsikring og rejse- og ulykkesforsik		x			
240121	Afgiftsbøder		x			
240610	Rentetilskud, opsparingsordninger		x			
240614	Beskæftigelsesfradrag		x			
241010	Landsskat		x			
241011	Særlig landsskat		x			
241012	Selskabsskat, Selvstyrets virksomheder		x			
241013	Pensionsskatter		x			
241014	Selskabs- og udbytteskatter		x			
241110	Indførselsafgifter		x			
241111	Motorafgift		x			
241113	Havneafgift		x			
241114	Stempelafgift		x			
241117	Automatspilsafgift		x			
241120	Afgifter, betalingsjagt og -fiskeri		x			
241122	Arbejdsmarkedsafgift		x			
241123	Miljøafgift på produkter til energifremstilling		x			
241127	Ressourcerente afgifter		x			
300101	Departementet for Børn, Unge og Familier	x				
301045	Særlig indsats på børn- og ungeområdet					x
301401	Nationalt Terapi-og Rådgivningscenter					x
301512	Afdeling for Justitsområdet	x				
301517	Ligestillingsråd	x				
310101	Departementet for Sociale Anliggender, Arbejdsmarked og Inde	x				x
310308	Offentlig pension til alderspensionister		x			
310336	Barselsdagpenge		x			
310705	Majoriaq					x
310807	Udgifter til valg				x	
340102	Patienterstatninger		x			
340106	Fælles alarm central					X
340108	Kurser og efteruddannelse på handicapområdet					x
340109	Central pulje til transportomkostninger til Pissassarfik					x
340113	Handicaptalsmand					X
340114	Aktiviteter på handicapområdet					X
341101	Patientbehandling i udlandet, somatisk			x		X
341102	Patientbehandling i udlandet, psykiatriske			x		X
341103	Dronning Ingrids Hospital			x		X
341104	Det Grønlandske Patienthjem			x		
341110	Steno Diabetes Center Grønland			x		
341111	Psykiatrisk anbringelse efter kriminalloven					X
341201	Sundhedsregioner, lægebetjening			x		X
341203	Patientrejser og evakueringer mv			x		
341205	Landsapotek			x		X
341206	Fællesomkostninger	x		x		X
341301	Sundhedsdistrikterne, tandlægebetjening			x		
400203	Udlån og indfrielser af banklån		x			
400206	Stipendier og børnetillæg		x			
400207	Særydelser, rejseudgifter mm, institutionerne		x			
401012	Efterskole		x			
409131	Aktivitetsafhængige tilskud		x			
409133	Erhvervsskole i Ilulissat					X
409501	Andre tilskud til kultur	x				
500650	Fiskeriudviklingspulje					X
510303	Udviklingsstøtte, landbrug					X
510304	Erhvervsfremme for landbrug					X
510740	Rente- og afdragsfrie udlån					X
640101	Department for Udenrigsanliggender og Forskning	x				
700105	Eksplosivstoffer, brand og beredskab	x				x
720608	Boligfinansiering		x			
720651	Salg af boliger – nettoudbetaling		x			
721016	Drift af udlejningsboliger, kapitalafkast		x			
722005	Tilskud til passagerbefordring					x
730101	Departementet for Natur og Miljø	x				
730601	Forskning	x				
730602	Grønlands Forskningsråd	x				
730603	Ph.d.-studium Forskeruddannelse	x				
730604	International Arktisk Hub	x				
739402	Nukissiorfiit	x				
739403	Nukissiorfiit, gadebelysning	x				
739404	Nukissiorfiit, renter	x	x			
739405	Nukissiorfiit, afdrag	x				
739407	Elmyndighed	x				
800001	Omrokeringsreserven					x
822401	Administrative systemer mv. i Skattestyrelsen					x
866001	Sundhedsvæsenet					X

Kode	Basis 2027	Basis 2028	Basis 2029	Basis 2030	TB indarbejdet i 2026 2027	2028	2029	2030
11013	674.000	674.000	674.000	674.000	-	-	-	-
101310	-60.000.000	-90.000.000	-120.000.000	-120.000.000	-	-	-	-
101311	-	-	-	-	-	-	-	-
109801	28.957.500	29.222.500	29.237.500	29.237.500	-	-	-	-
109803	24.062.000	24.062.000	24.062.000	24.062.000	-	-	-	-
109804	24.767.000	24.767.000	24.767.000	24.767.000	-	-	-	-
200116	4.000.000	-5.000.000	-24.000.000	-24.000.000	-	-	-	-
200520	1.885.989.500	1.881.824.500	1.877.709.500	1.877.709.500	-	-	-	-
201170	3.350.000	3.350.000	2.350.000	-	-1.000.000	-1.000.000	-1.000.000	-1.000.000
203001	61.729.000	61.729.000	61.729.000	61.729.000	-1.911.000	-1.911.000	-1.911.000	-1.911.000
203004	13.000.000	13.200.000	13.400.000	13.400.000	-	-	-	-
240121	-350.000	-350.000	-350.000	-350.000	-	-	-	-
240610	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000	-	-	-	-
240614	235.000.000	235.000.000	235.000.000	235.000.000	-	-	-	-
241010	-1.356.301.000	-1.381.132.000	-1.405.963.000	-1.405.963.000	-	-	-	-
241011	-96.000.000	-97.000.000	-98.000.000	-98.000.000	-	-	-	-
241012	-25.000.000	-25.000.000	-25.000.000	-25.000.000	-	-	-	-
241013	-88.000.000	-89.575.000	-91.229.000	-91.229.000	-	-	-	-
241014	-120.000.000	-120.000.000	-120.000.000	-120.000.000	-	-	-	-
241110	-645.000.000	-645.000.000	-645.000.000	-645.000.000	-	-	-	-
241111	-100.000.000	-100.000.000	-100.000.000	-100.000.000	-	-	-	-
241113	-29.000.000	-29.000.000	-29.000.000	-29.000.000	-	-	-	-
241114	-38.000.000	-38.000.000	-38.000.000	-38.000.000	-	-	-	-
241117	-3.700.000	-3.700.000	-3.700.000	-3.700.000	-	-	-	-
241120	-1.400.000	-1.400.000	-1.400.000	-1.400.000	-	-	-	-
241122	-244.807.000	-258.113.000	-263.083.000	-263.083.000	-	-	-	-
241123	-20.000.000	-20.000.000	-20.000.000	-20.000.000	-	-	-	-
241127	-424.300.000	-424.300.000	-424.300.000	-424.300.000	-	-	-	-
300101	12.439.000	12.439.000	12.439.000	12.439.000	-862.000	-862.000	-862.000	-862.000
301045	9.161.000	9.161.000	9.161.000	9.161.000	-	-	-	-
301401	40.512.000	40.512.000	40.512.000	40.512.000	-	-	-	-
301512	-	-	-	-	3.438.000	3.438.000	3.438.000	3.438.000
301517	-	-	-	-	1.617.000	1.617.000	1.617.000	1.617.000
310101	25.060.000	25.060.000	25.060.000	25.060.000	862.000	862.000	862.000	862.000
310308	603.558.000	635.722.000	663.574.000	663.574.000	-	-	-	-
310336	26.505.000	26.505.000	26.505.000	26.505.000	-	-	-	-
310705	45.232.000	45.232.000	45.232.000	45.232.000	-	-	-	-
310807	100.000	100.000	1.720.000	100.000	-	-	-	-
340102	8.700.000	8.700.000	8.700.000	8.700.000	-	-	-	-
340106	1.713.000	1.713.000	1.713.000	1.713.000	-	-	-	-
340108	2.278.000	2.278.000	2.278.000	2.278.000	-	-	-	-
340109	860.000	860.000	860.000	860.000	-	-	-	-
340113	5.359.000	5.359.000	5.359.000	5.359.000	-	-	-	-
340114	-	-	-	-	-	-	-	-
341101	158.811.000	158.821.000	158.681.000	158.681.000	-	-	-	-
341102	24.303.000	24.305.000	24.284.000	24.284.000	-	-	-	-
341103	552.593.000	551.872.000	551.388.000	551.388.000	-	-	-	-
341104	42.399.000	42.366.000	42.329.000	42.329.000	-	-	-	-
341110	4.859.000	4.859.000	4.855.000	4.855.000	-	-	-	-
341111	25.981.000	25.981.000	25.981.000	25.981.000	-	-	-	-
341201	490.656.000	490.238.000	489.807.000	489.807.000	-	-	-	-
341203	114.724.000	114.637.000	114.538.000	114.538.000	-	-	-	-
341205	86.488.000	86.447.000	86.371.000	86.371.000	-	-	-	-
341206	106.185.000	106.191.000	106.098.000	106.098.000	1.911.000	1.911.000	1.911.000	1.911.000
341301	79.732.000	79.737.000	79.666.000	79.666.000	-	-	-	-
400203	13.607.000	13.607.000	13.607.000	13.607.000	-	-	-	-
400206	165.151.000	165.651.000	165.651.000	165.651.000	-	-	-	-
400207	51.342.000	52.717.000	52.717.000	52.717.000	-	-	-	-
401012	11.372.000	11.372.000	11.372.000	11.372.000	-	-	-	-
409131	179.728.000	184.728.000	184.728.000	184.728.000	-	-	-	-
409133	-	-	-	-	-	-	-	-
409501	18.340.000	18.337.000	17.356.000	17.356.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
500650	7.054.000	7.054.000	7.054.000	7.054.000	-	-	-	-
510303	4.086.000	4.086.000	4.086.000	4.086.000	-	-	-	-
510304	13.491.000	13.491.000	13.491.000	13.491.000	-	-	-	-
510740	2.884.000	2.884.000	2.884.000	2.884.000	-	-	-	-
640101	33.820.000	37.320.000	37.845.000	37.845.000	-2.400.000	-2.400.000	-2.400.000	-2.400.000
700105	-	-	-	-	2.430.000	2.430.000	2.430.000	2.430.000
720608	-20.600.000	-20.600.000	-20.600.000	-20.600.000	-	-	-	-
720651	-11.000.000	-21.000.000	-21.000.000	-21.000.000	-	-	-	-
721016	-39.000.000	-39.000.000	-39.000.000	-39.000.000	-	-	-	-
722005	166.400.000	168.500.000	168.500.000	168.500.000	-	-	-	-
730101	20.266.000	20.266.000	20.254.000	20.254.000	5.859.000	5.859.000	5.859.000	5.859.000
730601	-	-	-	-	1.281.000	1.281.000	1.281.000	1.281.000
730602	-	-	-	-	1.015.000	1.015.000	1.015.000	1.015.000
730603	-	-	-	-	3.471.000	3.471.000	3.471.000	3.471.000
730604	-	-	-	-	799.000	799.000	799.000	799.000
739402	-	-	-	-	59.571.000	59.571.000	59.571.000	59.571.000
739403	-	-	-	-	6.661.000	6.661.000	6.661.000	6.661.000
739404	-	-	-	-	-54.670.000	-52.510.000	-49.870.000	-49.870.000
739405	-	-	-	-	-70.000.000	-70.000.000	-70.000.000	-70.000.000
739407	-	-	-	-	3.427.000	3.427.000	3.427.000	3.427.000
800001	130.138.000	240.438.000	290.438.000	290.438.000	-	-	-	-
822401	3.800.000	3.800.000	3.800.000	3.800.000	-	-	-	-
866001	186.500.000	95.500.000	45.500.000	45.500.000	-	-	-	-

Kode	Ændringer i lovbunde og indtægtsskøn 2027	2028	2029	2030	Demografiregulering 2027	2028	2029	2030
11013	-	-	-	-	-	-	-	-
101310	-	-	-	60.000.000	-	-	-	-
101311	-	-	-	-	-	-	-	-
109801	-	-	-	-	-	-	-	-
109803	-	-	-	-	-	-	-	-
109804	-	-	-	-	-	-	-	-
200116	-	-	-	-	-	-	-	-
200520	-	-	-	-	-	-	-	-
201170	-	-	-	-	-	-	-	-
203001	-	-	-	-	-	-	-	-
203004	-	-	-	200.000	-	-	-	-
240121	-250.000	-250.000	-250.000	-250.000	-	-	-	-
240610	-600.000	-600.000	-600.000	-600.000	-	-	-	-
240614	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	-	-	-	-
241010	-58.572.000	-33.741.000	-8.910.000	-8.910.000	-	-	-	-
241011	-6.540.000	-5.540.000	-4.540.000	-4.540.000	-	-	-	-
241012	-6.100.000	-25.800.000	-48.200.000	-37.500.000	-	-	-	-
241013	-3.900.000	-2.325.000	-671.000	-671.000	-	-	-	-
241014	3.900.000	3.900.000	3.900.000	3.900.000	-	-	-	-
241110	15.000.000	15.000.000	15.000.000	15.000.000	-	-	-	-
241111	-1.000.000	-1.000.000	-1.000.000	-1.000.000	-	-	-	-
241113	-6.000.000	-6.000.000	-6.000.000	-6.000.000	-	-	-	-
241114	-2.000.000	-2.000.000	-2.000.000	-2.000.000	-	-	-	-
241117	200.000	200.000	200.000	200.000	-	-	-	-
241120	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000	-	-	-	-
241122	7.000	13.313.000	18.283.000	18.283.000	-	-	-	-
241123	1.500.000	1.500.000	1.500.000	1.500.000	-	-	-	-
241127	-74.200.000	-74.200.000	-74.200.000	-74.200.000	-	-	-	-
300101	-	-	-	-	-	-	-	-
301045	-	-	-	-	-	-	-	-
301401	-	-	-	-	-	-	-	-
301512	-	-	-	-	-	-	-	-
301517	-	-	-	-	-	-	-	-
310101	-	-	-	-	-	-	-	-
310308	28.634.000	33.118.000	40.938.000	70.501.000	-	-	-	-
310336	-4.814.000	-5.244.000	-5.675.000	-6.077.000	-	-	-	-
310705	-	-	-	-	-	-	-	-
310807	-	-	-	-	-	-	-	-
340102	870.000	870.000	870.000	870.000	-	-	-	-
340106	-	-	-	-	-	-	-	-
340108	-	-	-	-	-	-	-	-
340109	-	-	-	-	-	-	-	-
340113	-	-	-	-	-	-	-	-
340114	-	-	-	-	-	-	-	-
341101	-	-	-	-	1.363.000	1.905.000	2.291.000	2.717.000
341102	-	-	-	-	209.000	292.000	351.000	416.000
341103	-	-	-	-	4.743.000	6.620.000	7.959.000	9.440.000
341104	-	-	-	-	364.000	508.000	611.000	725.000
341110	-	-	-	-	42.000	58.000	70.000	83.000
341111	-	-	-	-	-	-	-	-
341201	-	-	-	-	4.212.000	5.881.000	7.070.000	8.385.000
341203	-	-	-	-	985.000	1.375.000	1.653.000	1.961.000
341205	-	-	-	-	742.000	1.037.000	1.247.000	1.479.000
341206	-	-	-	-	911.000	1.274.000	1.532.000	1.816.000
341301	-	-	-	-	684.000	957.000	1.150.000	1.364.000
400203	-107.000	-107.000	-107.000	-107.000	-	-	-	-
400206	-5.151.000	-5.651.000	-5.651.000	-5.651.000	-	-	-	-
400207	-342.000	-1.717.000	-1.717.000	-1.717.000	-	-	-	-
401012	600.000	600.000	600.000	600.000	-	-	-	-
409131	7.703.000	2.703.000	2.703.000	2.703.000	-	-	-	-
409133	-	-	-	-	-	-	-	-
409501	-	-	-	-	-	-	-	-
500650	-	-	-	-	-	-	-	-
510303	-	-	-	-	-	-	-	-
510304	-	-	-	-	-	-	-	-
510740	-	-	-	-	-	-	-	-
640101	-	-	-	-	-	-	-	-
700105	-	-	-	-	-	-	-	-
720608	5.000.000	7.500.000	10.000.000	12.500.000	-	-	-	-
720651	-	6.000.000	6.000.000	6.000.000	-	-	-	-
721016	4.000.000	9.000.000	9.000.000	9.000.000	-	-	-	-
722005	-	-	-	-	-	-	-	-
730101	-	-	-	-	-	-	-	-
730601	-	-	-	-	-	-	-	-
730602	-	-	-	-	-	-	-	-
730603	-	-	-	-	-	-	-	-
730604	-	-	-	-	-	-	-	-
739402	-	-	-	-	-	-	-	-
739403	-	-	-	-	-	-	-	-
739404	-2.687.000	-1.948.000	-1.866.000	700.000	-	-	-	-
739405	-	-	-	-	-	-	-	-
739407	-	-	-	-	-	-	-	-
800001	-	-	-	-	-	-	-	-
822401	-	-	-	-	-	-	-	-
866001	-	-	-	-	-	-	-	-

Kode	Øvrige 2027	2028	2029	2030	Indarbejdet Ønsker fra Departmenerne 2027	2028	2029	2030
11013	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000	-	-	-	-
101310	-	-	-	-	-	-	-	-
101311	-	-	-	-	150.000.000	100.000.000	-	-
109801	-500	-500	-500	-500	-	-	-	-
109803	-	-	-	-	3.000.000	3.000.000	1.000.000	-
109804	-	-	-	-	2.100.000	2.100.000	2.100.000	2.100.000
200116	-	-	14.000.000	14.000.000	-	-	-	-
200520	-500	-500	-500	-500	-	-	-	-
201170	-2.350.000	-2.350.000	-1.350.000	1.000.000	29.100.000	17.500.000	17.500.000	9.600.000
203001	-	-	-	-	2.600.000	2.600.000	2.600.000	2.600.000
203004	-	-	-	-	-	-	-	-
240121	-	-	-	-	-	-	-	-
240610	-	-	-	-	-	-	-	-
240614	-	-	-	-	-	-	-	-
241010	-	-	-	-	-	-	-	-
241011	-	-	-	-	-	-	-	-
241012	-	-	-	-	-	-	-	-
241013	-	-	-	-	-	-	-	-
241014	-	-	-	-	-	-	-	-
241110	-	-	-	-	-	-	-	-
241111	-	-	-	-	-	-	-	-
241113	-	-	-	-	-	-	-	-
241114	-	-	-	-	-	-	-	-
241117	-	-	-	-	-	-	-	-
241120	-	-	-	-	-	-	-	-
241122	-	-	-	-	-	-	-	-
241123	-	-	-	-	-	-	-	-
241127	-	-	-	-	-	-	-	-
300101	-	-	-	-	-	-	-	-
301045	-	-	-	-	25.000.000	-	-	-
301401	-	-	-	-	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
301512	-	-	-	-	-	-	-	-
301517	-	-	-	-	-	-	-	-
310101	-	-	-	-	1.500.000	1.500.000	1.500.000	1.500.000
310308	-	-	-	-	-	-	-	-
310336	-	-	-	-	-	-	-	-
310705	-	-	-	-	1.950.000	1.950.000	1.950.000	1.950.000
310807	-	-	-	350.000	-	-	-	-
340102	-	-	-	-	-	-	-	-
340106	-	-	-	-	-	-	-	-
340108	-	-	-	-	2.000.000	1.000.000	-	-
340109	-	-	-	-	200.000	200.000	200.000	200.000
340113	-	-	-	-	-	-	-	-
340114	-	-	-	-	-	-	-	-
341101	-	-	-	-	-	-	-	-
341102	-	-	-	-	-	-	-	-
341103	-	-	-	-	-	-	-	-
341104	-	-	-	-	-	-	-	-
341110	-	-	-	-	-	-	-	-
341111	-	-	-	-	-	-	-	-
341201	-	-	-	-	-	-	-	-
341203	-	-	-	-	-	-	-	-
341205	-	-	-	-	-	-	-	-
341206	-	-	-	-	-	-	-	-
341301	-	-	-	-	-	-	-	-
400203	-	-	-	-	-	-	-	-
400206	-	-	-	-	-	-	-	-
400207	-	-	-	-	-	-	-	-
401012	-	-	-	-	-	-	-	-
409131	-	-	-	-	-	-	-	-
409133	-	-	-	-	20.500.000	20.500.000	20.500.000	20.500.000
409501	-	-	-	-	-	-	-	-
500650	-	-	-	-	-	-	-	-
510303	-	-	-	-	-	-	-	-
510304	-	-	-	-	-	-	-	-
510740	-	-	-	-	-	-	-	-
640101	-	-	-	-	-	-	-	-
700105	-	-	-	-	1.700.000	1.700.000	1.700.000	1.700.000
720608	-	-	-	-	-	-	-	-
720651	-	-	-	-	-	-	-	-
721016	-	-	-	-	-	-	-	-
722005	-	-	-	-	20.000.000	20.000.000	20.000.000	20.000.000
730101	-	-	-	-	-	-	-	-
730601	-	-	-	-	-	-	-	-
730602	-	-	-	-	-	-	-	-
730603	-	-	-	-	-	-	-	-
730604	-	-	-	-	-	-	-	-
739402	-	-	-	-	-	-	-	-
739403	-	-	-	-	-	-	-	-
739404	-	-	-	-	-	-	-	-
739405	-	-	-	-	-	-	-	-
739407	-	-	-	-	-	-	-	-
800001	-	-	-	-	-	25.000.000	30.000.000	25.000.000
822401	-	-	-	-	25.000.000	-	-	-
866001	-	-	-	-	-	-	-	-